

*Comuna Tiream,
Județul Satu Mare*

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ A COMUNEI TIREAM, JUDEȚUL SATU MARE 2021-2027

Cuprins

1. Introducere	5
1.1 Dezvoltarea regională și coeziunea după 2020: noul cadru pe scurt	5
1.2. Politica de coeziune după 2020: Comisia ajută regiunile Europei să devină mai inovatoare.....	9
1.3. Implementarea politicii de coeziune 2021 - 2027 în România	10
1.4. Prezentarea generală a regiunii Transilvania de Nord	11
1.5. Planul de dezvoltare regională 2021-2027	12
1.6. Obiectivele de dezvoltare Durabilă (ODD) ale Agendei 2030	12
1.7. Priorități de investiții în cadrul Programului Operațional Regional 2021-2027 pentru Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest.....	13
1.8. Perioada 2021-2027	16
1.9. Arhitectura Programe Operaționale – Politica de coeziune 2021-2027	17
2. Date fizico- geografice	22
2.1. Forme de relief.....	22
2.2 Istoricul localității.....	29
2.3. Principalele căi de acces.....	29
2.4. Relații în Teritoriu	30
3. Populație	31
3.1. Mărimea populației.....	32
3.2. Evoluția populației	37
3.2.1. Rata medie a mortalității în ultimii 10 de ani	39
3.2.2. Rata medie a natalității în ultimii 10 de ani	39
3.2.3. Numărul celor plecați definitiv din localitate în ultimii de 10 ani.....	40
3.2.4. Numărul celor stabiliți în localitate în ultimii de 10 ani.....	40
3.2.5. Indicele de îmbătrânire a populației (persoane de peste 60 de ani/0-14 ani)	40
3.2.6. Ponderea de înnoire a forței de muncă (pop între 15-29 ani/30-44 ani)	41
3.3. Locuire.....	41
3.3.1. Ponderea locuințelor cu instalații de apă	41
3.3.2. Ponderea locuințelor care dispun de gaze naturale	42
3.3.3. Infrastructura de energie electrică	42
3.3.4. Infrastructura de telecomunicații	42
4. Economie	44

*Comuna Tiream,
Județul Satu Mare*

4.1. Forța de muncă	45
4.2. Persoane salariate	46
4.3. Potențial agricol	47
4.3.1. Fondul funciar	51
4.3.2. Structura folosinței terenului agricol	52
4.3.3. Numărul de animale.....	53
4.4. Potențial forestier	53
4.5. Potențial turistic.....	54
4.5.1. Potențial turistic.....	56
4.5.2. Infrastructura turistică	56
4.5.3. Turismul sătmărean în comuna Tiream	56
4.5.4 Edificii culturale, monumente istorice	58
4.5.5. Patrimoniul natural local.....	61
4.5.6. Valori etnografice.....	62
5. Social	65
5.1. Infrastructura de sănătate	67
5.1.1. Personal medico-sanitar	68
5.2. Învățământ	68
5.3. Comunicații	72
5.4. Mortalitatea infantilă	73
6. Mediu/ecologie	74
6.1. Infrstructura de mediu în Regiunea Nord Vest	75
6.2. Infrstructura de mediu în județul Satu Mare	80
6.3. Infrastructura de mediu în comuna Tiream	84
7. S.W.O.T.	90
7.1. Analiza swot agricultură și dezvoltare rurală	92
7.2. Infrastructură, transport si mediu	94
7.3. Economic.....	96
7.4. Turism	98
7.5. Educație și cultură.....	102
7.6. Resurse umane- piața muncii.....	103
7.7. Sănătate și asistență socială	104

*Comuna Tiream,
Județul Satu Mare*

7.8. Administrație publică locală.....	105
8. Estimarea necesităților de finanțare.....	107
9. Evaluarea și monitorizarea strategiei de dezvoltare locală	111
9.1. Ciclul planificare-evaluare.....	111
9.2. Etapele evaluării.....	112
9.3. Indicatori ai programelor	113
9.4. Scopul monitorizării și evaluării implementării Strategiei este:	115
9.5. Evaluarea ex-post a impactului strategiei.....	116
10. Portofoliu de proiecte	117
11. Evaluare și monitorizare	119

Capitolul 1

1. Introducere

1.1 Dezvoltarea regională și coeziunea după 2020: noul cadru pe scurt

Cinci priorități investiționale mijlocite optim de UE

Investițiile în dezvoltare regională se vor axa mai ales pe obiectivele 1 și 2. Acestor priorități li se vor aloca 65% - 85% din resursele FEDR și ale Fondului de coeziune, în funcție de prosperitatea relativă a statelor membre.

- ✓ O Europă mai inteligentă, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii
- ✓ O Europă mai verde, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice
- ✓ O Europă conectată, cu rețele strategice de transport și digitale
- ✓ O Europă mai socială, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate
- ✓ O Europă mai apropiată de cetățenii săi, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE.

O abordare mai personalizată a dezvoltării regionale

Politica de coeziune continuă investițiile în toate regiunile, pe baza a 3 categorii (mai puțin dezvoltate, în tranziție, mai dezvoltate). Metoda de alocare a fondurilor se bazează încă, în mare măsură, pe PIB-ul pe cap de locuitor. Se introduc noi criterii (șomajul în rândul tinerilor, nivel scăzut de educație, schimbări climatice și primirea și integrarea migrantilor), pentru a reflecta mai bine realitatea de pe teren. Regiunile ultraperiferice vor beneficia în continuare de sprijin special de la UE. Politica de coeziune continuă să sprijine strategiile de dezvoltare conduse la nivel local și să autonomizeze gestionarea fondurilor de către autoritățile locale. Crește și dimensiunea urbană a politicii de coeziune, prin alocarea a 6% din FEDR dezvoltării urbane durabile și printr-un nou

program de colaborare în rețea și de consolidare a capacităților dedicat autorităților urbane, sub denumirea Inițiativa urbană europeană.

Simplificare: reguli mai scurte, mai puține și mai clare

Pentru întreprinderile și antreprenorii care beneficiază de sprijinul UE, noul cadru oferă mai puțină birocrație și modalități mai simple de solicitare a plăților, prin utilizarea opțiunilor simplificate în materie de costuri. Pentru facilitarea sinergiilor, un cadru unic de reglementare acoperă în prezent 7 fonduri UE implementate în parteneriat cu statele membre („gestionare partajată”). Comisia propune, de asemenea, controale mai relaxate la programele cu istoric bun, o mai mare încredere în sistemele naționale și extinderea principiului „auditului unic”, pentru a evita suprapunerea verificărilor.

Un cadru mai flexibil

Noul cadru reunește stabilitatea necesară planificării investițiilor cu nivelul corespunzător de flexibilitate bugetară, pentru a face față unor evenimente neprevăzute. O evaluare intermediară va determina dacă este nevoie de modificarea programelor pentru ultimii doi ani ai perioadei de finanțare, pe baza priorităților emergente, a executării programelor și a celor mai recente recomandări specifice fiecărei țări.

În anumite limite, se vor permite transferuri de resurse în cadrul programelor fără a fi necesară o aprobare oficială a Comisiei. O dispoziție specifică facilitează mobilizarea de fonduri UE începând din prima zi, în caz de dezastru natural.

O legătură mai strânsă cu Semestrul European și cu guvernanta economică a Uniunii

Politica de coeziune sprijină reformele pentru crearea unui mediu favorabil investițiilor, în care întreprinderile pot să prospere. Se va asigura deplina complementaritate și coordonare cu Programul de sprijin al reformei, în forma sa nouă și consolidată.

În perioada bugetară, recomandările specifice fiecărei țări (RST) formulate în contextul semestrului european vor fi luate în considerare de două ori: la început, pentru conceperea programelor din cadrul politicii de coeziune, și apoi în cadrul evaluării intermediare. Pentru a stabili condițiile propice creșterii economice și creării de locuri de muncă, noile condiții favorizante vor contribui la înlăturarea obstacolelor din calea investițiilor. Aplicarea lor va fi monitorizată pe întreaga perioadă financiară.

Mai multe oportunități pentru sinergii în setul UE de instrumente bugetare

Cadrul de reglementare unic care acoperă fondurile politicii de coeziune și Fondul pentru azil și migrație vor facilita crearea de strategii de integrare a migranților la nivel local sprijinite prin resurse UE utilizate în sinergie; Fondul pentru azil și migrație se va concentra pe nevoile pe termen scurt ale migranților în momentul sosirii, în timp ce politica de coeziune va sprijini integrarea lor

socială și profesională. În afara cadrului unic de reglementare, vor fi facilitate sinergii cu alte instrumente UE, cum ar fi politica agricolă comună, Orizont Europa, programul LIFE sau Erasmus +.

Interreg: eliminarea obstacolelor transfrontaliere și sprijinirea proiectelor interregionale pentru inovare

Cooperarea interregională și transfrontalieră va fi facilitată de noua posibilitate ca o regiune să utilizeze părți din propria alocare pentru a finanța proiecte în altă parte a Europei, împreună cu alte regiuni.

Noua generație a programelor de cooperare interregională și transfrontalieră („Interreg”) va ajuta statele membre să depășească obstacolele transfrontaliere și să dezvolte servicii comune. Comisia propune un nou instrument pentru regiunile de frontieră și pentru țările dornice să-și armonizeze cadrele juridice, denumit Mecanismul transfrontalier european.

Pornind de la succesul acțiunii pilot din 2014-2020, Comisia propune crearea Investițiilor interregionale pentru inovare. Regiunile cu active corespunzătoare de „specializare inteligentă” vor fi sprijinite mai mult pentru alcătuirea clusterelor paneuropene în sectoare prioritare precum datele masive (big data), economia circulară, sistemele avansate de fabricație sau securitatea cibernetică.

Norme consolidate pentru investițiile UE cele mai performante

Toate programele își vor menține cadrul de performanță cu obiective cuantificabile (numărul de locuri de muncă create sau accesul suplimentar la rețele în bandă largă). Noul cadru instituie un bilanț anual al performanței, sub forma unui dialog politic între autoritățile programului și Comisie. Performanța programelor va evaluată și cu ocazia evaluării intermediare. Din motive de transparență și pentru ca cetățenii să poată urmări progresele înregistrate, statele membre vor trebui să raporteze toate datele de implementare o dată la două luni, iar platforma de date deschise privind coeziunea va fi actualizată automat.

Utilizarea mai intensă a instrumentelor financiare

Subvențiile singure nu pot face față nevoilor semnificative de investiții. Ele pot fi completate eficient de instrumente financiare, care au un efect de pârghie și sunt mai aproape de piață. În mod voluntar, statele membre vor putea transfera o parte din resursele politicii de coeziune noului fond InvestEU administrat central, pentru a accesa garanția oferită de bugetul UE. Combinarea subvențiilor și instrumentelor financiare este mai ușoară, iar noul cadru include și dispoziții speciale pentru a atrage mai mult capital privat.

NOUL CADRU FINANCIAR MULTIANUAL 2021-2027 UN BUGET PENTRU O UNIUNE CARE PROTEJEAZĂ, CAPACITEAZĂ ȘI APĂRĂ

În miliarde EUR – prețuri curente

I. PIAȚA UNICĂ, INOVARE ȘI SECTORUL DIGITAL 187,4 EUR

- 1 Cercetare și inovare
- 2 Investiții strategice europene
- 3 Piața unică
- 4 Spațiu

COEZIUNE ȘI VALORI 442,4 EUR

- 5 Dezvoltare regională și coeziune
- 6 Uniunea economică și monetară
- 7 Investiții în capitalul uman, coeziunea socială și valori

RESURSELE NATURALE ȘI MEDIUL 378,9 EUR

- 8 Agricultură și politica maritimă
- 9 Mediu și politici climatice

MIGRAȚIE ȘI GESTIONAREA FRONTIERELOR 34,9 EUR

- 10 Migrație
- 11 Gestionarea frontierelor

SECURITATE ȘI APĂRARE 27,5 EUR

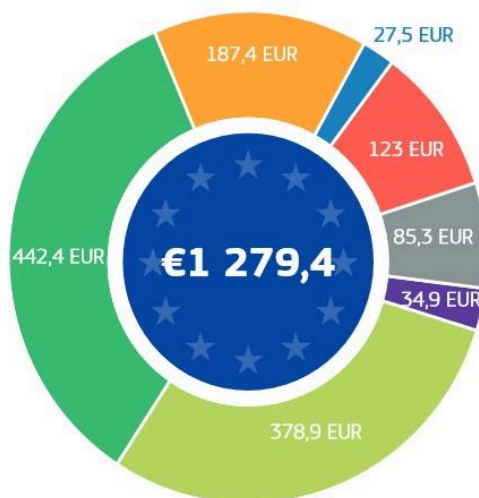
- 12 Securitate
- 13 Apărare
- 14 Reacția la situații de criză

VECINĂTATE ȘI RESTUL LUMII 123 EUR

- 15 Acțiuni externe
- 16 Asistență pentru preaderare

ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ EUROPEANĂ 85,3 EUR

- 17 Administrație publică europeană

Sursa: <https://www.fonduri-structurale.ro/2021-2027>

Mai multe eforturi de comunicare pentru a îmbunătăți vizibilitatea politicii de coeziune

Pentru o Europă tot mai apropiată de cetățeni, se pune mai mult accent pe necesitatea de a comunica mai bine rezultatele pozitive ale politicii de coeziune. Statele membre și regiunile au consolidat cerințele de comunicare, de exemplu în ceea ce privește organizarea de evenimente pentru inaugurarea proiectelor mari cu finanțare de la UE și dezvoltarea unor planuri de informare prin rețelele sociale.

În același timp, comunicarea pe tema proiectelor finanțate de la UE se simplifică, introducându-se un singur branding pentru toate fondurile UE, un portal unic unde apar toate

finanțările disponibile pentru întreprinderi și o bază de date unică pentru proiecte gestionată de Comisie.

În cadrul următorului buget pe termen lung al UE pentru 2021-2027, Comisia propune modernizarea politicii de coeziune, principala politică de investiții a UE și una dintre cele mai tangibile expresii ale solidarității.

1.2. Politica de coeziune după 2020: Comisia ajută regiunile Europei să devină mai inovatoare

Comisia reînnoiește astăzi inițiativa „Calea către excelență”, pentru a continua să ofere sprijin adaptat și expertiză regiunilor rămase în urmă în ceea ce privește inovarea.

Inițiativa va ajuta regiunile să-și conceapă, să-și actualizeze și să-și ajusteze strategiile de specializare inteligentă - altfel spus, strategiile lor regionale de inovare bazate pe domenii de nișă în care dețin atuuri concurențiale - înainte de începerea perioadei bugetare 2021-2027. Totodată, inițiativa va ajuta regiunile să identifice resursele UE adecvate pentru finanțarea proiectelor inovatoare și să se asocieze cu alte regiuni care dețin atuuri similare pentru a crea clustere de inovare.

Alături de propunerile Comisiei privind viitoarea politică de coeziune și de noul program „Orizont Europa” și în conformitate cu noua agendă pentru cercetare și inovare a Comisiei, inițiativa „Calea către excelență” este o altă modalitate prin care Comisia ajută regiunile Europei să se pregătească pentru viitor, cu strategii de inovare solide sprijinite de fondurile UE în următorul buget pe termen lung al Uniunii pentru perioada 2021-2027.

Inițiativa, coordonată de Centrul Comun de Cercetare, va oferi regiunilor patru forme de sprijin principale:

- Experții Comisiei și experții externi vor ajuta regiunile să identifice domeniile unde se pot aduce îmbunătățiri în cadrul strategiilor lor de specializare inteligentă, în cadrul sistemelor lor regionale de inovare (calitatea cercetării publice, legături eficiente între întreprinderi și centrele de cercetare și medii favorabile întreprinderilor) și în modul în care cooperează cu alte regiuni în domeniul cercetării și al inovării.
- Totodată, experții vor ajuta regiunile să profite de toate sursele potențiale de finanțare, cum ar fi Orizont Europa, Europa digitală și fondurile politicii de coeziune, și să le combine datorită noilor oportunități pentru crearea de sinergii oferite de propunerile Comisiei privind fondurile UE în perioada 2021-2027.

- Centrul Comun de Cercetare va contribui la identificarea și remedierea blocajelor regionale specifice care frânează inovarea, cum ar fi lipsa de interacțiune dintre mediile de afaceri locale și mediul academic sau participarea redusă în cadrul actualului program Orizont 2020.
- De asemenea, Centrul Comun de Cercetare va crea oportunități de colaborare în rețea și va organiza ateliere de lucru, oferindu-le reprezentanților regiunilor posibilitatea de a se întâlni și de a efectua schimburi de bune practici în domeniul dezvoltării strategiilor regionale de inovare. Se va facilita astfel și dezvoltarea unor parteneriate pentru investiții interregionale în inovare.

1.3. Implementarea politicii de coeziune 2021 - 2027 în România

În propunerea Comisiei Europene pentru bugetul 2021-2027, România are alocate 27 miliarde de euro prin politica de coeziune, ceea ce înseamnă cu 8% în plus față de actuala perioadă.

La data de 5 decembrie 2018, Comisarul european pentru politică regională, Corina Crețu a participat la conferința de presă comună, susținută la Bruxelles alături de prim-ministrul Viorica Dăncilă și președintele Comisiei Europene, Jean-Claude Juncker, în contextul reuniunii comune a Guvernului României și a Comisiei Europene.

În cadrul acestei conferințe, comisarul european a precizat:

„România va deține Președinția UE într-un moment plin de provocări. Este crucial ca în următoarele șase luni să folosim toate oportunitățile pentru a avansa în negocierea dosarelor prioritare, inclusiv în ceea ce privește politica de coeziune pentru perioada 2021-2027.

Mă bucur să constat că politica de coeziune reprezintă o prioritate pentru Președinția română. Acest lucru oglindește impactul pe care această politică a solidarității l-a avut în ultimii ani în România.

Încheiem acum perioada financiară 2007-2013 cu o rată de absorbție de 91% a fondurilor europene alocate, creându-se astfel peste 51.000 de locuri de muncă, sprijin pentru mii de IMM-uri, modernizări de școli, spitale, instituții sociale și investiții în domeniul transporturilor, acestea din urmă nefiind, din păcate, pe măsura așteptărilor.

Sprijinul puternic al Comisiei Europene continuă și pentru actuala perioadă de programare, 2014-2020. Lucrăm în continuare cu autoritățile române pentru accelerarea implementării proiectelor și pentru pregătirea unui portofoliu solid de proiecte care să îmbunătățească viața oamenilor.

Sprijinul financiar a fost dublat de măsuri adaptate condițiilor specifice ale unor țări, printre care și România, pentru a maximiza impactul politicii de coeziune.

Încă de la începutul mandatului meu, am creat un Grup de Lucru pentru o mai bună implementare (datorită căruia România a reușit performanța de a ajunge la 91% absorbție pentru perioada 2007-2013) și Inițiativa pentru regiunile rămase în urmă, pentru a consolida inovarea și competitivitatea în regiunile-pilot selectate.

De asemenea, Comisia a lansat Inițiativa pentru regiunile carbonifere în tranziție, în cadrul căreia am insistat să fie inclusă și Valea Jiului. Astfel, Comisia asistă autoritățile române pentru dezvoltarea economică și socială a Văii Jiului, una dintre cele mai sărace regiuni din Europa.

Aceste inițiative ilustrează cooperarea de zi cu zi a Uniunii Europene cu România.

Comisia Europeană va fi alături de România și după 2020. În propunerea noastră pentru bugetul 2021-2027, România are alocate 27 miliarde de euro prin politica de coeziune, ceea ce înseamnă cu 8% în plus față de actuala perioadă; iar la nivel național, aceasta reprezintă o creștere cu 13% a ajutorului financiar pentru fiecare cetățean român.

Așa cum am transmis și azi, în cadrul lucrărilor comune, este important să existe o tranziție ușoară între Președinția austriacă și cea română, pentru a putea începe cât mai curând negocierile inter-instituționale pe toate dosarele prioritare, inclusiv pe cel privind propunerea Comisiei pentru politica de coeziune de după 2020.

În încheiere aș dori să reafirm că atât eu personal, cât și Comisia Europeană, suntem gata să sprijinim cu tot ce putem autoritățile române pentru a avea o Președinție de succes.”

Sursa: Reprezentanța Comisiei Europene în România

1.4. Prezentarea generală a regiunii Transilvania de Nord

Regiunea Transilvania de Nord (Nord-Vest) este una dintre cele opt regiuni de dezvoltare din România și este compusă din șase județe: Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Satu Mare, Satu Mare și Sălaj.

Suprafața regiunii este de 34.159 kilometri pătrați, ceea ce reprezintă 14,32% din suprafața țării, cu o populație de 2.730.132 locuitori. Regiunea are o poziționare strategică, fiind situată la granița cu Ungaria și Ucraina, iar în interiorul țării cu regiunile Centru, Vest și Nord-Est.

Regiunea este traversată de cinci drumuri europene, are în construcție o autostradă și beneficiază de trei aeroporturi internaționale. Transilvania de Nord este una dintre cele mai pitorești regiuni din România, începând cu Munții Apuseni până la caracterul special al patrimoniului cultural-popular din această zonă etnografică unică. Transilvania de Nord este o regiune multi-etnică, unde trăiesc împreună români, maghiari (aprox. 37% din totalul populației maghiare din țară), germani, armeni, romi ș.a.

Sursa: <https://www.nord-vest.ro/regiunea/>

Polii regionali de dezvoltare economică

Cele mai importante orașe ale regiunii sunt Cluj-Napoca, Baia-Mare, Oradea, Zalău, Satu Mare și Bistrița. Acestea sunt considerate poli regionali de dezvoltare economică și orașe cu un patrimoniu cultural și istoric deosebit. În regiune există trei zone metropolitane: Cluj-Napoca, Oradea și Baia Mare.

1.5. Planul de dezvoltare regională 2021-2027

Agenția de Dezvoltare Regională (ADR) Nord-Vest elaborează în prezent Planul de Dezvoltare Regională (PDR) 2021-2027, principalul document strategic de la nivelul Regiunii Nord-Vest, document cu rol esențial în orientarea investițiilor publice și private în următoarea perioadă de programare. Similar exercițiilor anterioare de planificare a dezvoltării regionale, procesul de elaborare a PDR este unul participativ, fiind bazat pe parteneriat și consultare publică.

Elaborarea PDR pornește de la profilul socio-economic al regiunii, realizat prin analiza cantitativă și calitativă a condițiilor existente și a tendințelor înregistrate într-un interval de timp, acoperind toate domeniile de dezvoltare economică și socială.

Rezultatele analizei socio-economice vor conduce la evidențierea punctelor tari și slabe, a oportunităților și amenințărilor (analiza SWOT).

Pe baza acestor informații, ținând cont de viziunea de dezvoltare pe termen lung, de contextul de planificare și programare de la nivel național și european, precum și de informațiile și observațiile primite din partea actorilor cheie în cadrul consultărilor parteneriale, este formulată Strategia de dezvoltare regională (obiective, priorități, acțiuni sau măsuri). Aceasta este implementată pe baza unui plan de acțiuni, care conține și elemente cu privire la monitorizare și evaluare, precum și un portofoliu de proiecte.

1.6. Obiectivele de dezvoltare Durabilă (ODD) ale Agendei 2030

Cele 17 obiective enumerate în contextul european privind perioada de programare 2021-2027, le vom lua în considerare și în contextul dezvoltării durabile a comunei Tiream:

1. Fără sărăcie
2. Foamete "zero"
3. Sănătate și bunăstare
4. Educație de calitate
5. Egalitate de gen
6. Apă curată și sanitație
7. Energie curată și la prețuri accesibile
8. Muncă decentă și creștere economică

9. Industrie, inovație și infrastructură
10. Inegalități reduse
11. Orașe și comunități durabile
12. Consum și producție responsabile
13. Acțiune climatică
14. Viața acvatică
15. Viața terestră
16. Pace, justiție și instituții eficiente
17. Parteneriate pentru realizarea obiectivelor

1.7. Priorități de investiții în cadrul Programului Operațional Regional 2021-2027 pentru Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest

Prioritatea 1 - O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice

Obiectiv Specific (OS): Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate.

Dezvoltarea structurilor CDI în folosul întreprinderilor și IMM-urilor din sectoarele de specializare inteligentă (proiecte CDI de impact regional)

Sprijinirea transferului tehnologic prin: crearea/dezvoltarea structurilor și serviciilor de transfer tehnologic (ITT), dezvoltarea unor noi tipuri de infrastructuri care facilitează transferul tehnologic (de ex. demo-lab, living lab, fab lab, makers-space etc.) și a serviciilor aferente

Dezvoltare de infrastructuri (fizice și digitale) care facilitează interacțiunea între CDI și mediul de afaceri în scopul transferului tehnologic

Sprijinirea ecosistemului de inovare

Obiectiv Specific (OS): Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor

Creșterea competitivității IMM-urilor prin echipamente, tehnologii, utilaje inovative, inclusiv digitalizare, respectiv: investiții în active corporale și necorporale/ linii pilot, testare prototipuri, audit energetic, eficiență energetică, certificare produse/servicii.

Sprijinirea ecosistemului antreprenorial regional, încurajarea dezvoltării diferitelor forme specifice de antreprenariat și de intermediere în antreprenariat, respectiv intervenții pentru susținerea sectoarelor economice prioritare la nivel regional, conform RIS3 2021-2027.

Prioritatea 2 - O regiune cu orașe Smart

Obiectiv Specific (OS): Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor

Intervenții de tip smart-city și de creștere a eficienței administrației publice ca urmare a digitalizării, inclusiv în zonele metropolitane și în zonele urbane funcționale, de ex: siguranța publică, servicii și utilități publice, monitorizarea consumului de energie, monitorizarea diferitelor

componente ale calității mediului înconjurător, baze de date geospațiale, sisteme de management al traficului și optimizarea transportului public, iluminat public etc.

Acțiunile vizează:

- Dezvoltarea de aplicații și platforme pentru optimizarea interacțiunii cetățenilor cu orașul;
- Dezvoltarea bazelor de date geospațiale și centrelor de date urbane; Echiparea orașelor cu infrastructură pentru colectare date (senzori, camere, bucle inductive, etc.), respectiv:
- Dezvoltarea laboratoarelor (living labs) pentru soluții de tip smart city.
- Arhivare digitală, platformă servicii publice digitale, semnătură digitală, aparatură hardware, etc:
- Securitate cibernetică, interoperabilitate a proiectelor de digitalizare a serviciilor publice

Prioritatea 3 - O regiune cu orașe prietenoase cu mediul

Obiectiv Specific (OS): Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de sera.

- Creșterea eficienței energetice în regiune ca parte a investițiilor în sectorul locuințelor, inclusiv: Îmbunătățirea izolației termice și hidroizolare anvelopei clădirii, șarpantelor, inclusiv măsuri de consolidare; reabilitarea și modernizarea instalației de distribuție a agentului termic; Modernizarea sistemului de încălzire etc.; Implementarea sistemelor de management al funcționării consumurilor energetice.
- Sprijinirea eficienței energetice în clădirile publice, inclusiv: Reabilitarea termică a elementelor de anvelopă a clădirii; Reabilitarea termică a sistemului de încălzire/ a sistemului de furnizare a apei calde de consum; Instalarea unor sisteme alternative de producere a energiei electrice și/sau termice pentru consum propriu; Sisteme de climatizare și/sau ventilare mecanică pentru asigurarea calității aerului interior; Sisteme de management energetic integrat pentru clădiri, inclusiv clădiri publice de patrimoniu, etc.
- Dezvoltarea sistemelor de încălzire centralizate (încălzire centralizată pe combustibili alternativi/SACET de condominiu).

Obiectiv Specific (OS): Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

- Regenerarea spațiilor urbane degradate, inclusiv prin promovarea investițiilor ce promovează infrastructura verde în zonele urbane.
- Conversia funcțională a terenurilor virane degradate/ neutilizate/abandonate.
- Modernizarea/extinderea spațiilor verzi existente, inclusiv parcuri urbane acoperișuri verzi, grădini urbane, etc.

- Măsurarea poluanților în aerului ambiental prin intermediul unor echipamente specifice.

Obiectiv Specific (OS): Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile

Utilizarea crescută a transportului public și a altor forme de mobilitate urbană ecologice, respectiv:

- dezvoltarea infrastructurii pentru deplasări nemotorizate
- dezvoltarea, extinderea infrastructurii pentru mersul cu bicicleta, inclusive construcția de piste și parcuri, amenajarea de zone pietonale, introducerea de sisteme de bike-sharing, sisteme de monitorizare etc.
- dezvoltarea și optimizarea sistemelor de transport public; modernizarea/ extinderea liniilor de tramvai; achiziționare/ modernizare material rulant (tramvaie); Achiziționare troleibuze/ autobuze, modernizare/echipare depou, e-ticketing).
- dezvoltarea unor culoare de mobilitate urbană durabilă, inclusiv linii de tramvai metropolitane Infrastructuri pentru combustibili alternativi
- dezvoltarea sistemelor de management a mobilității urbane, cum ar fi sisteme de management traffic, aplicații mobility as a service, sisteme park & ride, etc.

Prioritatea 4 - O regiune accesibilă

Obiectiv Specific (OS): Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și inter-modale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontalier

- Construirea și reabilitarea legăturilor rutiere secundare către rețeaua rutieră și nodurile TEN-T (drumuri județene, descărcări autostradă, conectivitatea la rețeaua de baza – CORE TEN-T, centuri ocolitoare).
- Soluții pentru decongestionarea / fluidizarea traficului (pasaje, extinderi la 4 benzi, măsuri de siguranță)

Prioritatea 5 - O regiune educată

Obiectiv Specific (OS): Îmbunătățirea accesului la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii

- dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul educației timpurii și învățământului obligatoriu. Sunt avute în vedere: învățământ ante-preșcolar, preșcolar, primar, secundar
- dezvoltarea infrastructurii educaționale în domeniul învățământului profesional și tehnic(licee tehnologice)
- dezvoltarea infrastructurii educaționale în învățământul terțiar

Prioritatea 6 - O regiune atractivă

Obiectiv Specific (OS): Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în zonele urbane.

- Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și natural și dezvoltarea serviciilor culturale, inclusiv case memoriale
- Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zone care dispun de un potențial turistic valoros, inclusiv infrastructuri integrate de administrare, protejare informare și exploatare turistică sustenabilă și tabere de elevi și preșcolari/ centre multidisciplinare de tineret.
- Dezvoltarea infrastructurii pentru turismului balnear și balneo – climateric, – dezvoltarea de infrastructuri publice la scară mică pentru valorificarea atracțiilor turistice;
- Îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice (ca acțiuni complementare celorlalte)

Obiectiv Specific (OS): Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în afara zonelor urbane

- Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și natural și dezvoltarea serviciilor culturale, inclusiv case memoriale
- Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zone care dispun de un potențial turistic valoros, inclusiv infrastructuri integrate de administrare, protejare informare și exploatare turistică sustenabilă și tabere de elevi și preșcolari/ centre multidisciplinare de tineret.
- Dezvoltarea infrastructurii pentru turismului balnear și balneo – climateric, – dezvoltarea de infrastructuri publice la scară mică pentru valorificarea atracțiilor turistice;
- Îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice (ca acțiuni complementare celorlalte)

1.8. Perioada 2021-2027

Comisia Europeană a propus un buget pragmatic și modern pentru perioada 2021-2027.

Propuneri legislative UE

În perioada 29 – 30 mai 2018, Comisia Europeană a publicat propunerea privind pachetul legislativ privind Politica de Coeziune (PC) 2012-2027. Acesta cuprinde:

- Regulamentul privind prevederile comune (CPR)
- Regulamentul privind Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) și Fondul de coeziune (FC)
- Regulamentul privind cooperarea teritorială;
- Regulamentul privind mecanismul de cooperare transfrontalieră;

- Regulamentul privind „Fondul social european plus” (FSE+).

Regulamentul privind prevederile comune conține un set unic de norme pentru 7 fonduri UE implementate în gestiune partajată, respectiv: Fondul european de dezvoltare regională, Fondul de coeziune, Fondul social european+, Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM), Fondul pentru azil și migrație (FAMI), Fondul pentru securitate internă (ISF) și Instrumentul pentru frontiere externe și vize (IBMF). Comparativ cu actuala perioadă de programare, CPR nu mai acoperă Fondul european pentru agricultură și dezvoltare rurală (FEADR).

Negocierile privind politica de coeziune la nivelul Consiliului au demarat în luna septembrie 2018, sub Președinția austriacă fiind finalizate aspectele privind abordarea strategică și programarea și management și control.

Pe durata Președinției române a Consiliului UE, s-au finalizat aspectele privind condiții pentru eligibilitate și cadrul de performanță, monitorizare, evaluare, comunicare și vizibilitate, sprijin financiar din fonduri, management financiar și obiectivele, definițiile, delegarea puterilor, implementarea, prevederile tranzitorii și finale ale CPR, precum și regulamentele specifice politicii de coeziune, respectiv FEDR, FC, FSE+ și CTE).

În data de 14 ianuarie 2020, Comisia Europeană a **publicat** propunerea privind Fondul pentru tranziție echitabilă (Just Transition Fund – JTF), ca parte componentă a unui pachet mai amplu legislativ referitor la Pactul Ecologic European (European Green Deal).

Fondul pentru Tranziție Echitabilă este complementar fondurilor Politicii de Coeziune, fiind necesară modificarea în consecința a proiectului de regulament privind **dispozițiile comune ce guvernează perioada de programare 2021-2027**.

În prezent se află în desfășurare dialogul cu Parlamentul European.

1.9. Arhitectura Programe Operaționale – Politica de coeziune 2021-2027

Premise:

- menținerea sistemul de management și control al fondurilor europene aferente politicii de coeziune din perioada de programare 2014-2020
- îmbunătățirea și simplificarea anumitor aspecte pentru a veni în sprijinul beneficiarilor politicii de coeziune
- descentralizarea implementării și creșterea leadership-ului din partea tuturor actorilor implicați

Principii:

- O mai buna coordonare între proiectele/operațiunile finanțate luând în calcul noile provocări

Arhitectura instituțională:

MFE	MLPDA	MADR	MAI
• Coordonator Politica de Coeziune	• Programele de cooperare teritoriala	• Politica Agricola Comună, Politica Comună in domeniul pescuitului si Fondul aferent afacerilor maritime	• Fondurile aferente domeniului afaceri interne • Fondul azil, migrație și integrare (FAMI) • Fondul securitate internă (FSI) • Instrumentul pentru managementul frontierei și vize (IMFV)

Arhitectura PO

Programe operaționale aferente implementării politicii de coeziune la nivel național:

1. Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD)
2. Programul Operațional Transport (POT)
3. Programul Operațional Creștere Inteligentă și Digitalizare (POCID)
4. Programul Operațional Sănătate (multifond) (POS)
5. Programul Operațional Capital Uman (POCU)
6. Programul Operațional Combaterea Sărăciei (POCS)
7. Programele Operaționale Regionale – implementate la nivel de regiune (8 POR)
8. Programul Operațional Asistență Tehnică (multifond) (POAT)
9. Programul Operațional pentru Tranziție Echitabilă

Funcția de autoritate de management

MFE	•PODD, POCID, POS, POCU, POCS, POAT, POTE
MTIC	•POT
ADR	•8 Programe Operaționale Regionale

Funcția contabilă

- ❖ Autoritatea de Certificare și Plata din cadrul Ministerului Finanțelor Publice - pentru programele operaționale regionale
 - pentru toate programele, inclusiv cele regionale, ACP va îndeplini atribuțiile ce derivă din relația cu Comisia Europeană (primirea fondurilor de la CE, asigurarea schimburilor valutare și alimentarea conturilor AM, ținerea evidențelor contabile privind sumele primite și efectuarea reconcilierilor bancare, elaborarea previziunilor cererilor de plată ce urmează a fi transmise CE prin intermediul SFC, în colaborare cu MFE)
- ❖ Autoritățile de Management pentru alte programe decât cele regionale vor îndeplini și funcția contabilă aferentă programului gestionat

Funcția de audit

- ❖ Autoritatea de Audit de pe lângă Curtea de Conturi a României, organism independent din punct de vedere operațional față de Curtea de Conturi și față de celelalte autorități responsabile cu managementul și implementarea fondurilor externe nerambursabile, va îndeplini funcția de audit

Priorități de investiții/Axe Prioritare PO Transport:

1. Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea rețelei TEN-T de transport rutier
2. Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea infrastructurii rutiere pentru accesibilitate teritorială
3. Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea rețelei TEN-T de transport pe calea ferată
4. Îmbunătățirea mobilității naționale, durabilă și rezilientă în fața schimbărilor climatice prin creșterea calității serviciilor de transport pe calea ferată
5. Îmbunătățirea conectivității prin creșterea gradului de utilizare a transportului cu metroul în regiunea București-Ilfov
6. Îmbunătățirea conectivității și mobilității urbane, durabilă și rezilientă în fața schimbărilor climatice prin creșterea calității serviciilor de transport pe calea ferată
7. Dezvoltarea unui sistem de transport multimodal
8. Creșterea gradului de utilizare a căilor navigabile și a porturilor
9. Creșterea gradului de siguranță și securitate pe rețeaua rutieră de transport
10. Asistență tehnică

Priorități de investiții/Axe Prioritare PO Dezvoltare Durabilă:

1. Tranziție energetică bazată pe eficiență energetică, emisii reduse, sisteme inteligente de energie, rețele și soluții de stocare (intervenții adresate mediului privat)
Instrumente financiare

2. Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circulară
3. Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și decontaminarea surselor poluate
4. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor

Priorități de investiții/Axe Prioritare

PO Creștere Inteligentă și Digitalizare:

1. Creșterea competitivității economice prin cercetare și inovare
2. Dezvoltarea unei rețele de mari infrastructuri de CDI
3. Creșterea competitivității economice prin digitalizare
4. Dezvoltarea infrastructurii Broadband
5. Instrumente financiare pentru întreprinderi
6. Creșterea capacității administrative

Priorități de investiții/Axe Prioritare PO Sănătate:

1. Continuarea investițiilor în spitale regionale: Craiova, Cluj, Iași- faza a II-a
2. Servicii de asistență medicală primară, comunitară și servicii oferite în regim ambulatoriu
3. Servicii de recuperare, paliativ și îngrijiri pe termen lung adaptate fenomenului demografic de îmbătrânire a populației și profilului epidemiologic al morbidității
4. Creșterea eficacității sectorului medical prin investiții în infrastructură și servicii
5. Abordări inovative în cercetarea din domeniul medical
6. Informatizarea sistemului medical
7. Măsurile FSE care susțin cercetarea, informatizarea în sănătate și utilizarea metodelor moderne de investigare, intervenție, tratament

Priorități de investiții/Axe Prioritare PO Capital Uman:

1. Valorificarea potențialului tinerilor pe piața muncii
2. Prevenirea părăsirii timpurii a școlii și creșterea accesului și a participării grupurilor dezavantajate la educație și formare profesională
3. Creșterea calității și asigurarea echității în sistemul de educație și formare profesională
4. Adaptarea ofertei de educație și formare profesională la dinamica pieței muncii și la provocările inovării și progresului tehnologic
5. Creșterea accesibilității, atractivității și calității învățământului profesional și ethnic
6. Creșterea accesului pe piața muncii pentru toți
7. Antreprenoriat și economie socială
8. Susținerea reformelor pe piața muncii în acord cu dinamica pieței muncii
9. Consolidarea participării populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții pentru facilitarea tranzițiilor și a mobilității

Priorități de investiții/Axe Prioritare PO Combaterea Sărăciei:

1. Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității (intervenții adresate grupurilor de acțiune locală)
2. Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității
3. Comunități marginalizate
4. Reducerea disparităților între copiii în risc de săracie și/sau excluziune socială și ceilalți copii
5. Servicii pentru persoane vârstnice
6. Sprijin pentru persoanele cu dizabilități
7. Sprijin pentru grupuri vulnerabile
8. Ajutorarea persoanelor defavorizate

Priorități de investiții/Axe Prioritare 8 PO Regionale:

1. O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice (intervenții OP1 adresate mediului privat, organizațiilor CDI, parteneriate)
2. O regiune cu orașe Smart
3. O regiune cu orașe prietenoase cu mediul
4. Dezvoltarea sistemelor de încălzire centralizate
5. O regiune accesibilă
6. O regiune educată
7. O regiune atractivă
8. Asistență tehnică

Capitolul 2

2. Date fizico- geografice

Tiream (în maghiară: Mezőterem, în germană: Terem) este o comună în județul Satu Mare, Transilvania, România, formată din satele Portița, Tiream (reședința) și Vezendiu. Comuna Tiream este așezată la 8 km SE de municipiul Carei.

Conform recensământului efectuat în 2011, populația comunei Tiream se ridică la 2.226 de locuitori, în scădere față de recensământul anterior din 2002, când se înregistraseră 2.358 de locuitori. Nu există o etnie majoritară, locuitorii fiind români (41,06%), maghiari (23,67%), romi (20,13%) și germani (10,92%). Pentru 4,18% din populație, apartenența etnică nu este cunoscută. Din punct de vedere confesional, nu există o religie majoritară, locuitorii fiind ortodocși (43,85%), romano-catolici (40,43%), greco-catolici (4,31%), reformați (3,59%) și baptiști (2,74%). Pentru 4,18% din populație, nu este cunoscută apartenența confesională.

2.1. Forme de relief

Relieful este de câmpie aparținând Câmpiei Ierului. Zona a fost declarată sit de importanță comunitară prin Ordinul Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile Nr.1964 din 13 decembrie 2007 (privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România). Pe raza comunei existând trei ape curgătoare Tiremus, Zugau și Barnod, râuri cu maluri nămolose cu vegetație din *Chenopodium rubri* și *Bidention*; tufărișuri subcontinentale peri-panonice; comunități de lizieră cu ierburi înalte hidrofile de câmpie.

Accesul în sit se poate face pe DJ108M (Carei-Chereușa, care trece pe marginea nord-vestică a sitului prin localitățile Tiream, Vezendiu, Portița, Irina, Dindești, Andrid, iar între Andrid și Chereușa traversează situl), DN1F (Carei – Tășnad), DJ195C (Moftinu Mic-Pir, care trece prin localitățile Cauaș, Hotoan, Sudurău, Piu Nou, Pir), DN19 (E671, care trece prin sit între Valea lui Mihai și Tarcea). La Săcuieni se intersectează DN19 (E671) Satu Mare-Oradea și DN19 D Nușfalău-Săcuieni. Ciocaia, Șilindru, Galoșpetreu, Vășad și Cheșereu se leagă de DN19 prin drumuri locale, iar Andrid prin DJ169C. Accesul pe calea ferată se face prin stațiile Tiream, Sacuieni și Valea lui Mihai.

Situl Câmpia Ierului asigură, pe o suprafață de peste 20000 ha, conservarea unor habitate vulnerabile, periclitate de intensificarea agriculturii, schimbarea habitatului semi-natural, desecarea zonelor umede, înmulțirea necontrolată a speciilor invazive, defrișări și management forestier neadecvat. În prezent, vechile habitate caracteristice văii Ierului cu floră și faună specifice se mai întâlnesc doar insular. Valea Ierului cuprinde o parte din rămășițele întinselor zone umede din această zonă a țării.

*Comuna Tiream,
Județul Satu Mare*

Clima

În ceea ce privește clima, aceasta este de tip temperat-continentală moderată cu un regim termic relativ cald, primaverile și toamnele sunt călduroase și senine, verile sunt calde și uscate iar iernile sunt blânde, numărul de îngheț de iarnă este de 50-60 pe an. Zilele însorite reprezintă 70-75% din an. Direcția vântului predominant este de NV (75-85%), cu o intensitate de 3m/sec. Precipitațiile medii anuale sunt de 830 mm/an. Temperatura medie anuală este de 9,8°C (primăvara – 10,2°C, vara – 19,6°C, toamna – 10,8°C, iarnă – 1,7°C).

Flora și fauna

Vegetația. Este caracterizată printr-o varietate a habitatelor semi-naturale, fânețe, pășuni, tufărișuri, terenuri arabile cultivate extensiv, heleștee și zone mlăștinoase. Zona a fost propusă ca sit pentru conservarea a șase habitate de interes comunitar, dintre care trei sunt prioritare și a 19 specii de interes comunitar.

În prezent, comuna Tiream deține o suprafață totală de 5060 ha teren agricol, din care o suprafață de 968 ha teren agricol intravilan și o suprafață de 4892 ha teren extravilan

Comuna dispune de următoarele forme de teren:

- Arabil - 3916 ha;
- Fânețe –333 ha;
- Pășuni –797 ha;
- Vii –10 ha;
- Livezi 4 ha;
- Păduri –0 ha;
- Neproductiv –41 ha;
- Terenuri cu ape și stuf – 59 ha;
- Terenuri ocupate cu construcții și curți – 214 ha;
- Cai de comunicații și cai ferate – 28 ha.

Resurse naturale

Resurse naturale. Resursele pe care se bazează potențialul economic al comunei sunt numai resurse proprii (terenuri arabile, pășuni, fânețe, produse animaliere și vegetale).

Zone naturale protejate

Arii naturale protejate de interes internațional și Parcuri Naționale:

Suprafața totală a ariilor naturale protejate din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest (cele 312 arii naturale protejate) este de 1.821.368,12 ha reprezentând aproximativ 15,17% din suprafața totală a ariilor protejate din România – 12.001.283,97 ha.

Scopul și regimul de management al categoriilor de arii naturale protejate sunt definite în:

- Anexa 1 la OUG 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, aprobată cu modificări și completări prin Legea 49/2011, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea 95/2016 privind înființarea Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate și pentru modificarea OUG 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și a faunei sălbatice;
- OUG 90/2016 privind stabilirea unor măsuri pentru asigurarea managementului ariilor naturale protejate.

Din ariile naturale protejate de interes național se pot evidenția Parcul Natural Munții Maramureșului (Cat. IUCN V), care este cel mai mare din România, cu o întindere de 148.850 ha, respectiv parcurile naturale și naționale care se întind și în județele din regiunile vecine, cu mențiunea că suprafața cea mai mare a primelor două se găsește în Regiunea Nord-Vest:

- Parcul Natural Munții Apuseni (Cat. IUCN V – 75.784 ha): județele Cluj, Alba și Bihor;
- Parcul Național Munții Rodnei (Cat. IUCN II – 47.227 ha): județele Bistrița-Năsăud, Maramureș, Suceava;
- Parcul Național Munții Călimani (Cat. IUCN II – 24.041 ha): județele Bistrița-Năsăud, Mureș, Suceava, Harghita.

Toate cele trei parcuri, a căror suprafață se găsește în cea mai mare parte în regiune, beneficiază de structuri proprii de administrare, constituite de către Regia Națională a Pădurilor – Romsilva. Parcul Național Munții Rodnei a fost declarat în 1979 Rezervație a Biosferei UNESCO , având administrare proprie și un plan de management al parcului din anul 2004. La nivel regional, rețeaua Natura 2000 este compusă din 91 situri de importanță comunitară (SCI) și 19 arii de protecție specială avifaunistică (SPA), a căror suprafață însumată este de 1.457.761,061 ha, reprezentând aproximativ 17,1 % din suprafața totală a site-urilor Natura 2000 din țară – 8.526.116,892 ha.

Siturile din regiune sunt învecinate cu siturile Natura 2000 din Ungaria, Parcul Național Hortobágy din județul Hajdú Bihar, parte a Patrimoniului Cultural și Natural UNESCO, respectiv Rezervația Carpatică din Zakarpatska (Ucraina) parte a Biosferei UNESCO.

Conform rezultatelor sesiunilor de atribuire, în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest: 8 situri de importanță comunitară (SCI) din cele 91 sunt în administrarea unor entități diferite de Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate; 5 arii de protecție specială avifaunistică (SPA) din cele 19 sunt în administrarea unor entități diferite de Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate.

La nivel național 39 de situri de importanță comunitară (SCI) sunt în administrarea altor entități, respectiv 34 de arii de protecție specială avifaunistică (SPA) sunt în administrarea altor entități în afara Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate.

La nivel național și regional toate SCI-urile și SPA-urile sunt administrate de către Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate împreună cu alte entități cu capacitate de administrare a rețelei Natura 2000.

Printr-un management eficient ariile naturale protejate pot deveni și un catalizator al dezvoltării comunităților din imediata vecinătate. În ceea ce privește planurile de management și capacitatea administrativă, siturile și ariile protejate sunt permanent supuse unor presiuni antropice, astfel: extinderea intravilanului în imediata vecinătate, supraexploatarea resurselor, administrarea defectuoasă a facilităților turistice existente în interiorul acestor arii, generând în special cantități impresionante de deșeuri, nerespectarea regimului de protecție.

Lacunele mai sus amintite duc la distrugerea naturii, care va reduce și mai mult capacitatea de a genera dezvoltare sustenabilă, dar pot avea ca și efect în același timp și declanșarea unor proceduri de nerespectare a legislației Comunitare în domeniu.

Pe teritoriul județului Satu Mare există 3 arii naturale protejate de interes județean și 7 arii naturale de interes național.

Principalele rezervații sunt:

Parcul Dendrologic din Carei

În anii 1790 grădinarul Bode György amenajează în jurul castelului Károlyi o "grădină engleză" ce avea și o seră cu plante exotice. Forma actuală o primește în 1890. Parcul se întinde pe 10 hectare și cuprinde circa 110 specii exotice și indigene, unele fiind rarități ale florei dendrologice cultivate în România, iar altele reprezentând adevărate recorduri prin dimensiuni. Atracția o reprezintă platanul uriaș, plantat în anul 1810, ce are un diametru de 205 cm.

Dunele de nisip de la Foieni

Dunele continentale din apropierea localității Botiz sunt situate în Câmpia Nirului, care este parte integrantă din Câmpia de Vest. Nisipurile ce formează dunele sunt fixate printr-o vegetație termofilă intrazonală.

Mlaștina Vermeș din Sanislău

Mlaștina Vermeș conservă unele specii de plante glaciare și unele specii rare pentru țara noastră. Este singurul loc din țară în care a fost găsită becațina comună.

Pădurea Noroieni

Situată la 12 km de municipiul Satu Mare, fauna acestei zone este bogată, reprezentată prin mamifere mari - cerb, cerb lopătar, căprioară, mistreț - și specii de păsări pentru vânat - fazani. Zona este preferată de locuitorii orașului, deoarece este accesibilă și cu bicicleta. Cei mai curajoși pornesc la drumeție chiar și pe jos.

Comuna Tiream,
Județul Satu Mare

Rezervația naturală "Râul Tur"

Cea mai importantă arie naturală protejată este considerată însă Rezervația naturală "Râul Tur". Întinsă pe o suprafață de 6.212 hectare, Rezervația naturală a râului Tur este situată în râului Tur, la granița cu Ungaria și Ucraina. Lunca Turului este vestită în primul rând datorită celor 188 de specii de păsări găsite aici, printre care berzele negre, acvilele țipătoare, cristelul de câmp și nagățul. Brațele moarte ale râului păstrează și o valoroasă vegetație floristică. Pe porțiuni de râu domoale predomină nufărul galben. Iubitorii ciclismului pot vizita valorile naturale și culturale ale rezervației pe unul dintre traseele cicliste de pe digul râului Tur.

Pădurea de frasini de la Urziceni

Întinzându-se pe o suprafață de aproximativ 38 ha, pădurea este situată la periferia Câmpiei Nirului. Are o vegetație interesantă formată din frasin, stejar, pin negru, alun, corn, păducel, porumbar. Tot aici este localizată și o colonie de stârc cenușiu (28 de cuiburi).

Tinoavele din Munții Oaș

Tinoavele au fost declarate ca arii protejate datorită importanței științifice pe care o prezintă din punct de vedere floristic. Se găsesc pe pantele cu înclinație moderată din Munții Oaș și mai ales în craterele stinse ale unor foști vulcani. În pădurile din apropierea tinoavelor se găsesc niște mușuroaie de furnici mai rar întâlnite.

Pădurea Runc din Borlești

Cu o suprafață de 68,5 hectare, pădurea este compactă și are un aspect deosebit cu trunchiuri înalte și drepte. Speciile forestiere întâlnite aici sunt: cireș sălbatic, fag, carpen.

Pe teritoriul comunei Tiream se află siturile Câmpia Careiului și Câmpia Ierului

Câmpia Careiului (SCI)

Câmpia Careiului este un sit de importanță comunitară (SCI) desemnat în scopul protejării biodiversității și menținerii într-o stare de conservare favorabilă a florei și faunei sălbatice, precum și a habitatelor de interes comunitar aflate în arealul zonei protejate. Aria naturală este situată în extremitatea nord-vestică a Transilvaniei (în apropierea limitei de graniță cu Ungaria), pe teritoriile județelor Bihor și Satu Mare.

Aria protejată se întinde în partea nord-vestică a județului Bihor, pe teritoriile administrative a orașului Valea lui Mihai și pe cele ale comunelor Curtuișeni și Șimian și în cea sud-vestică a județului Satu Mare, pe teritoriile comunelor Andrid, Căuaș, Pir, Pișcolț, Santău și Tiream. Aceasta este străbătută de drumul național DN19 care leagă municipiul Oradea de Carei.

Zona a fost declarată sit de importanță comunitară prin Ordinul Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile Nr.1964 din 13 decembrie 2007 (privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene

Natura 2000 în România) și se întinde pe o suprafață de 23.597 hectare. Aria protejată se suprapune în cea mai mare parte Câmpiei Ierului (sit Natura 2000), parțial sitului SPA Câmpia Nirului-Valea Ierii și include ariile protejate: Dunele de nisip Foieni, Mlaștina Vermeș, Pășunea cu *Carynepharus* de la Voievozi, Complexul hidrografic Valea Rece și Pădurea Urziceni.

Situl reprezintă o arie naturală (păduri de foioase, păduri în tranziție, pășuni, pajiști, terenuri arabile, râuri, lacuri, bălți, mlaștini, turbării, vii și livezi) încadrată în bioregiunea panonică a Câmpiei Someșului (subdiviziune geomorfologică ce aparține sectorului nordic al Câmpiei de Vest; ce adăpostește și conservă o gamă diversă de floră spontană și faună sălbatică.

Aria naturală dispune de 12 tipuri de habitate naturale (Păduri ripariene mixte cu *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxinus excelsior* sau *Fraxinus angustifolia*, din lungul marilor râuri; Vegetație de silvostepă eurosiberiană cu *Quercus* spp; Zăvoaie cu *Salix alba* și *Populus alba*; Pajiști xerice pe substrat calcaros; Pajiști cu *Molinia* pe soluri calcaroase, turboase sau argiloase; Pajiști de altitudine joasă; Pajiști aluviale din *Cnidion dubii*; Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la nivelul câmpiilor, până la cel montan și alpin; Cursuri de apă din zonele de câmpie, până la cele montane, cu vegetație de *Ranunculion fluitantis* și *Callitriche-Batrachion*; Râuri cu maluri nămolose cu vegetație de *Chenopodion rubri* și *Bidention*; Depresiuni umede intradunale și Dune panonice) ce asigură condiții de hrană și viețuire mai multor specii faunistice (mamifere, păsări, amfibieni, reptile, pești, insecte) și protejează elemente floristice rare.

Câmpia Ierului (sit SCI)

Câmpia Ierului este un sit de importanță comunitară (SCI) desemnat în scopul protejării biodiversității și menținerii într-o stare de conservare favorabilă a florei spontane și faunei sălbatice, precum și a habitatelor naturale de interes comunitar aflate în arealul zonei protejate. Acesta este situat în nord-vestul Transilvaniei, pe teritoriile județului Bihor și Satu Mare.

Aria naturală se află în extremitatea nord-vestică a județului Bihor (pe teritoriile administrative ale orașelor Valea lui Mihai și Săcuieni și pe cele ale comunelor Cherechiu, Curtușeni, Diosig, Șimian, Sălacea și Tarcea) și în cea sud-vestică a județului Satu Mare, pe teritoriile comunelor Andrid, Căuaș, Pir, Pișcolț, Santău și Tiream. Situl este străbătut de drumul național DN19 care leagă municipiul Oradea de Carei.

Zona a fost declarată sit de importanță comunitară prin Ordinul Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile Nr.1964 din 13 decembrie 2007 (privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România) și se întinde pe o suprafață de 21.283 hectare.

Situl reprezintă o zonă naturală (mlaștini, turbării, pășuni terenuri arabile cultivate și păduri în tranziție aflate în bazinul hidrografic al Văii Ierului) încadrată în bioregiunea panonică a Câmpiei Ierului (cea mai joasă subdiviziune geomorfologică a Câmpiei Someșului), ce aparține sectorului nordic al Câmpiei de Vest. Acesta include rezervația naturală Complexul hidrografic Valea Rece.

Aria naturală dispune de zece habitate naturale de tip: Ape stătătoare oligotrofile până la mezotrofile cu vegetație din *Littorelletea uniflorae* și/sau *Isoeto-Nanojuncetea*; Cursuri de apă din zona de câmpie până în etajul montan, cu vegetație din *Ranunculion fluitantis* și *Callitriche-Batrachion*; Pajiști și mlaștini halofile panonice și ponto-sarmatice; Lacuri naturale eutrofile cu vegetație tip *Magnopotamion* sau *Hydrocharition*; Râuri cu maluri nămolose cu vegetație din *Chenopodion rubri* și *Bidention*; Tufărișuri subcontinentale peri-panonice; Comunități de lizieră cu ierburi înalte hidrofile de la câmpie până în etajele montan și alpin; Păduri ripariene mixte cu

Quercus robur, *Ulmus laevis*, *Fraxinus excelsior* sau *Fraxinus angustifolia*, din lungul marilor râuri (*Ulmion minoris*); Vegetație de silvostepă eurosiberiană cu *Quercus* spp. și Zăvoaie cu *Salix alba* și *Populus alba*; ce adăpostesc specii rare din fauna și flora Câmpiei Someșene.

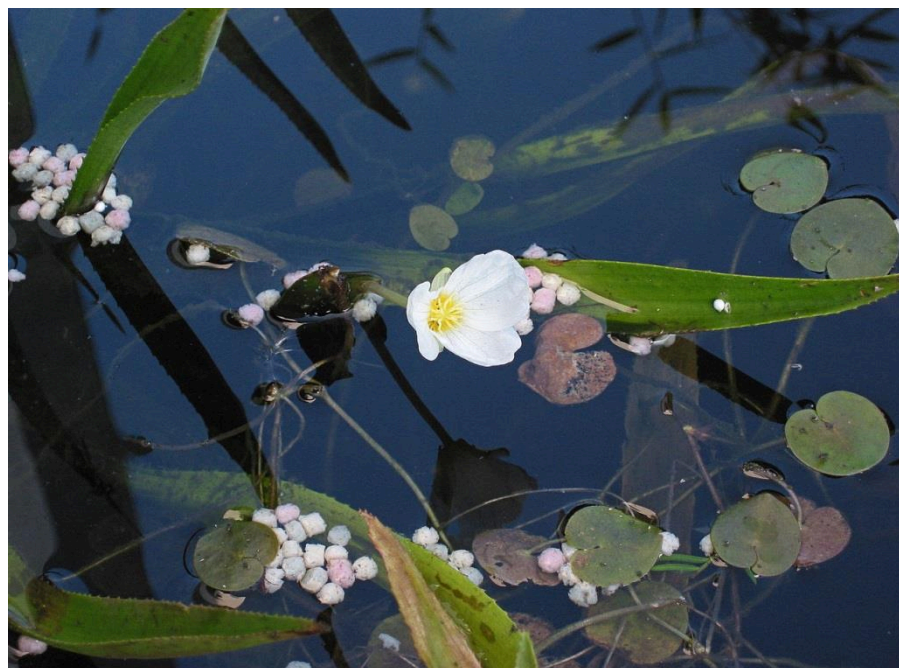
La baza desemnării sitului se află mai multe specii faunistice, dintre care unele enumerate în anexa I-a a Directivei Consiliului European 92/43/CE din 21 mai 1992 (privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică), sau aflate pe lista roșie a IUCN; astfel: vidra de râu (*Lutra lutra*), popândău (*Spermophilus citellus*), țestoasa de baltă (*Emys orbicularis*), năpârcă (*Natrix natrix*), șarpele de alun (*Coronella austriaca*), gușter (*Lacerta viridis*), broasca-de-pământ (*Pelobates fuscus*), broască-de-mlaștină (*Rana arvalis*), broasca-roșie-de-pădure (*Rana dalmatina*), broasca verde (*Rana esculenta*), broasca mare de lac (*Rana ridibunda*), broasca râioasă brună (*Bufo bufo*), tritonul cu creastă danubian (*Triturus dobrogicus*), tritonul comun transilvănean (*Triturus vulgaris*), triton cu creastă (*Triturus cristatus*), ivorașul-cu-burta-galbenă (*Bombina variegata*), buhaiul de baltă cu burtă roșie (*Bombina bombina*).

Forfecuța bălții (*Stratiotes aloides*)

Ihtiofauna are în componență pești cu specii de: zvârlugă (*Cobitis taenia*), porcușor-de-nisip (*Gobio albipinnatus*), țipar (*Misgurnus fossilis*), boarța (*Rhodeus sericeus amarus*), țigănuș (*Umbra krameri*), caracudă (*Carassius carassius*), sau mântuș (*Lota lota*).

Arealul sitului găzduiește și trei specii rare de lepidoptere: *Callimorpha quadripunctaria* (fluturele-tigru), *Hypodryas maturna*, *Lycaena dispar* (fluturele-purpuriu) și *Leptidea morsei* (fluturele de muștar).

La nivelul ierburilor sunt întâlnite mai multe rarități floristice, printre care unele protejate la nivel european prin aceeași Directivă CE 92/43/CE (anexa I-a) din 21 mai 1992 (privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică); astfel: pălămida (*Cirsium brachycephalum*), otrățelul bălților (*Aldrovanda vesiculosa*), pipiriguț (*Eleocharis carniolica*), forfecuța bălții (*Stratiotes aloides*), peștișoară (*Salvinia natans*) sau trifoiușul-de-baltă (*Marsilea quadrifolia*)

Sursa: [https://ro.wikipedia.org/wiki/C%C3%A2mpia_Ierului_\(sit_SCI\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/C%C3%A2mpia_Ierului_(sit_SCI))

2.2 Istoricul localității

Monografia localității Tiream/Mezőterem (din anul 1906) "Comuna Tiream/Mezőterem, situată în Câmpia Ierului, cu 312 case, 2048 locuitori, din care 878 maghiari, 822 șvabi, 344 români, de religie 1441 romano-catolici, 530 greco-catolici, 45 reformati, 31 israeliți, se întinde pe o suprafață de peste 2500 ha. În anul 1357 localitatea este pomenită ca Banknetereme, în anul 1383 Posanethereme, în 1431 Therem, iar în 1449 Gernez al. Therem. Între secolele XIV-XV. domeniile Tireamului aparțineau familiilor din neamul Kaplony: Vetési, Bagosi, Csomaközi și Károlyi. În anul 1420 Csáky István depune mărturie împotriva lui Vetési Jakab, că acesta din urmă și-ar fi eliberat din închisoare iobagii din Tiream, întemnițați. Se presupune că urmarea acestui proces ar fi fost, asediul localității condus de prefectul comitatului de Sătmár Csáky György, în anul 1423, distrugând comuna, pe mulți rănindu-i și depozându-i pe iobagi de averile lor. În sec. XVI. localitatea aparține în totalitate familiei Vetési. În anul 1572, Vetési János, Márton, Péter și László au primit „nova donatio” (donație nouă) în urma căruia puteau folosi titlul de „Mezőteremi”. În anul 1601 Mezőszentmiklós János obține o cotă parte din comună, în 1697 domeniile ajung în întregime în proprietatea Köpödsi Tolvaj Gábor și baronii Károlyi István și Sándor. De atunci până azi, cea mai mare parte îi aparține domeniilor Károlyi. Pe vremuri, comuna era locuită numai de maghiari, dar contele Károlyi Sándor a stabilit aici colonii de șvabi, din satele vecine. În 1777 biserica reformată a fost ocupată și sfîșită de către romano-catolici. Reformații și-au construit o biserică nouă în anul 1859. Îi aparțin „Károlyi alsótag”, „Károlyi csőszház”, „Károlyi felsőtag”, „Czigány-telep” și „Gőzmalom-telep”. La hotarele comunei s-a întins pe vremuri și localitatea Karos. Acest fapt este amintit prima dată în documente din anul 1456, într-o scrisoare de inspecție a hotarelor. În anul 1486 familia Márki i-a fost moșierul. De aici încolo nu mai figurează. În anul 1486 comuna se învecinează cu comuna Gernyes, un document pomenește chiar de unitatea celor două comune în anul 1449. Comuna are stație de cale ferată, oficiu poștal, și stație de telegraf” Sursa: „SZATMÁR VÁRMEGYE KÖZSÉGEI”- COMUNELE COMITATULUI SĂTMARULUI –în limba maghiară. Autor: Vende Aladár 1910.

2.3. Principalele căi de acces

În comuna Tiream exista 10 km de drum județean asfaltat, 17 km de drum comunal neasfaltat - în curs de pietruire și alți 119 km este drum vicinal din pământ stabilizat (agricol). Se dorește atât modernizarea acestora cât și realizarea de alei pietonale.

Comuna dispune de o rețea de căi de comunicație diversificată formată din : drumuri județene, drumuri comunale și străzi.

Legătura cu reședința de județ se face pe D19E81 - 43 km

Lungimea drumurilor județene este de 10 km. Aceasta porțiune de drum este asfaltată

Cele mai apropiate orașe față de comuna Tiream sunt:

- ✓ Carei (la o distanță de 8 km)
- ✓ Tășnad (la o distanță de 32 km)
- ✓ Satu Mare (la o distanță de 43 km)

2.4. Relații în Teritoriu

În comuna Tiream există 10 km de drum județean asfaltat, 3 km de drum comunal asfaltat – drumul Tiream, Ghenci, și alți 113.7 km este drum vicinal din care 21 km de drum pierțuit, iar 92.7 km drum de pământ. Se dorește atât modernizarea acestora cât și realizarea de alei pietonale.

Rețeaua încă insuficientă de drumuri în interiorul comunei și accesul dificil către acesta reduc mobilitatea populației, disponibilitatea bunurilor de consum și a serviciilor, oportunitățile pentru angajare, funcțiile economice și sociale ale comunităților și implicit coeziunea internă a acestora. Sprijinul financiar pentru investiții în infrastructură și îmbunătățirea mediului comunității conduc la creșterea activităților economice și sociale, intensificarea relațiilor și prin aceasta, valorificarea potențialului care încă nu a fost suficient exploatat.

Investițiile în infrastructura de transport vor facilita mobilitatea populației și a bunurilor, reducerea costurilor de transport de mărfuri și călători, îmbunătățirea accesului pe piețele regionale, creșterea eficienței activităților economice, economisirea de energie și timp, creând condiții pentru extinderea schimburilor comerciale și implicit a investițiilor productive.

Dezvoltarea rețelelor de transport va facilita, de asemenea, cooperarea interregională și va contribui semnificativ la creșterea competitivității întreprinderilor/firmelor și a mobilității forței de muncă și prin urmare, la o dezvoltare mai rapidă a României pe ansamblu, dar și a fiecărei regiuni în parte.

Ca măsuri de dezvoltare locală, aceste priorități le considerăm de importanță majoră, asigurarea accesibilității pentru toate localitățile arundate comunei noastre, asigurarea unui transport în condiții de siguranță pentru cei care utilizează acest serviciu public și nu în ultimă instanță, atunci când nevoia o va cere, asigurarea unui ritm de dezvoltare a rețelei de transport, rutier sau feroviar public pentru transport de persoane și mărfuri.

Principalele căi de acces în comună sunt:

Comuna dispune de o rețea de căi de comunicație diversificată formată din : drumuri județene, drumuri comunale și străzi.

Legătura cu reședința de județ se face pe DN19E81 - 43 km

Lungimea drumurilor județene este de 10 km. Aceasta porțiune de drum este asfaltată

Transport feroviar. Rețeaua feroviară există pe ruta Carei- Jibou.

Capitolul 3

3. Populație

Definiții ale indicatorilor cheie prezentați în grafice:

Numărul populației rezidente (stabile), la o data determinată, este calculat conform metodologiei și reglementarilor internaționale în domeniu și cuprinde totalitatea persoanelor care au reședința obisnuită în România, pentru o perioadă de cel puțin 12 luni.

a) Pentru perioada 2002 – 2011, numărul populației rezidente a fost reestimat în condiții de comparabilitate cu rezultatele finale ale Recensământului Populației și al Locuințelor din anul 2011;

b) Începând cu RPL 2011, numărul populației rezidente a fost estimat în conformitate cu criteriul reședinței obișnuite;

c) Numărul populației rezidente la 1 ianuarie 2012 a fost determinat pe baza rezultatelor definitive ale RPL 2011, la care s-au adăugat sporul natural și soldul migrației internaționale aferent perioadei 20 octombrie - 31 decembrie 2011;

d) După 1 ianuarie 2012, populația rezidentă la 1 ianuarie a fost estimată în conformitate cu criteriul reședinței obișnuite utilizând metoda componentelor:

- ✓ sporul natural al populației din fiecare an;
- ✓ soldul mișcării migratorii internaționale temporare de lungă durată din fiecare an;
- ✓ soldul mișcării migratorii interne cu schimbarea domiciliului din fiecare an;
- ✓ soldul mișcării migratorii interne cu schimbarea reședinței pentru 12 luni, adică persoane care la data de 1 ianuarie aveau reședință obișnuită în alt județ decât cel de domiciliu.

Rata medie anuală a inflației reprezintă creșterea medie a prețurilor de consum într-un an față de anul precedent. Aceasta rată se calculează ca un raport, exprimat procentual, între indicele mediu al prețurilor dintr-un an și cel al anului precedent, din care se scade 100. La rândul lor, indicii medii ai prețurilor din cei doi ani se determină ca medii aritmetice simple ale indicilor lunari din fiecare an, calculați față de aceeași bază (octombrie 1990 = 100).

Rata somajului (conform criteriilor Biroului Internațional al Muncii) reprezintă raportul dintre numărul șomerilor și populația activă, exprimat procentual.

Șomerii conform criteriilor Biroului Internațional al Muncii, sunt persoanele în vârstă de 15-74 ani care îndeplinesc simultan următoarele condiții:

- nu au un loc de muncă și nu desfășoară o activitate în scopul obținerii unor venituri;
- sunt în căutarea unui loc de muncă, utilizând în ultimele 4 săptămâni diferite metode active pentru a-l găsi: contactarea agenției (naționale sau județene) pentru ocuparea forței de muncă sau a unei agenții particulare de plasare în vederea găsirii unui loc de muncă, contactarea directă a patronilor sau a factorilor responsabili cu angajarea, susținerea unor teste, interviuri, examinări, demersuri pentru a începe o activitate pe cont propriu,

publicarea de anunțuri și răspunsuri la anunțuri, studierea anunțurilor din mica publicitate, apel la prieteni, rude, colegi, syndicate, altă metoda în afara celor menționate;
- sunt disponibile să înceapă lucrul în următoarele două săptămâni dacă s-ar găsi imediat un loc de muncă.

Prin datorie publică se înțelege datoria pe care o are statul față de terți, precum persoane private, persoane juridice, bănci, întreprinderi, din țară sau din străinătate, care au cumparat obligațiuni emise de stat pentru a acoperi nevoile financiare ale statului.

3.1. Mărimea populației

Populația comunei Tiream este în scădere. Putem spune că singurele măsuri care pot influența în mod pozitiv evoluția demografică sunt cele legate de activitățile economice și de echiparea tehnico-edilitară, măsuri ce depind numai de administrația locală.

Dinamica teritorială a populației rezultă din raportul stabiliri – plecări. De notat că acest bilanț poate fi analizat atât la nivelul fiecărei unități teritoriale în parte, dar și la nivelul comunei analizate prin raportarea la intrările și ieșirile din perimetrul acesteia. În general, bilanțul este negativ datorită pierderilor de populație.

Structurile de populație reprezintă o componentă demografică deosebit de importantă în evaluarea potențialului demografic general.

Numarul locuitorilor incepand cu anii 2003 a inceput să stagneze. Avand oscilații mici. La sfarsitul recensământul populatia din 2011 populația comunei era de 2423 de locuitori, iar în anul 2012 populația comunei număra 2397 de persoane, fiind cele mai multe persoane înregistrate. Dupa acest an, numărul locuitorilor din comună a crescut usor, ajungând în 2020 la 2405 persoane (datele înregistrate pe insse.ro în anul 2020 sunt provizorii). Din numărul total de locuitori, 1191 sunt de sex feminin, iar 1214 de sex masculin.

În anul 2019 conform datelor înregistrate de INSSE.RO populația comunei Tiream înregistra 2411 persoane.

Varste si grupe de varsta	Sexe	Judete	Localitati	Numa personae 2019
Total	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	2411
0- 4 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	110
0 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	25
1 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	27
2 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	18

3 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	14
4 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	26
5- 9 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	148
5 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	34
6 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	27
7 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	21
8 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	35
9 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	31
10-14 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	149
10 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	30
11 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	38
12 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	24
13 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	27
14 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	30
15-19 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	156
15 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	36
16 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	26
17 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	30
18 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	30
19 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	34
20-24 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	135
20 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	38
21 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	28

22 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	25
23 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	23
24 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	21
25-29 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	148
25 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	27
26 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	27
27 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	24
28 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	27
29 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	43
30-34 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	204
30 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	45
31 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	43
32 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	41
33 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	39
34 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	36
35-39 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	172
35 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	29
36 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	37
37 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	34
38 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	40
39 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	32
40-44 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	185
40 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	37

41 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	34
42 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	39
43 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	44
44 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	31
45-49 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	195
45 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	50
46 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	38
47 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	37
48 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	36
49 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	34
50-54 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	159
50 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	32
51 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	41
52 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	27
53 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	25
54 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	34
55-59 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	148
55 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	29
56 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	37
57 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	26
58 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	30
59 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	26
60-64 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	133

60 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	32
61 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	27
62 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	27
63 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	25
64 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	22
65-69 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	107
65 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	24
66 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	20
67 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	18
68 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	27
69 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	18
70-74 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	73
70 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	11
71 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	16
72 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	18
73 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	8
74 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	20
75-79 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	74
75 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	16
76 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	19
77 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	16
78 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	11
79 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	12

Comuna Tiream,
Județul Satu Mare

80-84 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	51
80 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	12
81 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	4
82 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	14
83 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	10
84 ani	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	11
85 ani si peste	Total	Satu Mare	139107 TIREAM	64

Legenda: date lipsa; 'c' - date confidentiale; 9999,00 - normal - date definitive; **9999,00 - ingrosat subliniat** - date semidefinite; **9999,00 - ingrosat** - date revizuite; 9999,00 - subliniat - date provizorii

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

3.2. Evoluția populației

Populația, împreună cu caracteristicile fizico-economice, trasează principalele coordonate ale unei țări. Uneori, nu nivelul dezvoltării este important, ci mai importante sunt posibilitățile de dezvoltare și de adaptare la context. Între acestea, caracteristicile populației sunt primordiale.

Numărul, ritmul de creștere, evoluția componentelor sporului natural și a emigrației externe, structura demografică, durata medie a vieții, nivelul de instruire, dau profilul demografic al unei populații. Între acestea, evoluția componentelor sporului natural este determinantă pentru numărul și structura pe vârste a populației, precum și a duratei medii a vieții (dependentă de mortalitatea specifică, pe vârste și sexe).

Evoluția variabilelor demografice în România nu face excepție de la tendința generală în populațiile europene. Aici, pe de o parte, natalitatea, mortalitatea, nupțialitatea au valori din ce în ce mai mici. Pe de altă parte, vârsta medie la căsătorie, la prima căsătorie, la nașterea primului copil, frecvența disoluției familiilor, a uniunilor consensuale sunt în creștere. Ceea ce diferențiază, însă, populațiile europene sunt ritmul în care au loc aceste evoluții și profunzimea schimbărilor. Ca urmare, ele se diferențiază și prin rapiditatea și amploarea cu care sunt confruntate cu problemele sociale cauzate de aceste evoluții. În influențarea lor, determinismul socioeconomic este foarte important.

La începutul anilor '60, exista o cvasiuniformitate în nivelul variabilelor demografice pe continentul european (Council of Europe, 2001). Dar foarte curând, societățile vest-europene au evoluat către alt model demografic, în care nașterile sunt mai rare și la vârste mai înaintate, uniunile consensuale mai frecvente la vârste tinere și mai puțin frecvente la vârste mature, celibatul definitiv și divorțurile mai frecvente, durata medie a vieții mai mare.

Deși aflată într-un context politic diferit și într-o anume izolare de țările vesteuropene, evoluția populației și a fenomenelor demografice din România a urmat constant tendința celor din țările vestice ale continentului.

În 1960, România s-a aflat în grupa țărilor cu cele mai înalte niveluri ale natalității, a frecvenței căsătoriilor și cu cele mai mici valori ale ratei divorțurilor, a nașterilor extraconjugale, a vârstei medii la căsătorie și la prima căsătorie, a nașterii primului copil. Evoluția nivelului acestor indicatori a fost constant către o „alinie la tabloul vest-european”, rămânând totdeauna în grupa țărilor codașe, chiar și în anul 2000.

Dar anul 1990 a însemnat și din punct de vedere demografic o discontinuitate, pentru că evoluția ulterioară a situației demografice a fost mai rapidă și, ca amploare, neașteptată. La unele variabile, tendința a avut un ritm chiar de două ori mai mare decât cel înregistrat în trei decenii anterioare de evoluție.

Desigur noul context socioeconomic, total schimbat și brusc deteriorat nu a fost neutru. Nici acumulările negative anterioare în frustrări de tot felul, privind alimentația și condițiile de locuit și de viață în general, nu au putut să nu aibă urmări în noul context deteriorat. Mărimea acestor influențe, intensitatea acțiunii lor individuale sunt greu de măsurat cu mijloacele actuale. Totuși, influența lor asupra ritmului și mărimii schimbărilor nu poate fi negată. Țările foste socialiste, care au trecut mai repede și mai hotărât peste șocul schimbării, nu au înregistrat crize demografice de amploarea și durata celei din România. Natalitatea este mică în multe țări europene și a scăzut și în toate țările în tranziție. Mortalitatea însă nu a cunoscut recrudescența înregistrată în țări în care tranziția a fost grea și lentă, ca în România. Pierderea de vieți omenești, capital uman pentru care societatea a investit și a cărui înlocuire la același nivel este irecuperabilă, este cel mai negativ aspect dintre toate evoluțiile demografice de după 1989. Iar aceste pierderi au fost și încă mai sunt considerabile. Acțiunea politică trebuie să țintească acest aspect cu cea mai mare urgență pentru a stopa continuarea evoluțiilor negative și a efectelor conexe.

Situația demografică a României, caracterizată de specialiști drept „complexă și îngrijorătoare” (Ghețău, 2001) este considerată mai mult decât atât, după apariția primului set de rezultate ale Recensământului populației și locuințelor, din 18 martie 2002.

Redresarea natalității este o problemă complexă, căreia nici o politică demografică nu i-a răspuns adecvat. Politica imigrației selective a fost principalul sprijin în echilibrarea structurii demografice și a deficitului de forță de muncă. Situația economică, și nu numai, nu îi permite României să ia în sprijin un asemenea pilon. De aceea, cunoscând evoluțiile fenomenelor demografice, însănătoșirea demograficului, în sensul valorizării individului și a protecției vieții sale este prima urgență. Pe măsura obținerii acestuia și a finei cunoașteri a evoluției demografice și sociale, se pot stabili noi obiective.

În comuna Tiream evoluția populației arată astfel:

An	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
populație	2457	2461	2445	2439	2423	2422	2423	2428	2423	2397	2400	2400	2408	2421	2414	2419	2411	2457

Legenda: **9999,00 - ingrosat** - date revizuite; 9999,00 – inclinat și subliniat - date provizorii

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

3.2.1. Rata medie a mortalității în ultimii 10 de ani

An	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Număr persoane	43	51	40	44	45	36	39	37	32	45	38	39	36	38	23	34	35

Legenda: **9999,00 - ingrosat** - date revizuite; 9999,00 – inclinat și subliniat - date provizorii

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Rata medie a mortalității în comuna Tiream s-a calculat după formula $MB = \text{număr de decese (indiferent de cauza) într-o anumită perioadă} / \text{Mărimea totală a populației în acea perioadă} \times 10$. Acest indicator nu ține seama de influențele pe care le au vârsta, genul, rasa, starea socio-economică și alți factori asupra mortalității. MB este un indicator sintetic, global.

$$MB = 655/41248 \times 10$$

$$MB = 0.15$$

3.2.2. Rata medie a natalității în ultimii 10 de ani

An	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nascuți vii	29	22	15	27	27	24	19	35	21	18	33	24	28	15	21	24	28

Legenda: **9999,00 - ingrosat** - date revizuite; 9999,00 – inclinat și subliniat - date provizorii

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Rata medie a natalității în comuna Tiream s-a calculat după formula: $n = \frac{N}{P} \times 1000$,

unde:

P – efectivul mediu al populației;

N – numărul nașcuților;

n – rata natalității;

$$n = \frac{410}{41248} \times 1000$$

$$n = 9.93$$

3.2.3. Numărul celor plecați definitiv din localitate în ultimii de 10 ani

An	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nascuti Emigranti definitivi	53	31	29	47	40	33	42	32	30	46

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

3.2.4. Numărul celor stabiliți în localitate în ultimii de 10 ani

An	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nascuti imigranți definitivi	13	5	10	14	10	9	27	10	16	13

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

3.2.5. Indicele de îmbătrânire a populației (persoane de peste 60 de ani/0-14 ani)

Coeficientul de îmbătrânire a populației se calculează după următoarea formulă:

$$\hat{m} = \frac{P_{60+}}{P} \times 100 \text{ unde:}$$

$\hat{m}$ – îmbătrânirea populației

P_{60+} – populația în vârstă de 60 ani și peste.

$$\text{Astfel: } \hat{I}_m = \frac{502}{2457} \times 100$$

$$\hat{I}_m = 20.43\%$$

Am făcut calculul luând ca și populație de referință, ultimele date definitive înregistrate pe insee.ro, din anul 2019. Astfel coeficientul de îmbătrânire a populației este de 20.43%.

Persoanele minore, cuprinse între intervalul 0-14 ani însumează în anul 2019, un total de 407 persoane. Astfel coeficientul raportat la numărul populației este de 16.56%.

$$P_{0-14ani} = \frac{407}{2457} \times 100$$

$$P_{0-14ani} = 16.56\%$$

Datele arată că populația din comuna Tiream, cu vârsta cuprinsă între 0-14 ani are un procent de 16.56% și este depășit de coeficientul populației cu vârstă de peste 60 ani care este de 20.43%. Raportul între cele două categorii arată o mai mare pondere a populației de peste 60 de ani.

3.2.6. Ponderea de înnoire a forței de muncă (pop între 15-29 ani/30-44 ani)

Grupe de vârstă	2019	TOTAL
15-19 ani	156	304
25-29 ani	148	
30-34 ani	204	389
40-44 ani	185	
Ponderea raportata la populație		28.20%

Legenda: **9999,00** - **ingrosat** - date revizuite; 9999,00 – inclinat și subliniat - date provizorii

Sursa: <http://statistici.insee.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insee-table>

3.3. Locuire

3.3.1. Ponderea locuințelor cu instalații de apă

În prezent în comuna Tiream există un sistem centralizat de alimentare cu apă. Lungimea rețelei de alimentare cu apă este de 13,9 km. În anul 2019 s-au consumat 14 mii de mc de apă potabilă, din care 13 mii mc pentru uz casnic.

Apele din precipitații sunt colectate în bazine special construite sau sunt evacuate prin șanturi deschise existente pe marginea drumurilor.

În comuna Tiream și satele apartinătoare nu există rețea de canalizare a apelor menajere și nici stație de epurare a apelor reziduale.

Haznalele de diferite tipuri realizate în pământ, au efecte defavorabile de poluare asupra solului și subsolului

3.3.2. Ponderea locuințelor care dispun de gaze naturale

Pe teritoriul administrativ al comunei nu există un sistem centralizat de alimentare cu gaze naturale.

3.3.3. Infrastructura de energie electrică

Comuna Tiream este racordată la Sistemul Energetic Național prin linii electrice de medie tensiune de 20 KV de tip aerian, montate pe stâlpi de beton.

Existența posturilor de transformare asigură alimentarea rețelelor electrice de joasă tensiune care deservește toți consumatorii din localitate, atât pe cei casnici cât și societățile comerciale. Rețelele de joasă tensiune sunt de tip aerian, realizate în sistem clasic cu conductoare din aluminiu independente, sau cu conductoare torsadate pentru prelungirile de rețea sau pentru cele modernizate. Există în comuna o sursă de producerea a energiei electrice alternative – energie solara, compania Zold Angyol Te-vi sol.

Se dorește modernizarea sistemului de iluminat public prin introducerea lămpilor LED în rețeaua de iluminat public stradal.

Alimentarea cu energie electrică a comunei Tiream este realizată într-un procent de 100%. Iluminatul public este asigurat în proporție de 95%, printre proiectele prioritare ale comunei se numără și realizarea lucrărilor de modernizare a rețelei de iluminat public în comună.

3.3.4. Infrastructura de telecomunicații

La nivelul comunei Tiream, furnizorii de servicii care oferă telefonie fixă sunt RCS RDS, TELEKOM. Odată cu răspândirea telefoniei mobile, foarte mulți din locuitorii comunei au renunțat la serviciul de telefonie fixă. Pe lângă serviciul de telefonie, Telekom și RCS RDS oferă și servicii de internet. Serviciile de telefonie mobilă sunt furnizate de către Telekom, Orange, Vodafone, și Digi care acoperă pe teritoriul comunei.

Serviciile de televiziune sunt oferite de către firma RCS RSD care oferă televiziune prin cablu, însă în comună sunt și gospodăriile care utilizează televiziunea prin satelit de la furnizori cum sunt Dolce și Digi.

În localitatea Tiream nu s-a emis nicio autorizație a unui post de radio local și nici televiziune locală, însă sunt posturi de radio care se prind prin antenă, în gospodăriile regăsiți aparate de radio.

Nu în ultimul rând, serviciile de internet sunt răspândite în comună, majoritatea locuitorilor având acces la internet prin intermediul telefoniei mobile, dar și a unor firme cum sunt: RCS RDS și TELEKOM.

În comună a fost implementat programul WiFi4EU. Proiectul de WiFi gratuit a fost finanțat de Uniunea Europeană. Uniunea Europeană a alocat 120 de milioane de euro pentru acest program.

Capitolul 4

4. Economie

România este un stat european care se bucură de suficiente calități în ceea ce privește resursele de teren, apă și resurse umane. Cu toate acestea, până în momentul de față, aceste avantaje au avut doar o influență limitată în ceea ce privește generarea unei dezvoltări semnificative și a unei restructurări în agricultură și în zonele rurale.

Investițiile și competitivitatea din România constituie încă elemente care trebuie îmbunătățite și conduse către o direcție comună, pentru a se reuși accelerarea creșterii economice și asigurarea unei convergențe a veniturilor cu cele din Uniunea Europeană.

România a evoluat în condiții puternic accentuate de manifestarea virulentă a crizei financiare și economice globale. În momentul debutului crizei, economia românească trecuse printr-o perioadă de mai mulți ani de creștere economică, dar însoțită de acumularea unui deficit extern relativ important, precum și de majorarea datoriei externe pe termen scurt. Pe fondul crizei, scăderea economică a condus la reducerea investițiilor și majorarea importantă a șomajului, ceea ce compromise procesul de convergență reală și starea financiară a companiilor și a populației. În mediul rural, economia prezintă diferențieri semnificative în funcție de regiunile din care face parte, de trăsăturile demografice specifice, sociale și economice. Această diferențiere se face vizibilă mai ales în ceea ce privește sărăcia în spațiul rural românesc, reflectată într-un nivel scăzut de trai al populației și în lipsa de surse de venituri alternative.

Venirea crizei economice și financiare și-a făcut simțită prezența la jumătatea anului 2008 și a înregistrat un impact negativ semnificativ asupra economiei regionale, ce s-a resimțit prin scăderea numărului de salariați, prin reducerea volumului de investiții străine și autohtone și chiar prin retragerea unor companii din Regiunea Nord-Vest. Din această categorie fac parte: industria alimentară, industria textilă și a articolelor de îmbrăcăminte, industria de pielărie și încălțăminte, industria metalurgică, industria prelucrătoare a lemnului, construcții, comerț cu ridicata și cu amănuntul, tranzacții imobiliare, etc.

Principalele unități economice din comuna Tiream sunt:

Tiream:

- SC UNIREA SA
- SC AGRICOLA SRL
- SC PRIETENIA SA
- SC KONTZ TAMOS SRL
- SC IERUL TRIEAM SRL
- SC ZOLDANGYOL SRL
- TE VI SOL

- SC ALEX CONEXIM SRL
- ARDON SRL
- LAC TARSAN SRL
- DAMKINA SRL

Vezendiu:

- S.C VASAD LUCA CONSTRUCT SRL
- S.C. TRACCY & DEAZY SRL
- AGROPORT & COMPANY SRL

Portita:

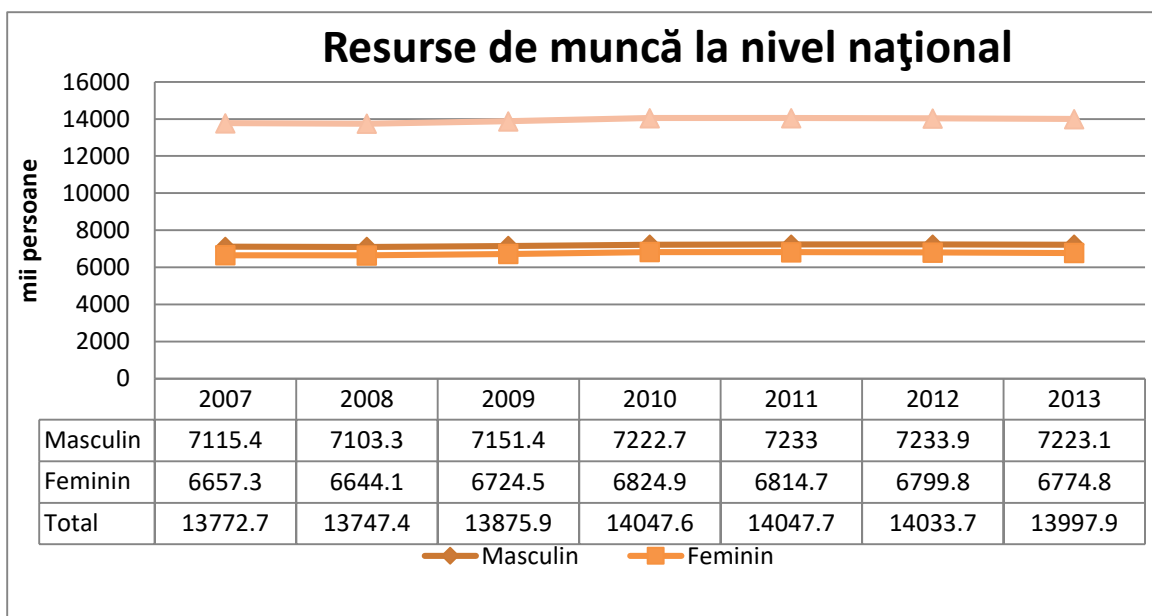
- NICU JUNIOR SRL
- MAN NICU IMPEX SRL

4.1. Forța de muncă

În mediul rural, locurile de muncă disponibile sunt relativ reduse, iar economia rurală nu este suficient de diversificată, bazându-se preponderent pe agricultură. La acestea se adaugă și nivelul redus de pregătire profesională a persoanelor. Din cauză că sistemul educațional nu s-a adaptat la cerințele specifice mediului rural, populația rurală din țara noastră nu dispune de formare sau experiență specializată pentru diversele activități economice. Se impune astfel necesitatea unor măsuri care să stimuleze crearea de noi locuri de muncă pe o durată lungă în mediul rural.

Atât la nivelul județean, cât și particular în cadrul comunei noastre, principala caracteristică este dependența semnificativă de o singură ramură de activitate economică, și anume agricultura.

Resursa de muncă a cunoscut o ușoară creștere în perioada 2007-2013. Diferența din anul 2013 față de anul 2007 înregistrând un procent de 1,63%, la nivel național.

În ceea ce privește rata de activitate a resurselor de munca la nivelul județului Satu Mare, procentul este de 69,6%, situația fiind apropiată cu datele înregistrate la nivel de regiune, unde se înregistrează o rată de 75,1%.

Potrivit Institutului Național de Statistică, în anul 2007, la nivel regional, populația activă civilă era de 1222,4 mii persoane, 1217,7 mii persoane în anul 2019, pe când în județul Satu Mare populația activă civilă înregistra 154,7 mii persoane, respectiv 146,3 mii persoane în anul 2019.

Populația activă civilă caracterizează oferta potențială de forță de muncă și gradul de ocupare a populației cuprinzând: populația ocupată civilă și șomerii înregistrați.

4.2. Persoane salariate

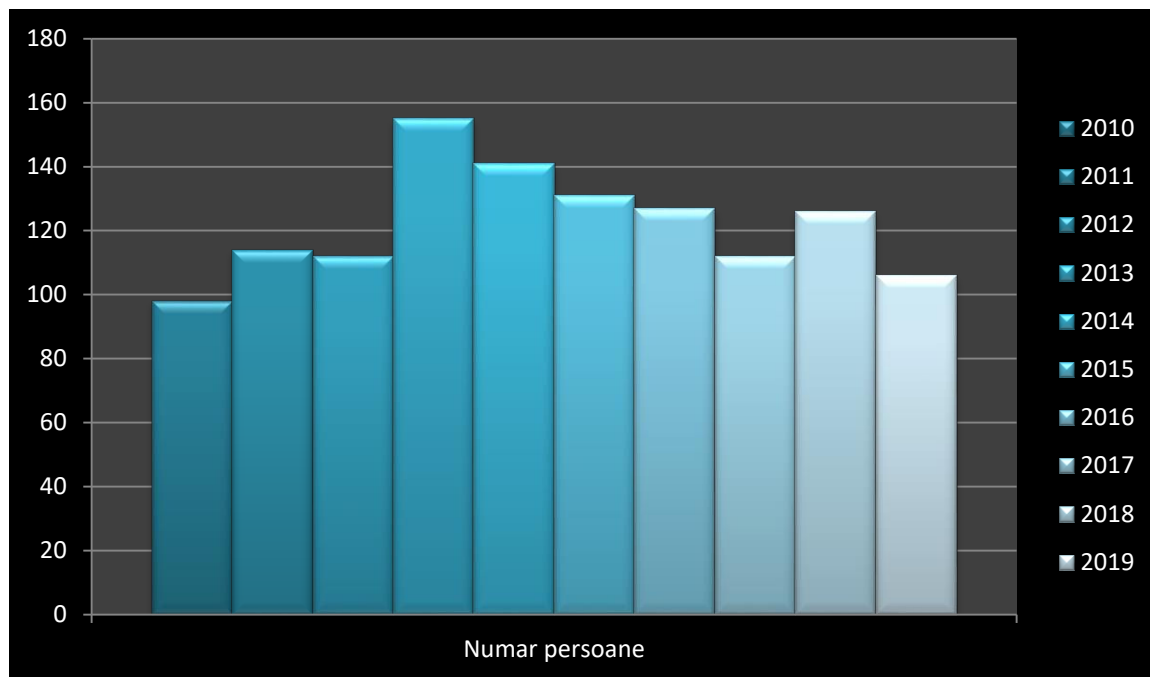
În anul 2009, în județul Satu Mare erau în activitate un număr de 8.169 de întreprinderi, cea mai mare pondere având-o microîntreprinderile (0-9 salariați), în proporție de peste 87%. Majoritatea întreprinderilor activează în domeniul comerțului (30,7%), însumând peste 2.500 de societăți active în anul 2009, având în total peste 10.500 de angajați. Pe poziția a doua se situează sectorul construcțiilor (18,2%), cu 1485 de societăți și 5815 salariați care activează în domeniu, urmat de sectorul industrial (13,2%) cu 1075 de firme. Întreprinderile cu peste 250 de angajați se regăsesc cu preponderență în domeniul industriei prelucrătoare, dar cu o pondere redusă în totalul întreprinderilor (sub 1%). Totuși, industria prelucrătoare angajează cel mai mare număr salariați – 28.700 – în anul 2009.

În ceea ce privește evoluția numărului de firme active din județ, acesta a crescut continuu până în anul 2008, după care a înregistrat un recul pe fondul crizei economice mondiale care a afectat județul. În anul 2009, față de 2008, numărul de firme a scăzut cu 4,6%, cele mai afectate fiind firmele de peste 50 de angajați, al căror număr a scăzut cu circa 15%, în timp ce numărul întreprinderilor a scăzut cu doar 4%. În ceea ce privește evoluția numărului de firme pe principalele activități ale economiei naționale (Cod CAEN Rev. 2), se observă creșteri ale numărului de firme în agricultură (+10,5%), industrie extractivă (+20%), producția și furnizarea de agent termic, energie și gaze (+300%), distribuția apei și salubritate (+14,3%), hoteluri și restaurante (+8,5%), tranzacții imobiliare (+12,4%), învățământ (+23,1%), sănătate și asistență socială (+18,8%), în timp ce scăderi importante s-au produs în domeniul industriei prelucrătoare (-6,5%), comerț (-11,5%) și servicii administrative sau suport (-14%). Putem, deci, concluziona că perioada de recesiune a afectat mai ales sectoarele industrial și comercial, pe fondul prăbușirii puterii de cumpărare și consumului, dar a dinamizat activitatea din domeniul agricol, turistic și al serviciilor de învățământ și sănătate.

În comuna Tiream numărul mediu al salariaților în anul 2019 potrivit insse.ro a fost 106 persoane. Pe parcursul ultimilor 10 ani, numărul salariaților a fost în creștere astfel:

Anul	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nr pers	98	114	112	155	141	131	127	112	126	106

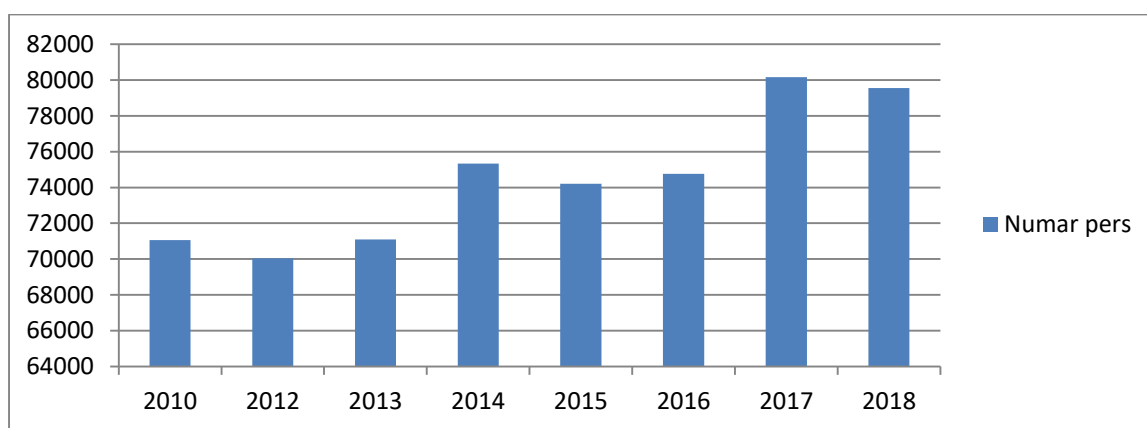
Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

În anul 2018, datele statistice arată că în județul Satu Mare, numărul mediu al salariaților înregistra 79559 persoane salariate, înregistrându-se o ușoară scădere a salariaților, față de anul precedent.

Anii	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Număr persoane	71056	66663	70044	71098	75327	74202	74764	80159	79559

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

4.3. Potențial agricol

Scopurile politicii agricole comune consistă în garantarea pentru agricultori a unui crescut nivel de trai, în a furniza consumatorilor alimente de calitate la prețuri echitabile precum și de a

păstra patrimoniul rural. Această politică a urmat evoluția societății, încercând să vină în întâmpinarea noilor cerințe ale populației. Din această cauză calitatea alimentelor, protecția mediului prin utilizarea biocombustibililor au câștigat o importanță așa de mare în ultima perioadă de timp.

Politica Agricolă Comună (PAC) este politica UE cea mai integrată și care primește o cotă importantă din fondurile comunității europene. Acordând o mai mare atenție la igiena și calitatea produselor alimentare, ne dorim să facem primii pași spre piața extrem de competitivă a producătorilor agricoli din UE.

Deși agricultura detine cea mai mare pondere în cadrul economiei locale a comunei, acest sector este slab dezvoltat, fiind caracterizat de existența a numeroase gospodării neviabile din punct de vedere economic. În general se practică agricultură intensivă, în exploatarea agricolă.

Producătorii au mijloace de exploatare agricolă moderne, iar în teritoriu, proprietățile nu sunt divizate, fiind arendate loturi mari de pământ, astfel conduc la productivitate a muncii este foarte eficientă. Serviciile agricole sunt foarte bine dezvoltate. În comuna Tiream există mai multe societăți cu profil agricol. Acestea lucrează suprafețe întinse de pământ astfel:

Societate	Suprafața lucrată/ha
AGRICOLA SRL	1179
UNIREA SA	305
PRIETENIA SA	106
AGROPORT & COMPANY SRL	930
NICU JUNIOR	277
KONTZ TAMOS SRL	97

În trecut 99% din populația din Vezendiu (comuna Tiream, județul Satu Mare) s-a ocupat cu legumicultura, în special varza.

Această varză era cunoscută în tot județul Satu Mare precum și în județele învecinate, respectiv: Sălaj, Bihor, Maramureș, pentru că producătorii din Vezendiu care dețineau mijloace de transport se deplasau în piețele din Satu Mare, Zalău, Oradea, Baia Mare. În piețele apropiate din Carei, Tășnad, Sărmășag se deplasau cu căruțele pentru a-și vinde marfa.

După ce „Varza de Vezendiu” a devenit cunoscută, tocmai datorită gustului ei deosebit de savuros, în satul Vezendiu au început să apară comercianți din diferite părți ale țării pentru a cumpăra leguma direct de la micii producători locali.

În timp, odată cu apariția marilor magazine, producătorii din Vezendiu s-au trezit în imposibilitatea de a-și mai vinde producția de varză, tocmai din cauza cerințelor de aprovizionare masivă și încet, încet s-au lăsat de legumicultura. În prezent, în satul Vezendiu au mai rămas două-trei familii care mai cultivă această legumă, respectiv varza de Vezendiu. Accentul care se pune pe dezvoltarea rurală comportă investiții majore în silvicultură, valorificarea peisajului cu scopuri recreative – turism rural, biodiversitate, diversificarea economiei rurale, protecția mediului rural, crearea de locuri de muncă, toate acestea având ca ultim scop creșterea calității vieții locuitorilor comunei noastre.

În Tiream, plantațiile de legume se întind pe 30 ha de teren. Cele mai multe solarii sunt pe câmp. Producătorii își vând marfa de cele mai multe ori în piața din vecindiu.

Un punct forte pe care îl vom utiliza în avantajul nostru îl reprezintă calitatea terenurilor agricole puțin contaminate datorită unei agriculturi care nu respectă mediul. Produsele pe care dorim să le promovăm vor face parte din seria produselor biologice, atât animale, cât și vegetale.

Suprafețe mari de fânețe și pășuni le-au oferit locuitorilor posibilitatea de a se ocupa de cultivarea plantelor, creșterea animalelor și valorificarea produselor animaliere. Suprafața totală a teritoriului administrativ al comunei este de 5402 ha.

În ceea ce privește trăsăturile naturale, se poate aprecia că, în ansamblu, ele oferă suficiente elemente de favorabilitate pentru practicarea unei agriculturi performante, cu aspecte de favorabilitate pentru toate culturile agricole. Mai mult decât atât, se manifestă elemente de ***favorabilitate ridicată*** pentru culturi cum ar fi cele de orz, porumb, floarea-soarelui, cânepă, lucernă, trifoi, cartofi, pomi fructiferi. În acest sens, sunt de amintit particularitățile climatice, prin valori ale radiației solare globale de 111-118 kcal/cm², durata medie de strălucire a Soarelui de 2000-2100 ore/an, temperatura medie anuală de 10°C, precipitații medii anuale de 550-600 mm, etc. Reflectarea directă a acestor particularități se face în *particularități fenologice* ale culturilor agricole. Astfel, înspicarea grâului de toamnă are loc în intervalul 22-30 mai, maturizarea grâului de toamnă se produce între 27 iunie – 5 iulie, iar înflorirea viței-de-vie se produce între 2 și 11 iunie. Elementelor de favorabilitate climatică li se adaugă cele de factură edafică, în condițiile în care aici sunt prezente soluri cu fertilitate mare (cernoziomuri, faeoziomuri) și medie (luvosoluri, eutricambisoluri). Elementele climatice – temperatură, precipitații, durată de strălucire a soarelui, ș.a. sunt, așadar, favorabile practicării agriculturii, cu singura carență- aceea a deficitului de umiditate din timpul lunilor august-septembrie și, în consecință, a probabilității crescute a secetelor.

În ceea ce privește particularitățile social-economice, trebuie amintite manifestările unor *elemente de îmbunătățire a domeniului agricol*. În ultimii ani tot mai mulți fermieri s-au dedicat creșterii gradului de asociere. Supraparcelarea pământurilor nu mai este cum era imediat după revoluție, agricultorii au arendat suprafețe întinse de pământ astfel fiind posibilă o agricultură de bună calitate.

Agricultura modernă permite fermierilor să-și planifice obiectivele având în vedere durabilitatea practicii lor. Aceasta implică conservarea și protejarea resurselor naturale, furnizarea de alimente și combustibil unei populații în creștere, totul într-un mod viabil din punct de vedere financiar pentru producători și consumatori.

Totuși, totul depinde de gestionarea corectă a fiecăruia dintre elementele care alcătuiesc sistemul agricol modern. Dacă vreunul dintre aceștia eșuează, nu va fi posibil să se obțină randamentul sau productivitatea dorită și, în consecință, calitatea și cantitatea furajelor disponibile vor scădea.

Pentru a avea succes în această activitate, sunt necesare investiții în cercetare, dezvoltare și extindere agricolă, precum și implementarea unor bunuri și servicii mai bune și îmbunătățirea practicii proceselor, care sunt derivate din cercetare.

Entitățile guvernamentale și companiile private trebuie să fie implicate în acest proces de

cercetare pentru a implementa programe și politici care oferă cadrul de reglementare și care, la rândul lor, oferă stimulente celor care își asumă riscul de a inova.

Ca o ultimă informație, Organizația Națiunilor Unite pentru Agricultură indică faptul că agricultura mondială a reușit să satisfacă cererea de alimente în ultima jumătate de secol. Cu toate acestea, creșterea productivității va depinde de buna gestionare a resurselor disponibile pentru aceasta.

Potențialul productiv al agriculturii

Având la bază mecanisme de determinare cauzală, particularitățile morfologice și pedologice ale teritoriului analizat conduc la conturarea unor diferențieri de potențial productive agricol, concretizate în existența unor areale, după cum urmează:

- a. **Arealul luncilor și câmpiilor joase** este caracterizat de prezența solurilor cu fertilitatea cea mai ridicată, și cu cele mai reduse trăsături de restrictivitate morfometrică, astfel că aici sunt dominante culturile cu valoare ridicată pe piața produselor agro-alimentare. Sunt specifice însă și manifestarea unor elemente de restrictivitate hidrică (supraumectare) care impun lucrări specifice de îmbunătățiri funciare.
- b. **Arealul câmpiilor înalte dunificate**, caracterizat de elemente de favorabilitate morfometrică și edafică, cu excepția suprafețelor nisipoase, care induc o anumită restrictivitate în raport cu modul de utilizare al terenurilor. În condițiile ameliorării psamosolurilor este posibilă utilizarea suprafețelor în cauză pentru culturile de viță-de-vie, pomi fructiferi, leguminoase, plante tehnice, legume, plante furajere și plante medicinale.
- c. **Arealele glacizate, de versanți și interfluvii deluroase joase**, caracterizat de dominanța eutricambisolurilor și luvisolurilor, în care se remarcă intervenția anumitor limitări morfometrice în raport cu posibilitățile de mecanizare a lucrărilor agricole
- d. **Arealele deluroase interfluviale cu altitudini medii și versanți asociați acestora**, în care utilizarea agricolă este legată în principal de utilizarea pastorală a pășunilor și mai rar de cultivarea cerealelor sau plantelor furajere, în condițiile în care aici sunt dominante soluri încadrate în categoria a 3-a și a 4-a de fertilitate.

Analiza structurii terenurilor agricole, pe categorii de folosință, scoate în evidență faptul că **terenurile arabile** dețin la nivelul comunei peste 72% din terenurile agricole, fapt ce se constituie ca o premisă de favorabilitate față de culturile de câmp.

Suprafețe mari de teren arabil de fânețe și pășuni le-au oferit locuitorilor posibilitatea de a se ocupa de cultivarea plantelor, creșterea animalelor și valorificarea produselor animaliere.

4.3.1. Fondul funciar

Fondul funciar este constituit din terenurile de orice fel, indiferent de destinație, de titlul pe baza căruia sunt deținute sau de domeniul (public, privat, cooperatist, obștesc etc.) din care fac parte.

Fondul funciar este format din teren arabil, pășuni și fânețe naturale, vii și livezi, păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră, construcții, drumuri și căi ferate, ape, bălți și alte suprafețe. România se găsește pe locul 6 din Europa ca suprafață agricolă utilizată (după Franța, Spania, Germania, Marea Britanie și Polonia) și pe locul 5 ca suprafață arabilă (după Franța, Spania, Germania și Polonia). Raportul dintre suprafața arabilă a țării la numărul de locuitori denotă faptul că fiecărui locuitor îi revin circa 0,41 ha teren arabil, valoare aproape dublă față de media UE 27, care este de 0,212 ha/locuitor. În această privință, România ocupă locul șase, după țările baltice, Danemarca și Finlanda.

Se observă ușor că statistica ne plasează într-o poziție privilegiată, de optim între volumul de resurse și nivelul lor raportat la mărimea populației.

Agricultura reprezintă activitatea economică de bază, prin care locuitorii comunei își asigură resursele de hrană și o parte din veniturile bănești.

Producția vegetală

Distribuția terenurilor cultivate la nivelul unităților administrative – teritoriale prezintă o serie de particularități, după cum urmează:

- cele mai mari **suprafețe cultivate cu cereale** corespunzător unor condiții orografice prielnice și a unor suprafețe arabile extinse; datorită condițiilor de determinare orografică. Semnificația economică a acestor culturi derivă din importanța crescută pe care o au atât în alimentația omului cât și în hrana animalelor. Principalele cereale cultivate sunt grâul, porumbul (pe suprafețe extinse) și orz.

Structura terenurilor cultivate

- **cultura plantelor tehnice** (Reprezentative sunt culturile de floarea-soarelui și rapita).
- **cultura cartofului** – pe suprafețe reduse.
- cultura plantelor furajere, se înscrie ca un element cu importanță crescută în structura culturilor de câmp și totodată în lanțul producției agricole, fiind o importantă verigă de suport a sectorului zootehnic. Mai importante, atât prin suprafețele cultivate cât și prin valoarea lor furajeră, sunt culturile de lucernă, porumbul pentru siloz și sfecla. Atât în cazul celor perene, cât și al celor anuale, culturile de plante furajere au o reprezentare semnificativă.

Zona prezintă favorabilitate pentru cultura cerealelor. Populația își păstrează ocupație agricolă.

Clima permite cultivarea legumelor, însă este nevoie de investiții în sisteme de irigații. Zona prezintă favorabilitate pentru cultura cerealelor, plantelor tehnice și legumelor

4.3.2. Structura folosinței terenului agricol

Modul de folosinta pentru suprafata agricola	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2020
Total ha)	5476	5476	5476	5476	5476	5476	5476	5476	5476	5476	5476	5476	5402
Agricolă	4270	5039	5039	5039	5039	5039	5134	5134	5134	5134	5134	5134	5060
Arabilă	3066	4179	4179	4179	4179	4179	3930	3930	3930	3930	3930	3930	3916
Pășuni	797	530	530	530	530	530	797	797	797	797	797	797	797
Fânețe	333	312	312	312	312	312	333	333	333	333	333	333	333
Vii și pepiniere viticole	70	15	15	15	15	15	70	70	70	70	70	70	10
Livezi și pepiniere pomicole	4	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4
Terenuri neagricole total	:	:	:	:	:	:	:	342	342	342	342	342	342

Ocupata cu ape, balti	:	:	:	:	:	:	:	54	54	59	59	59	
Ocupata cu constructii	:	:	:	:	:	:	:	206	206	214	214	214	214
Cai de comunicatii si cai ferate	:	:	:	:	:	:	:	41	41	28	28	28	28
Terenuri degradate si neproductive	:	:	:	:	:	:	:	41	41	41	41	41	59

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

4.3.3. Numărul de animale

În comuna Tiream, efectivele de animale, pe anumite categorii, au scăzut din anii 1990 până în prezent. Date statistice înregistrate de Institutul de Statistică sunt din anul 2003, insa avem datele furnizate de primarie in anul 2021. Efectivele de animale, pe principalele categorii de animale, forme de proprietate, judete si localitati se prezintă astfel:

Principalele categorii de animale	Anul	
	2003	2021
	Număr	
Bovine	848	320
Porcine	1413	620
Ovine	2308	3000
Păsări	10630	3500

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

4.4. Potențial forestier

Se constată că, comuna nu are un fond forestier.

4.5. Potențial turistic

Potențialul turistic de excepție al României este marcat prin două componente esențiale:

- componenta naturală, reprezentată prin peisaje spectaculoase, configurația variată a reliefului, condițiile climatice favorabile, valoarea terapeutică și abundența unor factori naturali de cură;
- componenta antropică, reprezentată prin vestigii ale civilizațiilor ce s-au succedat pe teritoriul României din vremuri imemorabile, monumente și obiective de artă laică sau religioase, muzee și colecții muzeale, elemente de etnografie și folclor de mare frumusețe și originalitate, realizări actuale de prestigiu.

Acestea constituie elementele de mare atractivitate pentru turismul românesc, prezentând o paletă largă de forme de turism: de sejur (de litoral, montan, balnear), vânătoare și pescuit sportiv, turism itinerant cu valențe culturale, turism profesional etc.

Fiecare formă a cadrului natural deține, după specificul său, o anumită capacitate de potențial turistic, urmărită pe treptele majore de relief, crește de la câmpie, la dealuri și podișuri până la unitățile montane, excepție făcând litoralul românesc al Mării Negre și Delta Dunării, care prezintă aspecte fizico-geografice originale.

România este deținătoarea unui tezaur bogat în vestigii arheologice, monumente istorice, de arhitectură sau de artă, ca și a unui inestimabil patrimoniu care atestă evoluția și continuitatea de muncă și de viață pe aceste meleaguri, dezvoltarea culturii și artei poporului român.

Principalele resurse turistice antropice sunt:

- vestigiile arheologice;
- monumentele istorice, de arhitectură și de artă cu o valoare de unicat;
- muzeele și casele memoriale;
- mărturiile civilizației și culturii populare;
- satele turistice.

Între cele mai reprezentative zone turistice ale României se disting câteva cu caracteristici deosebite:

- București - capitala României, cel mai mare centru politic, industrial, administrativ, cultural, științific și turistic al țării;
- Munții Carpați - prin întindere, accesibilitate ușoară, originalitate și frumusețea peisajelor montane, bogăția de ape minerale și multiple posibilități de practicare a sporturilor de iarnă, constituie cea mai mare și mai complexă zonă turistică a țării. Aici se găsesc renumitele stațiuni montane internaționale Poiana Brașov, Sinaia, Predeal, care, alături de Borșa, Stâna de Vale, Păltiniș, Durău, Semenic, Muntele Mic, Bâlea, dispun de hoteluri moderne și vile cochete, restaurante, numeroase posibilități de agrement, pârtii și instalații pentru sporturile de iarnă și transport pe cablu.

Turismul balnear are, de asemenea, puternice baze de tratament, cazare și agrement în frumoasele stațiuni din depresiunile sau culoarele de văi carpatine: Băile Herculane, Băile Felix, Călimănești-Căciulata, Slănic-Moldova, Băile Tușnad, Covasna, Vatra Dornei și altele.

Componentă fundamentală a dezvoltării economice , turismul este parte din prioritățile prezentei Strategii de Dezvoltare Locală. Integrarea turismului în conceptul de marketing teritorial ține de oportunitatea pe care turismul o oferă ca posibilități de promovare a zonei. Astfel că implementarea unor măsuri de promovare a turismului asigură promovarea tuturor aspectelor locale, de la potențial economic până la resurse naturale de calitate.

Turismul este una dintre politicile transversale ale Uniunii Europene fundamentată juridic prin articolul 3, litera “u” din Tratatul de la Maastricht, în care se autorizează comunitatea să adopte măsuri de dezvoltare în acest sector. Turismului îi sunt adresate dispozițiile de liberă circulație a persoanelor, a mărfurilor, a serviciilor întreprinderilor mici și mijlocii.

Vorbind despre turism semnifică să înfruntăm domenii cum ar fi protecția mediului, politicile de ocupare a forței de muncă, dezvoltarea transporturilor, protecția consumatorilor, dezvoltarea de tehnologii moderne, tradiție culturală locală. La nivelul întregii Uniuni Europene procent de 5% ca aport la economia comunitară.

Administrația publică prin implementarea prezentei strategii va urmări să promoveze și să susțină orice inițiativă privată sau public-privată de dezvoltare a turismului.

Următoarele măsuri se impun în această direcție:

- ✓ încurajarea întreprinderilor turistice pentru satisfacerea exigențelor clienților;
- ✓ crearea, modernizarea și eficientizarea infrastructurilor de turism;
- ✓ valorificarea resurselor umane în turism;
- ✓ identificarea de piețe naționale și internaționale care să primească oferta locală de turism;
- ✓ sprijin și consultanță oferită întreprinzătorilor din domeniu în vederea accesului la finanțări europene în domeniul turismului;
- ✓ crearea și utilizarea unui sistem de indicatori;
- ✓ monitorizare în mass-media.

Promovarea ofertei turistice va urmări premisele prezentate mai jos:

- ✓ definirea unei mărci locale și crearea de activități pentru susținerea acestuia;
- ✓ elaborarea de materiale de promovare, unitare și de calitate (tematice sau diversificate, în limba română și alte limbi de circulație internațională): postere, broșuri, materiale informative, cataloage cu produse și servicii, hărți, calendare ale evenimentelor, etc.;
- ✓ diseminarea materialelor de promovare prin centre de informare turistică locale, prin birourile de turism din străinătate și în localitățile din străinătate;
- ✓ promovare on-line și crearea de legături între site-urile internet existente;
- ✓ susținerea de activități de promovare în mass-media;
- ✓ integrarea pachetelor și circuitelor turistice în programele naționale de promovare;
- ✓ încurajarea oricăror altor canale și mijloace de promovare a turismului
- ✓ (evenimente, concursuri, conferințe, spectacole, etc.).

Datorită poziției geografice și a frumuseții peisajului, comuna Tiream se dezvoltă pentru a putea ocupa un loc printre atracțiile turistice din zona Satu Mare

Comuna se află într-un proces continuu de dezvoltare a agroturismului.

4.5.1. Potențial turistic

Toată regiunea Nord-Vest este caracterizată printr-un potențial turistic complex și deosebit de valoros, natural și antropic, constituind o premisă, un factor fundamental și o ofertă turistică primară.

Din componența naturală al potențialului turistic al regiunii se detașează următoarele categorii: potențialul turistic al reliefului, arii protejate, respectiv potențialul turistic al resurselor hidrografice (inclusiv hidrominerale și termale).

Zona în care este situată comuna prezintă potențial turistic.

În cadrul activităților terțiare, cele turistice se remarcă cu un profil aparte la nivelul comunei. Acest fapt se datorează unui complex de elemente care asigură premise favorabile pentru practicare diverselor forme de turism.

4.5.2. Infrastructura turistică

Conform datelor statistice, în Regiunea Nord-Vest, în anul 2013 existau 329 agenții de turism licențiate de către Autoritatea Națională pentru Turism.

În ceea ce privește structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică la nivelul județului Satu Mare, conform datelor INS, în anul 2019 era înregistrat un număr de 62 de astfel de structuri dintre care 24 în municipiul Satu Mare.

Turiștii sunt atrași de ospitalitatea specifică locului, bucătăria tradițională, zona geografică deosebită și liniștea oferită. În comuna Tiream, nu există înregistrate structuri de primire turistică precum pensiuni, hoteluri, campinguri ș.a.

4.5.3. Turismul sătmărean în comuna Tiream

Comuna Tiream, este componentă a județului Satu Mare, județ cu tradiții stravechi, obiceiuri păstrate și turism înfloritor.

Comuna în sine este o atracție turistică. Tiream se situează foarte aproape de municipiul Carei fiind un loc numai bun pentru a evada din aglomerația și tumultul vieții din oraș. Aici găsim străduțe curate, frumos amenajate cu flori și iarbă în fața caselor. Casele au o arhitectură deosebită, păstrată de-a lungul anilor. Oamenii din aceste zone, în mare parte șvabi sunt primitori, veseli și prietenoși aceștia și-au construit case lungi, cu multe camere, iar în fundul curții, ca semn distinctiv, o șură imensă domină și în ziua de astăzi gospodăriile.

Arhitecturii șvăbești îi este caracteristică fațada specială, „Giebelfassade” (fațadă cu fronton), apoi „Flur”-ul, deci târnațul (coridorul de-a lungul casei) și, ceea ce este foarte interesant, că grajdul era împreună cu casa, în continuarea bucătăriei. Chiar din bucătărie s-a putut intra în grajd, prima dată în Futtergang (locul

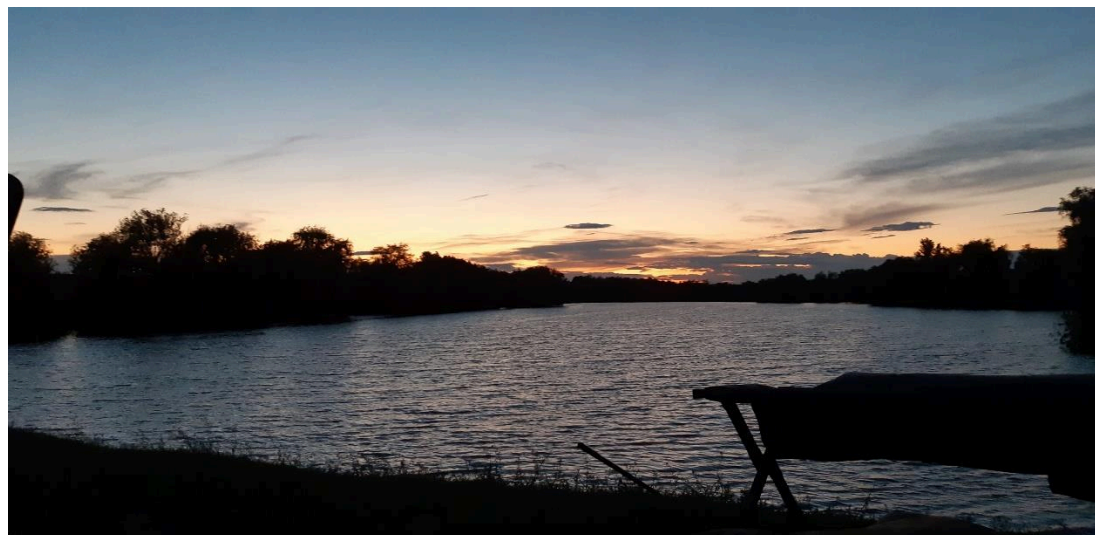
unde se depozitau deci unde erau furajele, fânul) înainte de ieslea cailor. Acolo era un pat unde dormea un băiat al familiei, pentru a supraveghea grajdul și ca să se trezească dacă se întâmpla ceva.

În privința mobilierului, șvabii au preluat multe influențele maghiare. Tipice șvabilor sunt piesele de mobilier pictate cu albastru sau

cele simple, precum Truhe, lăzile de zestre.

Fiecare casă are o pivniță sau două dedesubtul casei. Una era pentru furaje, pentru cartofi, zarzavaturi și sfeclă, cealaltă pentru vin. Tot acolo se ținea vara și laptele bătut, care se obișnuia să fie consumat lângă Strudli, ștrudelul specific gastronomiei șvăbești

Lacul de pescuit de la intrarea în Tiream pe drumul județean 108M este o atracție pentru iubitorii de pescuit sportiv. Pe malul lacului găsim căsuțe care oferă posibilitate de cazare turiștilor dar și un restaurant unde se organizează mese fesive pentru diferite evenimente.

4.5.4 Edificii culturale, monumente istorice

Biserica romano-catolică

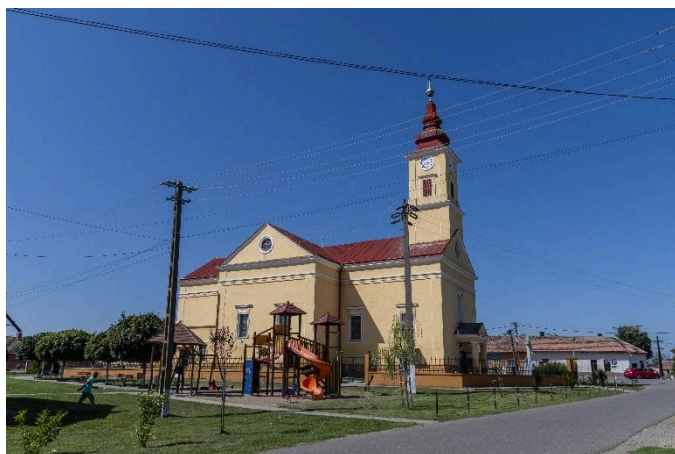
Biserica reformată a fost ocupată și sfințită de către catolici în 1777. Noua biserică a fost construită în 1859, de către coloniștii șvabi cu hramul Înălțării Sfintei Cruci.

La vizita Episcopului din 1748, procesul-verbal menționează că în casa de cult reformată a funcționat o biserică catolică. Adepții protestanți, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, s-au mutat din sat, ultimul preot fiind menționat în 1778. Biserica și imobilele au intrat în posesia Piaristilor. În ultimele decenii ale secolului al XVIII-lea, în sat trăiau numai țărani români. Șvabii Catolici s-au mutat în sat între anii 1810-1816. Îngrijirea spirituală a congregației a fost făcută de Piaristii din Carei până în 1833. În procesul-verbal din 1812 (cu ocazia vizitei Episcopului Petru Klobusitzky în Carei) este menționat faptul că biserica din Tireama fost într-o stare deplorabilă, iar, mai târziu, în 1819, în urma vizitei de protocol, sunt evidențiate deja îmbunătățiri semnificative în ceea ce privește construcția bisericii. Episcopul Hám Janos, în 1834, menționează că Tireamul are biserică cu hramul Înălțarea Sfintei Cruci (Szent Kereszt Feltalalasa). Din anul 1836 până în anul 1840, comunitatea credincioasă din Tiream a crescut numeric încât a fost nevoie de construcția unei noi biserici. Ea a fost construită între 1854-1859, iar sfințirea a fost făcută de episcopul Haas Mihály cu hramul consacrat Înălțarea Sfintei Cruci. Constituită ca parohie în anul 1860, numărul credincioșilor romano-catolici s-a ridicat la 711.

Clopotele bisericii au dispărut în Primul Război Mondial. În 1922 au fost înlocuite cele două clopote (315 și 204 kg). Biserica parohială a ținut activități de misionariat în anii 1909, 1932 și în 1946. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în Tiream, pe lângă biserica romano-catolică a funcționat și școala elementară până la naționalizarea care a avut loc în 1948.

Biserica satului este unul dintre puținele exemple de lăcașe de cult destinate cultului reformat care a revenit catolicilor după venirea șvabilor, în 1777.

Biserica ortodoxă Sfintii Arhangheli Mihail si Gavril din Tiream

Edificiu de cult orthodox din Tiream a fost construit în jur de 1770.

Arhitectura prezintă forma de navă a construcției cu un turn în care găsim clopotele.

Biserica ortodoxa "Schimbarea la Fata" din Vezendiu

Satul Vezendiu, una dintre cele mai vechi moșii ale familiei Károlyi, a fost dăruit în anul 1740 lui Demeter Rácz (1710–1782). Vechea biserică din lemn se afla pe locul actualei case parohiale. În conscripția din 1747 este menționată o biserică acoperită cu paie, dar și intenția noului proprietar de a realiza un nou edificiu de cult, din piatră. În anul 1773 Rácz cere ajutorul contelui Antal Károlyi pentru înlocuirea șindriei care acoperea biserica. Așadar, edificiul exista de câteva decenii. Biserica barocă are o singură navă, sanctuarul este închis cu trei din șaisprezece laturi, iar tavanul este casetat. Ferestrele sunt semicirculare în partea superioară și sunt delimitate în exterior de pilaștri. Omogenitatea navei este spartă de cele două nișe cu abside, amenajate pentru cantori, klirosurile. Turnul a fost realizat mai târziu, în stil clasic, reprezentat de ceasurile patrulatere, pilaștrii în stil doric și de forma coifului. Mobilierul simplu al edificiului a fost realizat la sfârșitul secolului al XIX-lea sau începutul secolul XX. Realizatorul

iconostasului e același meșter care a pictat primul registru (în afară de poarta împărătească) a iconostasului bisericii din Dindești. (DB, TSz).

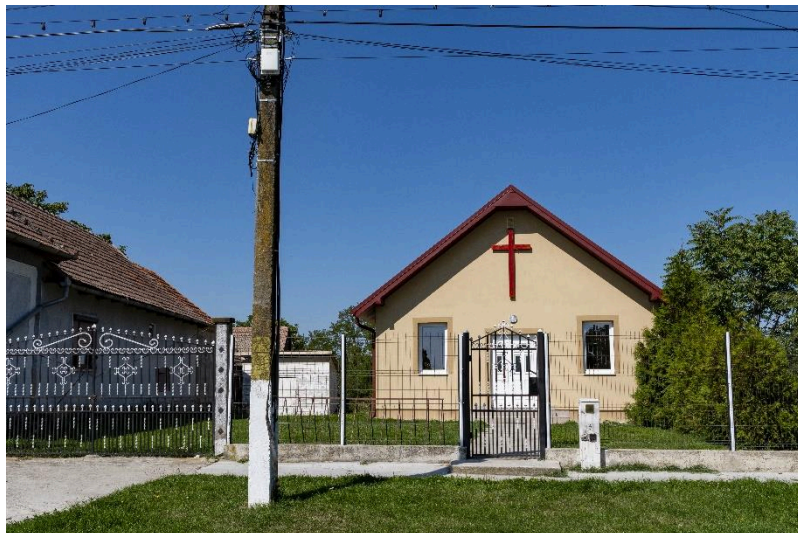
Biserica ortodoxă din Portița

Biserica are hramul "Sfintii Arhangheli Mihail și Gavriil", este construită în anul 1857.

În comuna Tiream mai găsim o Casă de rugăciune baptistă în satul Tiream și o încăpăre aflată în clădirea forumului german, destinată cultului reformat.

4.5.5. Patrimoniul natural local

Patrimoniul natural al comunei Tiream este format din premise natural și antropice. În ciuda unei aparente limitări în ceea ce privește potențialul turistic natural, analiza diverselor componente naturale relevă existența unor raporturi de favorabilitate. Trebuie amintit aici potențialul turistic asociat caracteristicilor climatice, favorabil activităților turistice recreative și de refacere (favorizând refacerea organismului după perioade de stress). Turismul rural este o stare de spirit ce implică deopotrivă ospitalitate din partea comunității rurale și respect și considerație pentru mediul rural, din partea turistului. Valorificarea acestor obiective turistice poate

aduce mari avantaje locuitorilor și comunității. Programe existente în cadrul organizării regionale, facilitățile fiscale și avantajele oferite la nivelul zonei, asigură posibilități multiple de a se investi în agroturism.

Cultură

Majoritatea monumentelor arhitecturale sunt lăcașe de cult, vechi de câteva secole, dar sunt și unele monumente mai recente. Trebuie să menționăm și obiceiurile, cultura acestor meleaguri, acestea fiind dovada vie a identității acestor comunități. De la colonizarea șvabilor în Tiream și până astăzi au trecut mai bine de două secole, dar valorile și obiceiurile șvăbești au rămas intacte, păstrându-se și astăzi cu sfințenie. Rolul cel mai important în promovarea lor l-au avut de-a lungul vremii în primul rând biserica romano-catolică și apoi școlile confesionale. Limba, dialectul șvăbesc a avut de suferit în timp. Astăzi vorbim, din păcate, de etnici germani a căror limbă maternă este maghiara sau, într-un procent mic, româna, datorată și contextului istoric care a precedat primul război mondial cu toate schimbările survenite la nivel central și local să își conserveze și trecutul, prin patrimoniul arhitectural și cultural. Perioada interbelică avea să aducă noi modificări în ceea ce privește structura etnică a localității Tiream prin colonizarea a 34 de familii de români. Astăzi, în localitatea Tiream trăiesc în armonie și înțelegere alături de șvabi, etnici maghiari și români care respectă și promovează valorile și tradițiile șvăbești.

Ca și activitățile cotidiene, obiceiurile specifice Tireamului au fost cumpătate, atât în ceea ce privește conținutul, cât și forma de manifestare. Cu toate acestea, se evidențiază câteva obiceiuri legate de muncile câmpului sau de evenimente majore din viața comunității.

4.5.6. Valori etnografice

Căsătoria În trecut, datorită procesului de succesiune, căsătoriile nu au fost lipsite de coerciție. În ce consta acest proces de succesiune? Proprietarul, de obicei, a dat jumătate din averea sa întâiul născut, iar cealaltă jumătate a trebuit să i-o plătească, cel cu care se căsătorește fiica/fiul (adică părinții acestuia). Astfel, proprietatea, a rămas întreagă. Bani primiti au fost împărțiți de părinți celorlalți copii ai lor. Prin urmare, părinții deja cu mult înainte s-au hotărât cine să fie logodnicul sau logodnica, cine va fi capabil să plătească a doua parte a averii. Setul de negocieri a fost făcut de un intermediar angajat de proprietar care a spionat familia, urmărind dacă aceasta este capabilă și cât de mult este dispusă să plătească. Acest intermediar se numea „Kupelmann”. În cazul în care intermediarul a reușit să realizeze mariajul între tineri, a obținut de la părinți o plată în natură numită Kupelbeltz. Deci, nu atracția unei persoane față de cealaltă a fost baza căsătoriei, ci banii, pentru că părinții erau cei care hotărâau cu cine să se căsătorească tinerii. Dacă tinerii au fost împotriva acestei proceduri și din cauza că nu aveau nici o atracție unul față de celălalt, părinții îi încurajau astfel: „O să vă obișnuți voi”. Au fost cazuri în care tinerii care se iubeau și vroiau ca să scape de o altă căsătorie forțată și-au anunțat părinții că fata este însărcinată. Iar părinții neavând ce face și-au dat acordul. Cu câteva săptămâni înainte, tinerii mergeau să împartă invitațiile de nuntă.

Musafirii, în schimb, duceau găini, făină, unt etc. În ziua nunții, înainte de a porni la biserică, se rugau cu toții împreună, iar apoi își luau rămas bun de la părinți. Alaiul de nuntă mergea pe jos până la biserică, în față mergea mireasa cu cavalerul de onoare însoțit fiind de mire cu sora sa sau cu sora miresei. După oficierea cununiei religioase, se îndreptau spre iesirea din biserică, dar găseau ușile închise. Cei care închideau biserica erau clopotarul și sacristanul. După ce nașii plăteau o sumă de bani ușile bisericii au fost deschise. În timpul drumului, au avut parte de o nouă surpriză, furatul mireasei la colț de stradă. Se desfășurau negocieri între nași și făptași. Până la urmă se ajungea la un compromis și se putea porni mai departe. Despre căsătorie vorbește în cartea sa Degré Alajos care scrie că aceste obiceiuri sunt urmări ale căsătoriilor între cupluri de tineri în care fata provenea dintr-un alt sat, unde, după cununia religioasă, se închideau ușile bisericii sau poarta din sat în fața lor, și astfel, conform tradiției, mirele trebuia să răscumpere mireasa. Surprize au fost și în timpul cinei: copiii au furat pantofii miresei, iar negocierile s-au purtat cu nașii de la care se alegeau cu câțiva lei. La miezul nopții, inevitabil era dansul miresei. Nuntașii care au dansat cu mireasa lăsau o sumă de bani în farfurie. În timpul cinei cei care serveau la mese spuneau diferite strigături specifice felului de mâncare servit.

În componenta comunei Tiream sunt incluse următoarele sate: Tiream, Vezendiu și Portita. Acestea sunt situate în lungul șoselei Carei-Tășnad pe o lungim de 12 km, având următoarele distanțe între ele: Tiream-Vezendiu 5 km, Vezendiu-Portita 1 km, Tiream-Portita 6 km. Comuna Tiream este învecinată la nord cu orașul Carei, la nord-vest cu comuna Petrești, la sud cu comuna Căuș, la vest cu comuna Căuș și orașul Carei, la est cu comuna Andrid și la sud-est cu comuna Santău.

Tiream era o localitate în care, pe lângă comunitatea românească și maghiară, viețuia și o importantă comunitate germană. La 1900, din totalul de 2.048 locuitori, 344 erau români, 878 erau maghiari, iar 822 erau germani. Confesional, această populație era împărțită astfel: 530 – GC, 1.441 – RC, 45 – CH, 31 – Iz și 1 – EV.

Vezendiu număra la 1900 o populație totală de 928 locuitori. Dintre aceștia, 874 erau români, 34 erau maghiari, iar 20 erau germani. Confesional, 879 erau grecocatolici, 18 erau romano-catolici, 11 erau reformati, iar 20 erau izraeliti.

Satul Portita avea în același an o populație de 512 locuitori. Dintre aceștia, 461 erau români, 20 erau maghiari, iar 18 erau germani. Structura confesională era asemănătoare cu aceea a satului Vezendiu: 470 erau GC, 7 erau RC, 13 erau CH, iar 22 Iz.

Între grupurile etnice și cele religioase se pot stabili anumite conexiuni: cei de confesiune greco-catolică sunt români, dar și maghiari, cei de confesiune romanocatholică în majoritate sunt șvabi, dar și maghiari, cei reformati sunt maghiari, iar izraelitii sunt evrei.

Realizarea acestui studiu s-a făcut prin cercetarea registrelor de stare civilă laice. Aceste registre se găsesc atât în Arhivele Consiliului Județean Satu Mare, cât și în cele ale primăriei din localitatea Tiream.

În această perioadă s-au încheiat un număr de 592 căsătorii (23,7 căsătorii/an).

Hramul bisericilor

Biserica ortodoxă din Vezendiu a fost ridicată în 1700 și are hramul Schimbarea la față; actuala casă parohială a fost construită pe locul vechii biserici din lemn.

Hramul bisericii se ține în fiecare an, pe data de 6 august.

Biserica Ortodoxă din Tiream poartă hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril. Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril - Ca sărbătoare a îngerilor, ziua de 8 noiembrie a început a se serba în Biserica de prin veacul al cincilea și ea s-a răspândit repede în tot Țărâra creștină.

Biserica Romano-Catolică Tiream poartă hramul: Înălțarea Sfintei Cruci și se sărbătorește an de an pe data de 14 septembrie. În evul mediu era parohie, care a fost desființată în timpul reformei. A primit preot în 1836, iar în 1860 a devenit din nou parohie. Biserica medievală s-a aflat pe locul bisericii actuale, construită în 1859 și sfințită de episcopul Haas Mihály.

Biserica Ortodoxă Portița poartă hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril, sărbătoare care se ține an de an pe data de 8 noiembrie.

CAPITOLUL 5

5. Social

Serviciile sociale reprezintă ansamblul de măsuri și activități realizate pentru a răspunde nevoilor sociale, precum și celor speciale, individuale, familiale sau de grup, în vederea depășirii situațiilor de dificultate, prevenirii și combaterii riscului de excluziune socială, promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții.

Pornind de la nevoile fiecărei persoane, serviciile sociale pot avea o adresabilitate mai largă, la nivel de grup sau comunitate.

Pentru realizarea unor acțiuni sociale coerente, unitare și eficiente în beneficiul persoanei, serviciile sociale se pot organiza și acorda în sistem integrat cu serviciile de ocupare, de sănătate, de educație, precum și cu alte servicii sociale de interes general, după caz.

Sistemul de asistență socială din România este reglementat prin legea asistenței sociale nr. 292/2011, publicată în Monitorul Oficial nr. 905 din 20 decembrie 2011. Conform prevederilor acestei legi, sistemul național de asistență socială reprezintă „ansamblul de instituții, măsuri și acțiuni prin care statul, reprezentat de autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și societatea civilă intervin pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea efectelor temporare ori permanente ale situațiilor care pot genera marginalizarea sau excluziunea socială a persoanei, familiei, grupurilor ori comunităților.”

În ultimii ani, impactul politicilor și reglementărilor Uniunii Europene asupra furnizării serviciilor sociale și de sănătate a crescut în mod constant. Deși Uniunea Europeană nu poate emite reglementări cu caracter obligatoriu în domeniul social (datorită acțiunii principiului de subsidiaritate în acest domeniu), serviciile sociale de interes general se află sub incidența unei categorii de reglementări specifice serviciilor și anume cele legate de competiție și achiziții publice. Acest fapt se datorează și modului în care statele membre au decis să își organizeze sistemul de servicii sociale – de exemplu descentralizând organizarea serviciilor sociale, externalizând furnizarea lor directă etc. Deseori, aplicarea rigidă a acestor reguli de contractare și achiziții publice are efecte negative asupra furnizării serviciilor sociale.

Clasificarea serviciilor sociale are la bază următoarele criterii:

1. scopul serviciului;
2. categoriile de beneficiari cărora li se adresează;
3. regimul de asistare, respectiv regimul rezidențial sau nerezidențial;
4. locul de acordare;
5. regimul juridic al furnizorului de servicii sociale;
6. regimul de acordare.

După scopul lor, serviciile sociale pot fi clasificate în: servicii de asistență și suport pentru asigurarea nevoilor de bază ale persoanei, servicii de îngrijire personală, de recuperare/reabilitare, de inserție/reinserție socială etc.

După categoriile de beneficiari, serviciile sociale pot fi clasificate în servicii sociale destinate copilului și/sau familiei, persoanelor cu dizabilități, persoanelor vârstnice, victimelor violenței în familie, persoanelor fără adăpost, persoanelor cu diferite adicții, respectiv consum de alcool, droguri, alte substanțe toxice, internet, jocuri de noroc etc., victimelor traficului de persoane, persoanelor private de libertate, persoanelor sancționate cu măsură educativă sau pedeapsă neprivativă de libertate aflate în supravegherea serviciilor de probațiune, persoanelor cu afecțiuni psihice, persoanelor din comunități izolate, șomerilor de lungă durată, precum și servicii sociale de suport pentru aparținătorii beneficiarilor.

După regimul de asistare, serviciile sociale se clasifică în:

a) servicii cu cazare, pe perioadă determinată sau nedeterminată: centre rezidențiale, locuințe protejate, adăposturi de noapte etc.;

b) servicii fără cazare: centre de zi, centre și/sau unități de îngrijire la domiciliu, cantine sociale, servicii mobile de acordare a hranei, ambulanța socială etc.

După locul de acordare, serviciile sociale se asigură:

- a) la domiciliul beneficiarului;
- b) în centre de zi;
- c) în centre rezidențiale;
- d) la domiciliul persoanei care acordă serviciul;
- e) în comunitate.

Categoriile și tipurile de servicii sociale, activitățile și funcțiile aferente fiecărui tip de serviciu, precum și regulamentele-cadru de organizare și funcționare se stabilesc prin Nomenclatorul serviciilor sociale, aprobat prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale.

Serviciile sociale sunt asigurate de către autoritățile administrației publice locale, precum și de persoane fizice sau persoane juridice publice ori private, în condițiile actelor normative în vigoare.

Având în vedere faptul că marea majoritate a serviciilor sociale sunt furnizate de primării, acestea nu au nici capacitatea financiară nici cea instituțională de a furniza servicii sociale de specialitate pentru a satisface necesitățile cetățenilor.

- activități de identificare a nevoii sociale individuale, familiale și de grup
- activități de informare despre drepturi și obligații;
- măsuri și acțiuni de conștientizare și sensibilizare socială;
- măsuri și acțiuni de urgență în vederea reducerii efectelor situațiilor de criză;
- măsuri și acțiuni de sprijin în vederea menținerii în comunitate a persoanelor în dificultate;
- activități și servicii de consiliere;
- măsuri și activități de organizare și dezvoltare comunitară în plan social pentru încurajarea participării și solidarității sociale;

- Orice alte măsuri și acțiuni care au drept scop prevenirea sau limitarea unor situații de dificultate ori vulnerabilitate, care pot duce la marginalizare sau excludere socială.

5.1. Infrastructura de sănătate

Infrastructura de sănătate la nivelul României

Cheltuielile pentru sănătate în România sunt cele mai scăzute din UE atât pe cap de locuitor (1 029 EUR, media UE fiind de 2 884 EUR), cât și ca procent din PIB (5 % față de 9,8 % în UE). Ponderea cheltuielilor pentru sănătate finanțate din bani publici (79,5 %) este în concordanță cu media UE (79,3 %) și, deși plățile directe sunt în general scăzute, cu excepția cheltuielilor pentru medicamentele prescrise în cadrul asistenței medicale ambulatorii, plățile informale sunt deopotrivă substanțiale și răspândite. În termeni absoluți, cheltuielile din toate sectoarele sunt scăzute, iar sistemul de sănătate este subfinanțat într-o măsură semnificativă.

O proporție substanțială a populației raportează nevoi nesatisfăcute de asistență medicală; în plus, accesul la această asistență este marcat de discrepanțe regionale, etnice și de venit semnificative. Persoanele din zonele rurale, cele care provin din comunități marginalizate și grupurile cu nivel socioeconomic mai scăzut se confruntă cu obstacole mai mari în calea obținerii de asistență medicală.

Deficitele de forță de muncă din domeniul sănătății se mențin ridicate, numărul medicilor și al asistenților medicali fiind unul dintre cele mai scăzute din Europa. În 2018, guvernul a abordat acest aspect în cadrul unei ordonanțe de urgență, acordând majorări salariale substanțiale și rapide, care au determinat creșterea cu peste 100 % a remunerațiilor medicilor rezidenți din spitalele publice. Această măsură a fost o reacție la proteste și se speră că îmbunătățirea salariilor va contribui la păstrarea personalului medical și la reducerea emigrației acestuia.

Mediul rural, este deficitar din punct de vedere al acoperirii cu unități medicale astfel ca este important ca rețeaua de cabinete medicale de medicina de familie să fie bine reprezentată. În mediul rural, asistența medicală primară a fost asigurată de 40,3% dintre cabinetele independente de medicina de familie. Totodată, 60 de spitale și alte unități medicale asimilate spitalelor în structura cărora s-au regăsit 24 de ambulatorii de spital, un număr de 8 ambulatorii de specialitate, 4 centre de diagnostic și tratament, unul din cele două sanatorii de neuropsihiatrie au oferit asistență medicală de specialitate în mediul rural.

Infrastructura de sănătate la nivelul comunei Tiream

În comuna Tiream, în anul 2018, rețeaua de unități sanitare avea cuprins în structură două farmacii și două cabinete medicale de familie.

Cel mai apropiat spital este în Carei (la 8 km), la Satu Mare (44 km) și în Tășnad la aproximativ 33 km de localitate.

Ca urmare a rețelei de sănătate slab dezvoltate, locuitorii comunei Tiream se văd nevoiți să apeleze la serviciile medicale din localitățile învecinate.

Unitati sanitare pe categorii de unitati, forme de proprietate, judete si localitati:

Categorii de unitati sanitare	Forme de proprietate	Ani									
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Cabinete medicale de familie	Publică	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
	Privată	2	1	1	1	1	2	2	2	2	2
Farmacii	Publică	:	:	:	:	:	:	:	:	0	
	Privată	1	:	1	1	1	2	2	2	2	1

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

5.1.1. Personal medico-sanitar

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, în Regiunea Nord-Vest, numărul cadrelor medicale a oscilat destul de mult în ultimii ani.

În comuna Tiream, personalul medico-sanitar pe categorii, forme de proprietate, județe si localități:

Categorii de cadre medico-sanitare	Forme de proprietate	Ani									
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Medici	Publică	:	:	:	:	:	:	:	:	0	
	Privată	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
din total medici: medici de familie	Publică	:	:	:	:	:	:	:	:	0	
	Privată	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Farmacisti	Publică	:	:	:	:	:	:	:	:	0	0
	Privată	1	:	1	1	2	2	2	2	2	1
Personal sanitar mediu	Publică	:	1	2	2	1	1	1	1	1	0
	Privată	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

5.2. Învățământ

Sistemul de învățământ reprezintă subsistemul principal al sistemului de educație. Structura sistemului de învățământ din România cuprinde: învățământul preșcolar, învățământul primar, învățământul secundar inferior, învățământul general obligatoriu, învățământul secundar superior, școlile de arte și meserii, școlile de ucenici, învățământul post-liceal și învățământul superior.

După 1989 învățământul românesc a înregistrat progrese în ciuda condițiilor economice dificile și a schimbărilor care au intervenit în viața socială. După 1998 a fost demarată reforma în educație, ca urmare a democratizării treptate și a infuziei fondurilor europene și ale Băncii Mondiale.

În mediul rural, infrastructura educațională nu are capacitatea de a susține un nivel decent de trai. În acest context, educația antepreșcolară (creșe) și preșcolară (grădinițe) se confruntă cu un deficit major în ceea ce privește infrastructura. Astfel, la nivelul creșelor, din 295 unități în anul 2011, doar 1% se aflau în mediul rural, în contextul în care, din totalul copiilor cu vârste cuprinse între 0 și 4 ani, 45,5% erau înregistrați în mediul rural. În ceea ce privește procentul de acoperire grădinițe în mediul rural acesta era doar de 7,44 % din numărul înregistrat la nivel național în anul școlar 2012-2013.

În comună există o școală cu clasele I-VIII și o grădiniță.

În cadrul școlii învață un efectiv de 230 elevi, iar efectivul de copii al grădiniței este de 54 de copii. Școala are o sală de gimnastică, iar sălile de clase sunt corespunzător mobilate pentru desfășurarea în condiții optime a actului educațional.

Comuna Tiream,
Județul Satu Mare

Școala din comuna Tiream dispune de următoarea infrastructură educațională:

Niveluri de educatie	Ani									
	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Total	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Invatamant prescolar	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Invatamant primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Invatamant primar si gimnazial	:	:	:	1	1	1	1	1	1	1

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

De asemenea școala dispune de o sală de gimnastică, un teren de sport și un număr de 27 de calculatoare disponibile elevilor și cadrelor didactice.

Populația școlară

Datele culese de la INS în ceea ce privește populația școlară este cuprinsa în tabelul următor. Sunt datele culese în ultimii 10 ani și ne relevă o pantă descendentă a numărului de copii înscriși în instituțiile de învățământ.

Nivel de instruire	Ani									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	294	296	288	303	280	292	271	259	247	230
Copii înscriși în grădinițe	73	73	67	80	69	86	66	58	60	54
Elevi înscriși in învățământul preuniversitar	221	223	221	223	211	206	205	201	187	176
Elevi înscriși in Învățământul primar si	221	223	221	223	211	206	205	201	187	176

gimnazial (inclusiv învățământul special)										
Elevi înscriși în Învățământul primar (inclusiv învățământul special)	119	110	123	121	116	111	104	111	104	102
Elevi înscriși în învățământul gimnazial (inclusiv învățământul special)	102	113	98	102	95	95	101	90	83	74
Elevi înscriși în învățământul primar și gimnazial	:	:	:	223	211	206	205	201	187	176
Elevi înscriși în Învățământul primar	:	:	:	121	116	111	104	111	104	102
Elevi înscriși în învățământul gimnazial	:	:	:	102	95	95	101	90	83	74

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Personal didactic

Cadrele didactice din instituțiile de învățământ ale comunei Tiream în anul 2019 numărau 21 de persoane, împărțite astfel: 3 cadre didactice pentru învățământul preșcolar, 6 cadre pentru învățământul primar (inclusiv învățământul special) și 12 cadre pentru învățământul gimnazial (inclusiv învățământul special).

Nivel de instruire	Ani									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	Număr persoane									
Total	25	27	27	26	26	26	24	24	22	21
Învățământ preșcolar	4	4	4	5	4	5	5	3	3	3

Comuna Tiream,
Județul Satu Mare

Învățământ primar si gimnazial (inclusiv învățământul special)	21	23	23	21	22	21	19	21	19	18
Învățământ primar (inclusiv învățământul special)	9	5	9	8	7	7	7	7	6	6
Învățământ gimnazial (inclusiv învățământul special)	12	18	14	13	15	14	12	14	13	12
Învățământ primar si gimnazial	:	:	:	21	22	21	19	21	19	18
Învățământ primar	:	:	:	8	7	7	7	7	6	6
Învățământ gimnazial	:	:	:	13	15	14	12	14	13	12

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

5.3. Comunicații

La nivelul comunei Tiream, furnizorii de servicii care oferă telefonie fixă sunt RCS RDS, TELEKOM. Odată cu răspândirea telefoniei mobile, foarte mulți din locuitorii comunei au renunțat la serviciul de telefonie fixă. Pe lângă serviciul de telefonie, Telekom oferă și servicii de internet. Serviciile de telefonie mobilă sunt furnizate de către Telekom, Orange și Vodafone, care acoperă teritoriul comunei.

Serviciile de televiziune sunt oferite de către firma RCS RSD care oferă televiziune prin cablu, însă în comună sunt și gospodării care utilizează televiziunea prin satelit de la furnizori cum sunt Dolce și Digi.

În localitatea Tiream nu s-a emis nicio autorizație a unui post de radio local și nici televiziune locală, însă sunt posturi de radio care se prind prin antenă, în gospodării regăsiți aparate de radio.

Nu în ultimul rând, serviciile de internet sunt răspândite în comună, majoritatea locuitorilor având acces la internet prin intermediul telefoniei mobile, dar și a unor firme cum sunt: RCS RDS și TELEKOM.

Pe teritoriul comunei este implementat proiectul WiFi4EU, menționat în capitolul anterior.

5.4. Mortalitatea infantilă

România a avut și în 2018 cea mai mare rată a mortalității infantile din Uniunea Europeană, cu 6 decese la 1.000 de nașteri vii, aproape dublu față de o rată a mortalității infantile de 3,4 decese la 1.000 de nașteri vii în Uniunea Europeană, arată datele publicate de Eurostat.

În comuna Tiream, datele statistice furnizate de site-ul INSSE.ro arată următoarele valori:

Decedati sub 1 an pe județe și localități										
Ani	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tiream	:	:	:	:	:	:	1	:	:	:
Satu Mare	38	36	37	31	28	30	38	28	25	18

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Nascuti vii pe județe și localități										
Ani	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tiream	35	21	18	33	24	28	15	21	24	28
Satu Mare	3618	3428	3467	3919	3675	3590	3746	3928	3592	3261

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Capitolul 6

6. Mediu/ecologie

Potrivit unui nou sondaj Eurobarometru, 87% dintre cetățenii români spun că protecția mediului este importantă pentru ei (media europeană fiind de 94%). În plus, 45% dintre cetățeni au afirmat că, în România, poluarea aerului constituie cea mai importantă problemă legată de mediu, în timp ce, la nivel european, 46% din cetățenii UE sunt de această părere. Dintre respondenții români, 41% (media europeană: 36%) consideră că sănătatea și viața de zi cu zi le sunt afectate de către problemele de mediu. În ceea ce privește deciziile luate referitor la protecția mediului, 41% din cetățenii români (media europeană: 26%) consideră că acestea trebuie luate de către guvern, în timp ce 56% (media europeană: 70%) consideră că această sarcină trebuie gestionată în comun, în cadrul UE.

Potrivit rezultatelor sondajului, cele mai importante probleme de mediu sunt schimbările climatice, poluarea aerului și deșeurile. Peste trei sferturi (78 %) dintre respondenți cred că aspectele legate de mediu au un efect direct asupra vieții lor de zi cu zi și asupra sănătății lor. Peste 80 % dintre cetățeni sunt îngrijorați în privința impactului substanțelor chimice din produsele de uz zilnic.

Este recunoscut faptul că ar putea fi nevoie de schimbări fundamentale. Măsurile de politică ce vizează reducerea deșeurilor de plastic și a aruncării de gunoaie pe domeniul public se bucură de un sprijin puternic în rândul celor peste 27 000 de persoane intervievate. De asemenea, potrivit rezultatelor sondajului, cetățenii cred că produsele ar trebui concepute în așa fel încât să fie facilitată reciclarea plasticului, industria și comerțanții cu amănuntul ar trebui să facă un efort pentru a reduce ambalajele din plastic, cetățenii ar trebui învățați cum să genereze mai puține deșeuri de plastic, iar autoritățile locale ar trebui să asigure instalații de colectare mai multe și mai bune pentru deșeurile din plastic.

De asemenea, sondajul a examinat atitudinile referitoare la industria îmbrăcămii, fiind înregistrate niveluri ridicate de îngrijorare în privința problemelor legate de mediu și de condițiile de muncă. Respondenții au declarat că își doresc îmbrăcăminte care să dureze mai mult și care să fie făcută din materiale reciclabile.

În sfârșit, respondenții și-au exprimat sprijinul și pentru alte măsuri, cum ar fi investițiile în cercetare și dezvoltare, desfășurarea mai multor activități de informare și educare, încurajarea întreprinderilor în sensul implicării în activități sustenabile, precum și exercitarea unui control legislativ mai strict.

Acest sondaj a fost realizat în perioada 6-19 decembrie 2019 în cele 28 de state membre ale UE de la momentul respectiv. Aproximativ 27 498 de respondenți din diferite grupuri sociale și demografice au fost intervievați față în față, acasă, în limba maternă.

Acest sondaj Eurobarometru special este reluarea parțială, în scop de monitorizare, a unui sondaj Eurobarometru special realizat în octombrie 2017 pe aceeași temă. Multe dintre întrebări au fost repetate în cadrul acestui Eurobarometru special

6.1. Infrastructura de mediu în Regiunea Nord Vest

Calitatea factorilor de mediu (aer, apă, sol) și aspecte ale biodiversității

Calitatea aerului

În România calitatea aerului este reglementată prin Legea nr. 104/15.06.2011 privind calitatea aerului înconjurător. Prin această lege au fost transpuse în legislația națională prevederile Directivei 2008/50/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa și ale Directivei 2004/107/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 2004 privind arseniul, cadmiul, mercurul, nichelul, hidrocarburile aromatice policiclice în aerul înconjurător.

Calitatea aerului este determinată de emisiile în aer provenite de la surse staționare și surse mobile (trafic rutier), în special în marile orașe, precum și de transportul pe distanțe lungi a poluanților atmosferici.

Conform Ministerului Mediului, aerul este factorul de mediu care constituie cel mai rapid suport care permite transportul poluanților în mediu, iar poluare aerului are efecte adverse semnificative asupra sănătății umane și poate provoca daune atât faunei cât și florei.

În perioada 2017 – 2018 în cea ce privește evoluția emisiilor de poluanți în atmosferă, la nivelul regiunii Nord-Vest, este una relativ constantă cu depășiri concentrațiilor medii anuale fie că este vorba de gazele cu efect de seră sau pulberile rezultate în urma activităților la sol (construcții, reparații, etc.). În județele Bihor, Cluj, Maramureș și Sălaj aerului este afectat de poluare mai ales în aglomerările urbane.

Calitatea apelor

În Regiunea Nord-Vest resursele de apă sunt reprezentate prin ape subterane (freatice și de adâncime) și de suprafață (râuri și lacuri) care fac parte din bazinele hidrografice Crișuri, Mureș și Someș – Tisa.

Alimentarea râurilor se face predominant din ploi și zăpezi, dar și prin aportul apelor subterane. Principalele râuri care străbat regiunea sunt: Someș, Tisa, Crișul Repede, Crișul Negru, Arieș, Barcău, Bistrița Ardeleana. Alături de apele curgătoare, pe teritoriul regiunii există și lacuri și bălți cu importanță economică și turistică.

În anul 2017 evaluarea stării ecologice / potențialului ecologic al cursurilor de apă (de suprafață) s-a efectuat pe baza rezultatelor obținute în secțiunile de monitorizare și aplicând metodologiile de evaluare conforme cu cerințele Directivei Cadru Apă 2000/60/EC.

BAZINUL HIDROGRAFIC TISA (2017)

În cadrul bazinului hidrografic Tisa au fost evaluate pe baza monitorizării 14 corpuri de apă naturale - râuri însumând un număr de 1113,964 km. Din lungimea totală de 1113,964 km

monitorizată, 791,728 km (71,08%) s-au încadrat în stare ecologică bună, 294,34 km (26,42%) în stare ecologică moderată și 27,896 km (2,50%) în stare ecologică proastă.

Totodată, au fost evaluate 2 corpuri de apă puternic modificate - râuri, însumând un număr de 106,084 km, corpuri de apă care s-au încadrat astfel: 10,630 km (10,02%) în potențial ecologic bun și 95,454 (89,98%) în potențial ecologic moderat.

BAZINUL HIDROGRAFIC SOMEȘ (2017)

În cadrul bazinului hidrografic Someș au fost evaluate 50 corpuri de apă naturale - râuri însumând un număr de 2859,737 km. Din numărul total de 2859,737 km monitorizați pentru care s-a evaluat starea ecologică, 1599,159 km (55,92%) s-au încadrat în stare ecologică bună, 1121,58 km (39,22%) în stare ecologică moderată, 102,494 km (3,58%) s-au încadrat în stare ecologică slabă și 36,514 km (1,28%) s-au încadrat în stare ecologică proastă.

Pe de altă parte, au fost monitorizate 5 corpuri de apă puternic modificate - râuri însumând un număr de 313,097 km. Din cei 313,097 km monitorizați pentru care s-a determinat potențialul ecologic, 45,556 km (14,55%) s-au încadrat în potențial ecologic bun și 267,541 km (85,45%) în potențial ecologic moderat.

BAZINUL HIDROGRAFIC CRIȘURI (2017)

În cadrul Bazinului Hidrografic Crișuri au fost evaluate, din punct de vedere al stării ecologice, 40 corpuri de apă - râuri însumând un număr de 1196,04 km. Din numărul total de 1196,04 km monitorizați, pentru care s-a evaluat starea ecologică, 844,08 km (70,57%) s-au încadrat în stare ecologică bună, 186,00 km (15,55%) în stare ecologică moderată, 165,96 km (13,88%) în stare ecologică slabă.

În plus, au fost evaluate, din punct de vedere al potențialului ecologic, 9 corpuri de apă puternic modificate - râuri însumând un număr de 296,32 km. Din numărul de 296,32 km monitorizați, pentru care s-a evaluat potențialul ecologic, 211,75 km (71,46 %) s-au încadrat în potențial ecologic bun și 84,57 km (28,54 %) în potențial ecologic moderat.

BAZINUL HIDROGRAFIC MUREȘ (2017)

În cadrul bazinului hidrografic Mureș au fost evaluate din punct de vedere al stării ecologice 29 corpuri de apă - râuri însumând 1555,237 km. Din cei 1555,237 km, repartitia pe lungimi în raport cu starea ecologică este următoarea: 912,471 km (58,67%) în stare ecologică bună; 497,849 km (32,01%) în stare ecologică moderată; 144,917 km (9,32%) în stare ecologică slabă.

Au fost evaluate 33 corpuri de apă puternic modificate - râuri, însumând un număr de 1700,918 km. Pentru cei 1700,918 km, pentru care s-a evaluat potențialul ecologic, repartitia pe lungimi în raport cu potențialul ecologic este următoarea: 1082,254 km (63,63%) în potențial ecologic bun (PEB); 618,664 km (36,37%) în potențial ecologic moderat (PEMo).

În anul 2017, la nivelul bazinului hidrografic Mureș a fost evaluate, pe baza datelor de monitoring, 1 corp de apă râu artificial - nepermanent.

Conform aceleași directive - Directivei Cadru Apă 2000/60/EC - se monitorizează și resursele de apă subterane, fiind o sursă importantă de apă potabilă, folosită în scopuri alimentare și agricole. Caracterizarea calității apelor subterane are la bază analizarea unor indicatori generali, care se referă

la natura chimismului apelor, precum și pe baza unor indicatori specifici datorăți unor eventuale surse de poluare.

Prin aplicarea metodologiei și a criteriilor de evaluare a corpurilor de apă subterană la nivelul anului 2017, situația celor 47 de corpuri de apă subterană monitorizate se prezintă astfel:

- 41 de corpuri se află în stare chimică bună (87,23%);
- 6 corpuri se află în stare chimică proastă (12,77%).

Din analiza datelor obținute în urma monitorizării forajelor situate pe corpurile de apă subterană se observă că cele mai multe depășiri se înregistrează la următorii indicatori: azotați, amoniu, sulfați, cloruri, fenoli și nichel.

În ceea ce privește poluarea apelor freatice cu azotați, cauzele poluării acviferului freatic sunt multiple și au caracter cumulativ, sursele principale fiind:

- spălarea permanentă a solului impregnat cu compuși cu azot proveniți din aplicarea îngrășămintelor chimice pe unele categorii de terenuri arabile, de către precipitațiile atmosferice și apa de la irigații;
- lipsa sistemelor de colectare a apelor uzate în special la aglomerările umane din mediul rural.

Depășiri ale standardului de calitate la azotați se înregistrează în special în zonele în care solul este afectat de aplicarea îngrășămintelor chimice, zonele marilor combinate chimice, cât și ale fostelor combinate, dar aceste depășiri sunt în general locale, întâlnite preponderent în incinta sau în zonele limitrofe acestora, care pot însă constitui un pericol de poluare a acviferelor din zonă, având în vedere caracterul hidrodinamic și conductivitatea hidraulică a apei.

Dintre factorii cu potențial major de poluare care pot afecta calitatea apei subterane putem aminti:

- produse chimice (îngrășăminte și pesticide - individual și total) utilizate în agricultură ce provoacă o poluare difuză greu de depistat și prevenit;
- produse menajere și produse rezultate din zootehnie;
- metale grele;
- necorelarea creșterii capacităților de producție și a dezvoltării urbane cu modernizarea lucrărilor de canalizare și realizarea stațiilor de epurare;
- exploatarea necorespunzătoare a stațiilor de epurare existente;
- lipsa unui sistem organizat de colectare, depozitare și gestionare a deșeurilor și a nămolurilor provenite de la epurarea apelor uzate industriale;
- produse petroliere;
- produse rezultate din procesele industriale.

Poluarea freaticului este cel mai adesea un fenomen aproape ireversibil având consecințe importante asupra folosirii rezervei subterane la alimentarea cu apă în scop potabil, depoluarea surselor de apă din pânza freatică fiind un proces foarte anevoios.

În anul 2017 s-au înregistrat la nivelul Administrațiilor bazinale de apă Someș-Tisa, Crișuri și Mureș un total de 30 de poluări accidentale (din care 26 în cadrul administrației bazinale de apă Mureș, 3 în cadrul administrației bazinale Crișuri și 1 în cadrul administrației bazinale Crișuri).

Acestea se datorează neglijenței manifestate de unii operatori economici în timpul desfășurării proceselor tehnologice sau a nerespectării prevederilor legislative privind evacuarea

apelor uzate în receptori individuali. Pe parcursul anului 2017 aceste poluări au afectat cu preponderență râurile interioare.

Calitatea solului

În regiunea Nord-Vest suprafețele de teren cu destinație agricolă sunt afectate atât de procesele induse de anumite activități economice cât și de fenomenele naturale.

Principalele probleme se referă la sărăturarea, acidifierea solurilor, eroziunea de suprafață și/sau de adâncime, excesul de umiditate, pe care se manifestă fenomene de eroziune a apei sau terenuri situate în zona Câmpiei Transilvaniei pe care se manifestă lipsa apei.

Manifestarea acestor probleme este intensificată de practicile agricole neadaptate condițiilor de mediu, utilizarea pesticidelor și a îngrășămintelor chimice, depozitarea necorespunzătoare a deșeurilor industriale și menajere, amenajarea necorespunzătoare a haldelor de steril sau a iazurilor de decantare, defrișările intense și abuzive.

Calitatea solului este influențată inclusiv de procese și fenomene naturale - alunecări de teren, inundații, secete prelungite. Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de ameliorare și combaterea eroziunii solului din regiune a crescut de la 416.967 ha în 2012 la 419.304 ha în 2018.

Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de irigații a rămas neschimbată în perioada 2012-2018, ridicându-se la un umăr de 18.178 ha la nivelul regiunii (în județele Cluj, Bihor și Satu Mare). În plus, nu s-a irigat efectiv cu cel puțin o udare nici un teren agricol în această perioadă de timp.

Cea mai mare valoare s-a atins în anul 2016 (2.326.021 ha), iar cea mai mică în anul 2018 (1.564.870 ha). În cea mai mare pondere se aplică îngrășămintele chimice, având o medie de 34,28% din totalul îngrășămintelor aplicate în intervalul 2012-2018 la nivelul regiunii.

Cea mai mare valoare s-a atins în anul 2014 (775.853 ha), iar cea mai mică în anul 2017 (534.038 ha). În cea mai mare pondere s-au aplicat erbicidele, având o medie de 50,94% din totalul pesticidelor aplicate în intervalul 2012-2018 la nivelul regiunii.

Biodiversitate

În cadrul regiunii Nord-Vest se află trei regiuni biogeografice: panonică, alpină și continentală. Condițiile de sol, climă, așezarea geografică și relieful regiunii au favorizat apariția și dezvoltarea unor habitate de floră și faună de o mare diversitate și valoare.

Conform informațiilor existente pe website-ul Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor la adresa <http://www.mmediu.ro/articol/date-gis/434> în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest se regăsesc 171 arii naturale protejate de interes național, reprezentând aproximativ 54,8% din totalul de 312 arii naturale protejate la nivelul regiunii – o parte dintre acestea fiind cu extindere trans-județeană:

- Județul Cluj: 58 de arii naturale protejate;

- Județul Bistrița-Năsăud: 51 de arii naturale protejate;
- Județul Maramureș: 58 de arii naturale protejate;
- Județul Satu-Mare: 15 arii naturale protejate;
- Județul Sălaj: 24 de arii naturale protejate;
- Județul Bihor: 106 arii naturale protejate.

Din punct de vedere al numărului de arii naturale protejate de interes național, județul Bihor este cel mai bine reprezentat, cu 106 arii, la polul opus aflându-se județul Satu Mare, cu 15 arii. Dacă ne raportăm la suprafața totală a ariilor protejate de interes național cele mai mari astfel de suprafețe se găsesc în județul Maramureș (peste 60% din totalul suprafeței județului), proporția acestora fiind foarte mică (aproape nesemnificativă) în județul Sălaj.

Suprafața totală a ariilor naturale protejate din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest (cele 312 arii naturale protejate) este de 1.821.368,12 ha reprezentând aproximativ 15,17% din suprafața totală a ariilor protejate din România – 12.001.283,97 ha.

Scopul și regimul de management al categoriilor de arii naturale protejate sunt definite în:

- Anexa 1 la OUG 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, aprobată cu modificări și completări prin Legea 49/2011, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea 95/2016 privind înființarea Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate și pentru modificarea OUG 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și a faunei sălbatice;
- OUG 90/2016 privind stabilirea unor măsuri pentru asigurarea managementului ariilor naturale protejate.

Din ariile naturale protejate de interes național se pot evidenția Parcul Natural Munții Maramureșului (Cat. IUCN V), care este cel mai mare din România, cu o întindere de 148.850 ha, respectiv parcurile naturale și naționale care se întind și în județele din regiunile vecine, cu mențiunea că suprafața cea mai mare a primelor două se găsește în Regiunea Nord-Vest:

- Parcul Natural Munții Apuseni (Cat. IUCN V – 75.784 ha): județele Cluj, Alba și Bihor;
- Parcul Național Munții Rodnei (Cat. IUCN II – 47.227 ha): județele Bistrița-Năsăud, Maramureș, Suceava;
- Parcul Național Munții Călimani (Cat. IUCN II – 24.041 ha): județele Bistrița-Năsăud, Mureș, Suceava, Harghita.

Toate cele trei parcuri, a căror suprafață se găsește în cea mai mare parte în regiune, beneficiază de structuri proprii de administrare, constituite de către Regia Națională a Pădurilor – Romsilva. Parcul Național Munții Rodnei a fost declarat în 1979 Rezervație a Biosferei UNESCO , având administrare proprie și un plan de management al parcului din anul 2004.

La nivel regional, rețeaua Natura 2000 este compusă din 91 situri de importanță comunitară (SCI) și 19 arii de protecție specială avifaunistică (SPA), a căror suprafață însumată este de

1.457.761,061 ha, reprezentând aproximativ 17,1 % din suprafața totală a site-urilor Natura 2000 din țară – 8.526.116,892 ha.

Siturile din regiune sunt învecinate cu siturile Natura 2000 din Ungaria, Parcul Național Hortobágy din județul Hajdú Bihar, parte a Patrimoniului Cultural și Natural UNESCO, respectiv Rezervația Carpatică din Zakarpatska (Ucraina) parte a Biosferei UNESCO.

Conform rezultatelor sesiunilor de atribuire, în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest:

8 situri de importanță comunitară (SCI) din cele 91 sunt în administrarea unor entități diferite de Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate;

5 arii de protecție specială avifaunistică (SPA) din cele 19 sunt în administrarea unor entități diferite de Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate.

La nivel național 39 de situri de importanță comunitară (SCI) sunt în administrarea altor entități, respectiv 34 de arii de protecție specială avifaunistică (SPA) sunt în administrarea altor entități în afara Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate.

La nivel național și regional toate SCI-urile și SPA-urile sunt administrate de către Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate împreună cu alte entități cu capacitate de administrare a rețelei Natura 2000.

Printr-un management eficient ariile naturale protejate pot deveni și un catalizator al dezvoltării comunităților din imediata vecinătate. În ceea ce privește planurile de management și capacitatea administrativă, siturile și ariile protejate sunt permanent supuse unor presiuni antropice, astfel: extinderea intravilanului în imediata vecinătate, supraexploatarea resurselor, administrarea defectuoasă a facilităților turistice existente în interiorul acestor arii, generând în special cantități impresionante de deșeuri, nerespectarea regimului de protecție.

Lacunele mai sus amintite duc la distrugerea naturii, care va reduce și mai mult capacitatea de a genera dezvoltare sustenabilă, dar pot avea ca și efect în același timp și declanșarea unor proceduri de nerespectare a legislației Comunitare în domeniu.

6.2. Infrastructura de mediu în județul Satu Mare

Calitatea aerului

Calitatea aerului este monitorizată prin stațiile automate de monitorizare a calității aerului și prin rețeaua manuală de prelevare aerosoli. Stațiile automate de monitorizare a calității aerului din județul Satu Mare sunt: stația de fond urban SM1 amplasată în curtea Colegiului Național Ioan Slavici și stația de fond suburban/trafic SM2 situată în municipiul Carei, pe Str. Someșului nr. 15. Poluanții

monitorizați sunt dioxid de sulf (SO₂), oxizi de azot (NO_x), monoxid de carbon (CO), ozon (O₃), compuși organici volatili (COV) și pulberi în suspensie (PM₁₀ și PM_{2,5}).

În cursul anului 2013 evoluția concentrațiilor poluanților determinați, mediate pe stațiile care au prezentat continuitate și comparabilitate a măsurătorilor arată o menținere a calității aerului în 2013 față de anii anteriori, începând din 2008. Pentru județul Satu Mare nu s-au stabilit măsuri de reducere a emisiilor de poluanți și nu s-a pus în aplicare planuri/programe de gestionare a calității aerului, având în vedere că nici în cursul anului 2013 nu s-au obținut depășiri ale valorilor limită admise reglementate prin Legea calității aerului 104//2011 la nici unul dintre poluanții determinați. Pulberile în suspensie, fracțiunea PM₁₀, cu valoare medie anuală de 24,19 μg/m³ față de 40 μg/m³ admis conform legii, prezintă încă problemă în zonele urbane, deși s-au înregistrat scăderi ale concentrațiilor de pulberi provenite din industrie și transport, totuși încălzirea domestică și managementul necorespunzător al tratării deșeurilor vegetale au cauzat depășiri ale acestor valori în perioada noiembrie-decembrie.

Datele validate pot fi consultate pe site-ul www.calitateaer.ro. Afișarea datelor pe panoul exterior amplasată pe clădirea Primăriei municipiului Satu Mare loc sub formă de indici de poluare: de la 1 la 6, 1 fiind excelent și 6 foarte rău. Acestui cod de indici se asociază un cod de culoare, de la verde la roșu, culoarea intermediară fiind galben. În municipiul Satu Mare datele pot fi consultate și pe panoul de afișaj interior amplasat la sediul APM, iar în Carei pe panoul informațional din clădirea primăriei. Urmare a defecțiunilor repetate a analizatoarelor din cadrul stației de monitorizare a calității aerului SM2 Carei și a lipsei prevederilor bugetare pentru repararea acestora, cu toate eforturile depuse pentru întreținerea și funcționarea acestora, stația s-a oprit. Situația este similară și la SM1 Satu Mare, unde funcționează doar analizorul CO (monoxid de carbon), motiv pentru care indicele de calitate aer ce ar trebui să se afișeze pe panoul montat pe clădirea Primăriei Satu Mare, nu mai este calculat.

Rețeaua manuală de prelevare a poluanților gazoși (amoniac, oxizi de azot și substanțe oxidante) pe raza orașului Satu Mare cuprinde 4 puncte:

- la sediul APM, intersecția Burdea - drum Careiului, Str. Magnoliei, platforma Șoimoșeni.

Față de numărul total de analize planificate de calitatea aerului 12.000, s-au efectuat 11.400 analize datorită defecțiunii iremediabile a pompelor de prelevare, care astfel sunt scoase din funcțiune.

Amoniacul, prelevat la sediul APM și platforma Șoimoșeni, din 556 analize doar 4 au fost depășite, în special în perioada de vară, față de 2012 când s-au obținut 17 depășiri din 558 prelevări.

Dioxidul de azot din numărul total de 921 s-au obținut 36 depășiri în special în zone cu trafic rutier intens, față de anul 2012 când s-au efectuat 905 măsurători din care s-au înregistrat 114 de depășiri, care se datorează traficului rutier intens din zonă și condițiilor meteo care împiedică dispersia poluanților în aer. Reducerea numărului de depășiri se datorează și fluidizării traficului prin realizare de insule verzi în intersecții (sensuri giratorii).

*Comuna Tiream,
Județul Satu Mare*

Substanțe oxidante, ozonul troposferic este dăunătoare sănătății umane și vegetației, fiind un poluant secundar care se formează la nivelul solului datorită reacției dintre oxizii de azot și compușii organici volatili în prezența razelor solare. În cursul anului 2013 s-au înregistrat 27 depășiri față de 45 din anul 2012.

În scopul îmbunătățirii calității factorilor de mediu și a calității vieții prin creșterea suprafețelor reprezentate de spațiile verzi din localități, protejării și gestionării durabile a acestora, autoritățile publice locale au obligația de a asigura din terenul intravilan o suprafață de spațiu verde de minimum 26 m² /locuitor. Creșterea fluenței traficului rutier din mediul urban prin înființarea sensurilor giratorii și crearea de insule verzi asociată cu asigurarea suprafeței minime de spații verzi/locuitor prevăzută de legislația în vigoare contribuie la îmbunătățirea calității factorilor de mediu prin reducerea poluării aerului, a poluării fonice și prin îmbunătățirea calității peisajului.

Calitatea apelor

Laboratorul de analize fizico-chimice și microbiologice Uzina de apă

Laboratorul de analize fizico chimice și microbiologice de la Uzina de apă Mărtinești are ca domeniu de activitate: prelevarea de probe de apă și efectuarea de analize fizico-chimice și microbiologice.

Calitatea apei este urmărită:

- pe tot parcursul procesului tehnologic
- la ieșirea din Uzina de apă Mărtinești
- în rețeaua de distribuție, la robinetele consumatorilor

Punctele de recoltare din uzina de apă sunt:

1. Apa brută
2. Apa filtrată treapta I
- 3 .Apa filtrată treapta II Apa potabilă la ieșirea din uzina

Apa potabilă continuă să fie monitorizată și analizată și după ce ajunge în rețeaua de distribuție, conform unor programe de monitorizare de control a calității apei potabile la consumator, conform unor programe avizate de Autoritatea de Sănătate Publică a județului Satu Mare. Astfel se recoltează săptămânal probe de apă potabilă din 12 puncte fixe din rețeaua de distribuție Satu Mare, precum și din comunele: Odoreu, Păulești, Dorolț, Lazuri, în urma extinderii rețelei de apă din Satu Mare. Din aceste puncte de recoltare se execută lunar 459 analize fizico-chimice și 135 analize microbiologice.

Monitorizarea de control a calității apei potabile se efectuează și pentru:

- apa potabilă livrată de Uzina de Apă Doba

- rețeaua de distribuție Carei și comunele Doba, Berveni, Urziceni
- apa potabilă livrată de Instalația de tratare Tășnad
- rețeaua de distribuție Tășnad
- apa potabilă livrată de Instalațiile de tratare :Livada, Sanislău, Halmeu, Gelu, Botiz, Orașu Nou și rețelele de distribuție aprovizionate de aceste instalații de tratare
- apa potabilă livrată de Uzina de apă Negrești și rețea consumator Negrești Oaș
- apa potabilă în comunele :Craidorolt, Boghiș, Traian, Vetis
- apa potabilă în orașul Arduș

Analizele efectuate sunt evidențiate în registre de urmărire, iar la sfârșitul fiecărei luni se transmit la Biroul Producție din cadrul societății, informând conducerea societății dacă apar depășiri ale indicatorilor analizați.

Analizele de calitate a apei potabile distribuite de S.C.Apaserv Satu Mare S.A. sunt dublate ,de cele efectuate de către Autoritatea de Sănătate Publică a Jud.Satu Mare,conform Programelor de monitorizări de audit a calității apei potabile la consumator.

INDICATOR DE CALITATE A APEI UZATE LA CONSUMATOR ÎN LUNA OCTOMBRIE 2020

SC APASERV Satu Mare SA
Laboratorul de analize ape uzate
Nr.589/RE-LAAU-22 din 06.11.2020

Director General Adjunct
ing. Stegorean Danutiu

Indicatori de calitate – luna OCTOMBRIE/ 2020
Stația de epurare comuna CRUCISOR, loc. Poiana Codrului

Ieșire Stație -mg/l -

Data	pH	Suspensii solide	CBO5	CCOCr	Reziduu filtrabil	Subt extractib	Amoniu	*Detergenti
1	7,29	13,00	7,10	38,79	436,00	<20(4,4)	0,821	0,14
2	*	*	*	*	*	*	*	*
3	*	*	*	*	*	*	*	*
4	*	*	*	*	*	*	*	*
5	*	*	*	*	*	*	*	*
6	*	*	*	*	*	*	*	*
7	*	*	*	*	*	*	*	*
8	*	*	*	*	*	*	*	*
9	*	*	*	*	*	*	*	*
10	*	*	*	*	*	*	*	*
11	*	*	*	*	*	*	*	*
12	*	*	*	*	*	*	*	*
13	*	*	*	*	*	*	*	*
14	*	*	*	*	*	*	*	*
15	*	*	*	*	*	*	*	*
16	*	*	*	*	*	*	*	*
17	*	*	*	*	*	*	*	*
18	*	*	*	*	*	*	*	*
19	*	*	*	*	*	*	*	*
20	*	*	*	*	*	*	*	*
21	*	*	*	*	*	*	*	*
22	*	*	*	*	*	*	*	*
23	*	*	*	*	*	*	*	*
24	*	*	*	*	*	*	*	*
25	*	*	*	*	*	*	*	*
26	*	*	*	*	*	*	*	*
27	*	*	*	*	*	*	*	*
28	*	*	*	*	*	*	*	*
29	*	*	*	*	*	*	*	*
30	*	*	*	*	*	*	*	*
31	*	*	*	*	*	*	*	*
Media	7,29	13,00	7,10	38,79	436,00	4,40	0,821	0,14
CMA	6,5-8,5	60	25	125	2000	20	3	0,5

Încercările marcate cu * sau hasurate NU sunt acoperite de acreditarea RENAR

Rezultatele notate cu "<" reprezintă valorile situate sub limita de determinare a metodei

Prezentă raportare este doar pentru uzul intern

Întocmit
Responsabil calitate

Avizat
Șef laborator

Sursa: <https://www.apaservsm.ro/media/images/oct.20.CRUCISORr.pdf>

6.3. Infrastructura de mediu în comuna Tiream

Fondul forestier are un rol important în păstrarea echilibrului bio- pedo – climatic.

Depozitarea gunoaielor în locuri special amenajate dă un aspect frumos comunei, strazi curate, amenajate.

Un alt aspect pozitiv pentru mediu îl reprezintă prezența unui sistem de canalizare.

Calitatea aerului în comuna Tiream este foarte bună, calitatea apelor de suprafață deasemenea este bună iar nivelul de poluare al apelor subterane este 0. Calitatea solului este bună și deasemenea calitatea habitatelor și a ariilor protejate.

În cadrul teritoriului analizat nu există industrii cu emisii poluante semnificative, atât în aer cât și în apă.

Sub aspectul **calității apei** se constată ca apele subterane freatice și cele de suprafață nu sunt supuse riscului de poluare cu substanțe organice, nitrați și compuși ai fosforului.

Sursele agricole din care ar putea să provină poluarea cu nitrați sunt constituite în principal din: dejecțiile animale și apele uzate tratate necorespunzător din sectorul zootehnic, gunoiul de grajd depozitat direct pe sol și deșeurile organice rezultate din activitățile specifice mediului rural.

Marile complexe de creștere a animalelor și păsărilor sunt o sursă care favorizează căderea **ploilor acide** datorită degajării amoniacului în atmosferă. De aceea este necesar ca în aceste cazuri să se ia măsurile tehnice necesare de limitare a degajării substanțelor volatile, precum amoniacul, direct în atmosferă.

Efectele negative induse prin *poluarea apelor cu nitrați din surse agricole* sunt materializate prin:

- contaminarea acviferelor care alimentează sursele de apă;
- eutrofizarea apelor: excesul de nutrienți conduce la “înflorirea” masivă a algelor din lacuri precum și din rețeaua hidrografică;
- proliferarea excesivă a algelor determină scăderea transparenței apei și a concentrației oxigenului, efectul cel mai vizibil fiind *mortalitatea piscicolă*;

În vederea evitării producerii acestui gen de fenomene nocive pentru sănătatea umană și mediu se impune aplicarea generalizată și consecventă la nivelul teritoriului analizat a *Codului Bunelor Practici Agricole și de Mediu*, benefice pentru mediu.

1. *Riscul poluării cu nitrați a apelor de suprafață și subterane* crește foarte mult în anumite situații de aplicare a îngrășămintelor - pe terenuri în pantă, inundate, înghețate sau acoperite cu zăpadă. Pe aceste terenuri fertilizarea cu azot trebuie făcută cu anumite precauții.
2. Pentru a reduce riscul de poluare a apelor subterane, îngrășămintele organice de la animale și alte deșeuri organice trebuie aplicate la o distanță de **50 m de izvoare, fântâni sau foraje** din care se alimentează cu apă potabilă sau pentru uzul fermelor de animale.
3. În anumite situații această distanță trebuie să fie mai mare, în special dacă izvorul este pe pantă sau fântâna este puțin adâncă (la suprafață). Trebuie avute în vedere toate sursele de apă din vecinătatea terenului (proprietății). Aceste recomandări sunt obligatorii și în cazul *depozitării temporare a îngrășămintelor organice în câmp*, care oricum trebuie să fie foarte limitată în timp.

4. Se va evita administrarea gunoiului, ca și a oricărui tip de îngrășământ, pe timp de *ploaie, ninsoare și soare puternic*, precum și pe *terenurile cu exces de apă sau acoperite cu zăpadă*.
5. Nu se recomandă să fie aplicate îngrășăminte atunci când: *solul este puternic înghețat, crăpat (fisurat) în adâncime, săpat în vederea instalării unor drenuri* sau pentru a servi la depunerea unor materiale de umplutură, precum și când terenul a fost prevăzut cu drenuri sau a suportat lucrări de subsolaj în ultimele 12 luni.
6. Se impune păstrarea unei **fâșii de protecție** față de cursurile de apă și a captărilor de apă potabilă, late de minimum 5 – 6 m în cazul cursurilor de apă, cu excepția dejecțiilor lichide, la care banda de protecție trebuie să fie lată de cel puțin 30 m pentru cursuri de apă și de 100 m pentru captări de apă potabilă. *În zonele de protecție nu se aplică și nu se vehiculează îngrășăminte.*
7. Pentru *corpurile de apă la risc din cauza nitraților* se vor stabili **programe de măsuri** pentru aducerea la **“starea bună”** a apelor.

Gestiunea deșeurilor

În prezent, sistemul de management al deșeurilor din comuna se caracterizează prin colectare și depozitare potrivit normelor europene. Colectarea deșeurilor se face de către o firmă specializată în domeniu.

Reciclarea. Colectarea deșeurilor se face selectiv pe categorii: pet-uri, hartie, plastic, sticla și deșeuri menajere.

La ora actuală, Consiliul Local Tiream, împreună cu 11 Consilii Locale aparținătoare ADI Valea Neagra, are un proiect pentru colectarea selectivă a deșeurilor pe plan microregional, denumit „*Gestionarea selectivă a deșeurilor în Microregiunea Câmpia Careiului și Ierului*” (finanțat de către Uniunea Europeană, prin programul Phare CES 2004) Prin această asociație s-a reușit **implementarea unui sistem eficient de colectare diferențiată a deșeurilor** de hârtie, carton, mase plastice, sticlă și PET-uri de la populație. În anul 2008 au fost amplasate containerele pentru colectarea selectivă a deșeurilor de hartie, plastic și sticlă. La ora actuală, colectarea deșeurilor se face din poarta în poarta.

6.4.1. Aerul

În general, activitățile umane produc modificări asupra calității aerului înconjurător, traficul aglomerat, activitățile casnice zilnice, activitățile industriale, dar și deșeurile depuse necorespunzător. În comuna Tiream, poluarea este nesemnificativă, realizându-se din încălzirea locuințelor pe timpul sezonului rece, cu combustibili solizi, cum sunt: lemnul, cărbunele, etc.

Dintre toate ecosistemele mediului terestru, pădurile se numără printre cele mai importante ecosisteme datorită funcțiilor ecologice pe care le au. Pădurea reprezintă o sursă majoră de oxigen și se folosește de două procese importante, fotosinteza și respirația. Pădurea produce mai mult oxigen cu cât consumă o cantitate mai mare de dioxid de carbon, apă și săruri minerale. Odată cu trecerea

timpului suprafețele de păduri s-au diminuat și astfel aprovizionarea planetei cu oxigen a suferit un dezechilibru, fapt care conduce și la modificări majore ale climei. Pădurea poate regla circuitul apelor prin reducerea volumului de apă ajuns în sol, prin diminuarea inundațiilor și constituind o barieră pentru o eventuală viitură, protejează solul și de asemenea este și un filtru împotriva poluării. Astfel, vegetația forestieră absoarbe tot ceea ce înseamnă poluanți atmosferici, reține cantități mari de pulberi și reduce poluarea radioactivă.

6.4.2. Apa

Calitatea apei este o problemă de importanță majoră și de interes pentru întreaga populație, aceasta fiind dependentă direct de sursele de apă. Presiunea care se exercită asupra suprafețelor de apă este exercitată de către om prin deversarea în emisari a apelor uzate neepurate sau cu un grad scăzut de epurare. Ca resursă naturală, apa este regenerabilă, limitată și este un element indispensabil pentru viață și pentru societate, apa reprezintă cheia pentru multe activități productive, este sursă de energie și cale de transport. Ea este un factor determinant în generarea și menținerea echilibrului ecologic, pentru agricultură, turism, industrie.

În comuna Tiream, distribuția de apă potabilă către consumatori în anul 2019 a fost de 14 mii de metri cubi.

Comuna Tiream nu beneficiază de un sistem de canalizare.

Tabel: Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile, pe județe și localități

	Total km	Anul
Satu Mare	1848,2	2019
Comuna Tiream	13.9	2019

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Caracterizarea calității apelor subterane are la bază analizarea unor indicatori generali, care se referă la natura chimismului apelor, precum și pe baza unor indicatori specifici datorăți unor eventuale surse de poluare. Pe baza datelor din anul 2011, în general apele subterane din regiune erau în stare chimică bună, iar eventualele poluări se încadrau în limitele admise. Singurele excepții erau: în județul Satu Mare, unde s-a înregistrat o ușoară încărcare organică a tuturor apelor subterane (valori crescute de SO₅, Cu, Cd, Ni, Yn, Pb și pH) și Cuprom (Cu, Zn și pH).

Majoritatea surselor neutilizate în prezent, datorită captărilor necorespunzătoare, a lipsei zonei de protecție și a poluării apelor subterane sunt supuse unui proces intens de degradare, sau chiar de dispariție.

Localitățile rurale încă se caracterizează printr-un grad mai redus de echipare cu rețele de alimentare cu apă în sistem centralizat. Majoritatea rețelelor existente de distribuție sunt subdezvoltate ca lungime și cu un număr redus de consumatori.

În ce privește activitatea de captarea și distribuția apei potabile, beneficiarii sistemelor de rețele de alimentare cu apă din localitățile județului au multe greutăți din cauza gradului avansat de uzură a rețelelor de distribuție, a lipsei zonelor de protecția severă a captărilor, al activităților umane în localitățile amonte zonei de captare, și în special a fenomenelor meteorologice nefavorabile.

6.4.3. Solul

Solul este partea superioară, afânată, a litosferei, care se află într-o continuă evoluție sub influența factorilor pedogenetici, reprezentând stratul superficial al Pământului în care se dezvoltă viața vegetală. În altă ordine, solul reprezintă și stratul subțire de la suprafața scoarței terestre, alcătuită din particule minerale, materii organice, apă, aer, și organisme vii.

În formarea solului, cel mai important factor îl reprezintă alterarea rocilor. Rocile de la suprafața scoarței terestre sunt supuse unor procese de degradare, iar rezultatul acțiunii pot fi factorii chimici, fizici și biologici, rezultatul fiind sfărâmițarea în particule foarte fine de praf, nisip, măr și conduc astfel la formarea structurii și compoziției chimice și minerale a solului. Din punct de vedere fizic rocile sunt mărunțite sau chiar măcinate, factorul chimic intervine în momentul în care se produc reacții chimice sub influența apei de suprafață sau din rocă, a bioxidului de carbon, a sulfului sau a oxigenului, iar degradarea biologică intervine prin efectul distructiv al diferitelor vietăți, acestea se pot produce prin influențele chimice ale unor organisme vegetale, cum sunt algele și lichenii, care prin natura lor produc acizi ce fac ca suprafețele rocilor să fie mai poroase.

Important în formarea solurilor este și clima, care condiționează formarea diferitelor tipuri de sol. Prin reacțiile climei se formează fâșiile termice, care la rândul lor contribuie la formarea zonelor biogeografice și climaterice. Astfel, se creează zonalitatea naturală pe care o găsim în fiecare regiune și așa se formează anumite ecosisteme naturale, biocenoze și diferite tipuri de sol.

Un alt factor important sunt organismele vii reprezentate prin vegetație și microorganisme, dar și ele condiționează formarea diferitelor tipuri de sol.

În ce privește partea socio-economică, solul are o importanță aparte pentru mediul înconjurător, pentru că are rolul de a susține activitățile umane, de a furniza produse agricole, biomasă și materii prime atât de necesare condițiilor vitale pentru orice vietate. Solul este considerat cel mai populat mediu de viață, iar atunci când organismele vii din sol mor, resturile vegetale și animalele sunt transformate în humus.

Humusul este amestecul de substanțe organice amorfe aflate în sol, care îi condiționează fertilitatea și care este rezultat din transformarea materialului vegetal sub acțiunea microorganismelor. Humusul conține diferite elemente și substanțe nutritive, ce asigură fertilitatea solului.

La nivelul țării, ca urmare a unor intervenții imprudente, cum este poluarea prin activități industriale, cu prioritate cele miniere, petroliere și chimice, depozitarea de deșeuri, dar și efectuarea

necorespunzătoare a lucrărilor agricole, toate acestea au condus la distrugerea structurii solului, la epuizarea substanțelor nutritive, fenomen ce diminuează fertilitatea solurilor folosite în agricultură.

Calitatea solului poate fi influențată de îngrășămintele de orice tip, care pot provoca dereglarea echilibrului ecologic, pot determina apariția unui exces de azotați și fosfați, însă pot duce la degradarea solului și factorii naturali cum sunt seceta, inundațiile, eroziunea, poluarea, etc.

Solul poate fi poluat și prin agricultură și anume prin exploatarea intensivă a agrosistemelor, prin folosirea de pesticide, îngrășăminte chimice, irigații excesive, care în timp conduc la deteriorarea terenurilor arabile.

Folosirea unor pesticide neautorizate duc la acumularea de substanțe dăunătoare vieții din sol, din apă și care mai departe ajung în corpul uman constituind factori de risc în producerea de boli.

Folosirea îngrășămintelor azotoase fără a investiga starea de acidifiere a solului conduce la creșterea acidității solului cu consecințe grave asupra fertilității lui.

Se întâlnesc și soluri afectate de reziduuri zootehnice și care se pot grupa în:

- ✓ soluri afectate de activități zootehnice în gospodării particulare unde suprafețele afectate sunt mici și dispersate în gospodăriile din mediul rural;
- ✓ soluri afectate de activități zootehnice organizate în ferme - ocupă suprafețe mici și se produc, în cea mai mare parte, în timpul manipulării dejecțiilor de la locul de producere la spațiile de depozitare temporară, unde sunt lăsate la fermentare.

6.4.4. Gestiunea Deșeurilor

Activitatea de gestionare a deșeurilor include următoarele activități: colectarea, transportul, valorificarea și eliminarea deșeurilor, monitorizarea post închidere a depozitelor de deșeuri.

Gestionarea deșeurilor fiind un serviciu public, responsabilitățile din acest domeniu revin exclusiv autorităților publice locale.

Din raportul Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice, reiese faptul că la finele anului 2011 din totalul de 26 de depozite conforme din țară în Regiunea de Nord Vest funcționau doar două (Doba - Satu Mare și Oradea - Bihor), în care au fost depozitate 392. 242 tone deșeuri (11,13% din totalul colectat la nivel național). Regiunea se situează astfel pe penultimul loc la nivel național, după Regiunea Vest.

În comuna Tiream nu există o groapă de gunoi. Din acest motiv, cetățenii colectează gunoiul pentru a fi preluat de către firma de salubritate și transportat către depozitul de deșeuri.

Populația, prin activitățile întreprinse creează atât bunuri cât și servicii indispensabile civilizației actuale și aruncă înapoi în natură o serie de produse care nu-i mai sunt folositoare și pe care le cunoaștem sub numele de deșeuri.

Mai jos sunt prezentate tipurile de deșeuri:

- ✓ Deșeuri periculoase și nepericuloase municipale (deșeuri menajere și asimilabile din comerț, industrie, instituții) inclusiv fracțiile colectate separate;
 - deșeuri menajere colectate separat (hârtie, carton, sticlă, plastic, metale, lemn, biodegradabile);

- deșeuri din grădini și parcuri (incluzând deșeuri din cimitire);
- alte deșeuri municipale (deșeuri municipale amestecate, deșeuri din piețe, deșeuri stradale, deșeuri voluminoase etc.)
- ✓ Deșeuri de ambalaje (inclusiv deșeurile de ambalaje municipale colectate separat);
- ✓ Deșeuri din construcții și demolări;
- ✓ Nămoluri de la epurarea apelor uzate orășenești;
- ✓ Vehicule scoase din uz;
- ✓ Deșeuri de echipamente electrice și electronice.

Deșeurile municipale aduc în prim plan problema majoră cu care se confruntă mediul, gestionarea deșeurilor o reprezintă lupta continuă a autorităților de a diminua volumul deșeurilor și de a încuraja refolosirea și reciclarea materialelor.

Consumul mai mic generează vizibil o cantitate mai mică de deșeuri, de aceea reducerea consumului este un pas important în producerea unei cantități mai mici de deșeuri.

În general, în mediul rural întâlnim următoarele categorii de deșeuri:

- ✓ deșeuri menajere care provin din activități umane, în principal organice și biodegradabile, printre ele se regăsesc și materiale refolosibile (carton, hârtie, plastic, materiale textile, metalice, etc.);
- ✓ deșeuri provenite din spațiile verzi ale gospodăriilor și locurilor ce țin de domeniul public;
- ✓ deșeuri care provin din activități de comerț și sunt asimilate cu deșeurile menajere, deșeuri comerciale;
- ✓ deșeuri provenite din construcții, din refacerea unor drumuri și construcții;
- ✓ deșeuri zootehnice și care provin din gospodăriile particulare;
- ✓ deșeuri periculoase rezultate din activități veterinare, spitalicești, farmaceutice sau chiar din activități casnice.

Capitolul 7

7. S.W.O.T.

Analiza SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) este una dintre cele mai utilizate forme de analiză. Prin SWOT se analizează și se evaluează impactul punctelor forte (strengths) și a slăbiciunilor interne (weaknesses), a oportunităților (opportunities) și a amenințărilor (threats) ce provin din mediul extern. Partea principală a acestei analize reprezintă listarea și evaluarea acestor puncte:

1. Punctele forte ale organizației: punctele tari sunt acei factori care fac ca o organizație să fie mai competitivă decât concurenții săi de pe piață. Punctele tari pot lua forma unor produse sau servicii pentru care compania are un avantaj competitiv, sau deținerea strategică a unor resurse în plus față de concurență. În esență, punctele forte sunt resurse, capacități și competențe de bază pe care organizația le are în posesie și pe care le poate utiliza în mod eficient pentru a-și atinge obiectivele de performanță.
2. Slăbiciuni: un punct slab reprezintă o limitare, un defect în cadrul organizației, care o va împiedica în realizarea obiectivelor sale: capacități inferioare, resurse insuficiente în comparație cu concurența etc.
3. Oportunități: oportunitățile includ orice perspectivă favorabilă în mediul organizației, precum o tendință, o piață, o schimbare sau o nevoie trecută cu vederea, care susține cererea pentru un produs sau serviciu și permite organizației să-și consolideze poziția concurențială.
4. Amenințări: O amenințare include orice situație nefavorabilă, tendința sau modificare iminentă în mediul organizației, care este dăunătoare sau pune în pericol capacitatea companiei de a concura pe piață. Aceasta poate lua forma unei bariere, a unei constrangeri, sau orice altceva care ar putea cauza probleme, daune, prejudicii organizației.

Specificul analizei SWOT este că ea studiază concomitent caracteristicile interne și influențele mediului extern, ținând cont atât de factorii pozitivi, cât și de cei negativi. În cadrul analizei SWOT se evaluează mai întâi specificul intern al entității pentru care se elaborează strategia, punctele forte și punctele slabe. Apoi se analizează influențele exterioare, efectele pozitive fiind considerate ca posibilități, iar cele negative ca pericole. Analiza SWOT este efectuată în colectiv de mai mulți agenți implicați atât în elaborarea cât și în implementarea strategiei.

*Comuna Tiream,
Județul Satu Mare*

Obiective De Dezvoltare

- Orientarea consumatorilor spre produsele locale, ecologice
- Constituirea unor asociații de producători, cu exploatare agricole mai moderne pentru culturi ca grâu, floarea soarelui, plante de nutreț, pomicultră sau a unor exploatare zootehnice moderne, cu efect în creșterea productivității exploatare agricole
- Sprijinirea forței de muncă tinere care să preia exploatare agricole tradiționale, în paralel cu o dotare tehnică și consiliere agronomică
- Diversificarea producției agricole, cu accent pe zootehnie și pe culturile pomi-viticole unde comunele au posibilitatea prelucrării lor
- Constituirea unor branduri pentru unele produse locale specifice ca produse lactate, produse de patiserie, băuturi spirtoase și vinuri șampanizate, care s-ar întipări în conștiința consumatorilor și ar crea posibilitatea unor producții cu o piață sigură, fidelă
- Existența fondurilor de dezvoltare rurală
- Creșterea prețurilor produselor agricole pe piață internă și internațională
- Centru de colectare, ambalare legume, fructe, plante medicinale, lapte, produse din lapte, produse apicole
- Produse locale – patiserie și panificație
- Centru de achiziție și valorificare pe piață externă – produse ovine și bovine
- Centru de prelucrare produse expandate
- Centru de colectare, ambalare legume, fructe, plante medicinale, lapte, produse din lapte, produse din fructe și legume cu magazine de desfacere.
- Centru de achiziție și valorificare produse ovine și bovine pentru export.
- Fabrică de prelucrat lapte, axată pe specialități de brânză etc.
- Centru achiziții animale cu licență pentru export.
- Dotare cu utilaje agricole performante.
- Constituirea de ferme noi, moderne, performante pe diferite sectoare agricole.
- Înființarea de standuri locale pentru desfacere produse.
- Constituirea de grupuri și asociații de producători **funcționale.**

Comuna Tiream,
Județul Satu Mare

7.1. Analiza swot agricultură și dezvoltare rurală

Puncte tari	Puncte slabe
• Condiții climatice favorabile pentru practicarea activitatilor specific sectorului agricol • Existența unor soluri profunde, cu grad ridicat de fertilitate • Structuri peisagistice complexe, cu mare valoare ecoproductivă • Existența unei baze furajere • Apicultura beneficiază de condiții de favorabilitate ridicată datorită caracteristicilor climatice și a celor legate de flora meliferă • Fondul funciar existent 5402 ha • Conditii pedoclimatice favorabile pentru pomicultura si silvicultura • Produse tipice ale sectorului agricol • Valorificarea potențialului melifer	• Deșeurile agricole nu sunt reciclate • Gestionarea necorespunzătoare a pădurilor • Supraparcelarea terenurilor agricole • Gradul redus de asociere a fermierilor • Efectivele de animale prezintă o repartizare inegală în teritoriu • Agricultură prea puțin diversificată • Lipsa depozitelor, uscătoriilor, camerelor frigorifice, centrelor de colectare pentru produse agricole • Lipsa forței de muncă calificate în domeniul agricol • Negestionarea corespunzătoare a deșeurilor agricole • Nivelul scăzut al transferului între generații în domeniul agriculturii • Numărul scăzut al tinerilor fermieri • Număr foarte scăzut a grupurilor de producători • Lipsa unui centru logistic pentru valorificare produselor agricole • Nevalorificarea produselor (agricole; tradiționale) pe plan local, lipsa unor mărci locale • Neprelucrarea produselor agricole existente • Nivel scăzut de conformitate cu normele UE
Oportunități	Amenințări
• Creșterea suprafețelor forestiere prin împădurire • Adaptarea fermelor la standardele de mediu • Creșterea gradului de diversificare a agriculturii • Modernizarea și deschiderea spre piață a fermelor de subzistență și semi subzistență • Restructurarea și diversificarea agriculturii • Programe de sprijinire a înființării de grupuri de producători • Creșterea investițiilor străine în teritoriu • Introducerea serviciilor de consultanță agricolă • Dezvoltarea produselor tradiționale și	• Creșterea ponderii produselor agricole din import pe piața de desfacere din regiune • Micii agricultori nu fac față concurenței acerbe venite din partea pieței unice și a marilor asociații agricole • Lipsa de investiții • Îmbătrânirea populației active în agricultură, inexistența transferului între generații • Impunerea noilor norme sanitare care limitează accesul la piață a producătorilor din industria agro-alimentară tradițională și a producătorilor din industria alimentară

*Comuna Tiream,
Județul Satu Mare*

- ecologice
- Valorificarea sprijinului financiar oferit prin PNDR pentru dezvoltarea sectorului agricol
- Criza financiară mondială

7.2. Infrastructură, transport si mediu

Rețeaua încă insuficientă de drumuri în interiorul comunei și accesul dificil către acesta reduc mobilitatea populației, disponibilitatea bunurilor de consum și a serviciilor, oportunitățile pentru angajare, funcțiile economice și sociale ale comunităților și implicit coeziunea internă a acestora. Sprijinul financiar pentru investiții în infrastructură și îmbunătățirea mediului comunității conduc la creșterea activităților economice și sociale, intensificarea relațiilor și prin aceasta, valorificarea potențialului care încă nu a fost suficient exploatat.

Investițiile în infrastructura de transport vor facilita mobilitatea populației și a bunurilor, reducerea costurilor de transport de mărfuri și călători, îmbunătățirea accesului pe piețele regionale, creșterea eficienței activităților economice, economisirea de energie și timp, creând condiții pentru extinderea schimburilor comerciale și implicit a investițiilor productive.

Dezvoltarea rețelelor de transport va facilita, de asemenea, cooperarea interregională și va contribui semnificativ la creșterea competitivității întreprinderilor/firmelor și a mobilității forței de muncă și prin urmare, la o dezvoltare mai rapidă a României pe ansamblu, dar și a fiecărei regiuni în parte.

Ca măsuri de dezvoltare locală, aceste priorități le considerăm de importanță majoră, asigurarea accesibilității pentru toate localitățile arondate comunei noastre, asigurarea unui transport în condiții de siguranță pentru cei care utilizează acest serviciu public și nu în ultimă instanță, atunci când nevoia o va cere, asigurarea unui ritm de dezvoltare a rețelei de transport, rutier sau feroviar public pentru transport de persoane și mărfuri.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
■ Distanțe relativ mici între localitățile din teritoriu, existența drumurilor de legătură între localitățile învecinate ■ Rețea de alimentare cu apă ■ Rețea de electricitate, ■ Rețea de iluminat public; ■ Rețea de telefonie fixă și mobilă; ■ Cablu TV și internet; ■ Eforturi ale autorităților locale de aplicare riguroasă a legislației privind protecția mediului ■ Asezarea în apropiere de orașul Carei și de alte localități din Ungaria	■ Insuficienta dezvoltare a utilităților de bază și a serviciilor publice; ■ Lipsa rețelei de canalizare ■ Infrastructura de transport relativ slab dezvoltată, față de exigențele și cerințele actuale concrete ale aderării la U.E.; ■ Gestionarea deșeurilor, necesită îmbunătățiri; ■ Colectarea neselectată a deșeurilor, în vederea reciclării, refolosirii, recuperării sau valorificării lor; ■ Educația ecologică este superficială. ■ Drumurile de legătură între unele localități sunt degradate ■ Lipsa implementării unor programe de protective a mediului
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
■ Îmbunătățirea/extinderea rețelei publice de alimentare cu apă ■ Înființarea rețelei de canalizare	■ Mentalitatea învechită, indiferență față de protecția mediului, ■ Lipsa resurselor materiale pentru îndeplinirea obiectivelor de investiții propuse;

*Comuna Tiream,
Județul Satu Mare*

- Extinderea rețelei de apă
- Bloc ANL pentru tineri
- Modernizare ulițe în comună
- Modernizare drumurilor de exploatare agricolă
- Modernizarea drumurilor comunale;
- Amenajare spații verzi și locuri de joacă pentru copii
- Valorificarea sprijinului financiar oferit prin PNDR pentru protecția mediului
- Îmbunătățirea sistemului de colectare selectivă, a spațiului de depozitare temporară și transportul deșeurilor;
- Modernizarea sistemului rutier;
- Montarea unui post de transformare în comună pentru îmbunătățirea parametrilor curentului electric;
- Accesarea de fonduri destinate dezvoltării infrastructurii rurale;
- Lipsa informației în legătura cu programele de finanțare europeană;
- Lipsa informațiilor legate de normele europene de mediu în rândul micilor întreprinzători.

Comuna Tiream,
Județul Satu Mare

7.3. Economic

Situnându-se într-o zonă de dezvoltare bună, comuna Tiream este o așezare cu profil agricol, marea majoritate a populației active fiind ocupată și în această perioadă cu agricultura. Agricultura pe aceste teritorii are bogate și vechi tradiții așa cum am văzut încă din epoca bronzului. Activitățile economice ale locuitorilor comunei au fost de-a lungul vremii agricultura și creșterea animalelor. Aceste activități s-au perpetuat de-a lungul secolelor, fiind principalele surse de existență a locuitorilor. De-a lungul timpului modul și mijloacele de exploatare a pământului au evoluat de la agricultura primitivă la agricultura modernă a zilelor noastre.

Forța de muncă absorbită de către economia locală organizată într-o formă antreprenorială este deosebit de mică, cei mai mulți dintre locuitori preferând naveta spre diverse unități ale orașului Carei, și alte localități din împrejurimi.

Deși zona ar fi favorabilă desfășurării unor activități prin concentrarea atenției asupra protejării mediului natural din zona, practicarea în zona protejată a unor activități de bird watching, practicarea ciclismului sau a turismului ecvestru, existența materialului cinegetic, promovarea produselor și a bucătăriei specifice zonei, acești factori excepționali nu sunt suficient valorificați.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
■ existența în localitate a agenților economici, care ajută la dezvoltarea localității și la crearea de noi locuri de muncă; ■ obținerea produselor ecologice prin existența potențialului; ■ tradiție în prelucrarea unor resurse locale ■ potențial de dezvoltare a agroturismului; ■ preocuparea pentru introducerea tehnologiilor noi și pentru activitatea de cercetare-dezvoltare; ■ forța de muncă ieftină ■ forța de muncă calificată în construcții ■ oferirea unor suprafețe pentru închiriere și arendare pentru investitori ■ apropierea de orașul Carei	■ rentabilizarea fermelor agricole ■ slabă specializare pe sectoare productive ■ infrastructura deficitară ■ lipsa unui sistem de sprijin pentru implementare noțiunilor de marketing; ■ informarea succintă cu privire la normele europene, ■ resurse financiare la nivel local, insuficiente pentru susținerea/promovarea unor investiții; ■ lipsa culturii antreprenoriale; ■ lipsa capitalului de susținere a activităților economice; ■ folosirea unor tehnologii vechi, cu productivitate și eficiență economică scăzută; ■ promovarea insuficientă a zonei și a produselor specifice, lipsa unui sistem de marketing al produselor locale ■ cunoștințe insuficiente legate de elaborarea și administrarea proiectelor finanțate din fonduri europene; ■ lipsa activităților cu caracter industrial ■ număr redus de locuri de muncă
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
■ rentabilizarea fermelor agricole	■ legislația în continuă schimbare;

*Comuna Tiream,
Județul Satu Mare*

- valorificarea nișei pentru produse agricole ecologice
- existența resurselor locale, puțin sau necorespunzător valorificate în prezent;
- creșterea capacității anteprenoriale;
- atragerea unor noi investitori în comună prin facilitatea pe care administrația locală le pune la dispoziție;
- oportunități de finanțare ale Uniunii Europene;
- dezvoltarea cooperării locale;
- dezvoltarea economiei rurale și creșterea productivității în sectorul agricol;
- diversificarea activităților economice;
- posibilitatea accesării creditelor cu dobândă subvenționată pentru crearea de noi locuri de muncă în mediul rural;
- programe guvernamentale în derulare de susținere a sectorului IMM.
- număr mic de societăți comerciale;
- resurse financiare disponibile ale populației care lucrează în străinătate și urmează să se întoarcă în locurile de origine pentru a dezvolta anumite activități economice
- oferte de creditare greu accesibile;
- datorită infrastructurii sociale neadecvate, raportate la potențialul comunei investitorii au un interes scăzut pentru începerea afacerilor în comună;
- creșterea ponderii muncii la negru, cu efecte negative asupra pieței muncii, economiei locale și asistenței sociale în perspectivă;
- receptivitate și flexibilitate scăzută a populației locale la cerințele noi ale pieței care determină în timp decalaje economice mari,
- migrația forței de muncă spre zone atractive din punct de vedere economic;
- neadaptarea la transfer de tehnologie și de know-how;
- riscul ca firmele din comună să nu facă față competiției de pe piața unică;
- fenomenul economiei subterane;
- migrația tinerilor cu potențial în zonele urbane.

7.4. Turism

Premise antropice pentru practicarea turismului

Acesta este reprezentat de **obiectivele cu valențe istorice**, între care se detașează, prin stil, vechime și obiecte de cult - bisericile din teritoriu.

În această categorie sunt incluse o serie de vestigii arheologice regăsite pe teritoriul comunei, obiective cu valențe culturale, elemente arhitectonice rurale tradiționale, elemente etno-folclorice (cu diversitate ridicată).

Turismul este doar o oportunitate, posibilitățile nefiind valorificate mai ales sub aspect economic.

Specificul agricol al comunei oferă posibilitatea turiștilor, în primul rând, de a cunoaște unele tradiții culturale din comuna Tiream, de a-și petrece vacanța într-un mediu rural autentic, unde ei caută liniștea, aerul curat și vor să practice drumeția, sportul sau alte activități.

Turismul este călătoria realizată în scopul recreării, odihnei sau pentru afaceri. Organizația Mondială a Turismului (O.M.T.) definește turiștii ca fiind persoanele ce „călătoresc sau locuiesc în locuri din afara zonei lor de reședință permanentă pentru o durată de minimum douăzeci și patru (24) de ore dar nu mai lungă de un an consecutiv, în scop de recreere, afaceri sau altele nelegate de exercitarea unei activități remunerate în localitatea vizată.” Turismul a devenit o activitate de recreere globală populară. Turismul este ramura economică cea mai puternică pe plan mondial. În 2004 s-au obținut în acest sector, conform Organizației Mondiale a Turismului, circa 623 miliarde de dolari. În 2008, s-au consemnat peste 922 milioane de sosiri la nivel internațional, cu o creștere de 1,9% față de anul 2007. Încasările internaționale din turism au crescut în 2008 la 944 bilioane dolari (642 bilioane euro), ceea ce corespunde la o creștere în termeni reali de 1,8%. Cu aproximativ 100 milioane de angajați la nivel mondial, turismul se evidențiază și ca cel mai important angajator. Călătoriile transfrontaliere se ridică la un procent de 25 până la 30 din comerțul mondial în domeniul serviciilor.

Ca rezultat al recesiunii ce a afectat economia mondială după anul 2000, cererea turistică internațională a suferit o puternică încetinire începând cu iunie 2008, ce s-a manifestat printr-o scădere a creșterii sosirilor pe plan mondial cu 2% în timpul lunilor de vară boreală. Acest trend negativ s-a intensificat în anul 2009, în unele țări exagerat de mult datorită virusului H1N1, și a dus la un declin mondial de 4% în 2009 cu 880 milioane de sosiri la nivel internațional, și o cădere estimată a încasărilor din turism de 6%.

Turismul este vital pentru foarte multe țări, datorită aportului financiar consistent obținut din afacerile cu bunuri și servicii și oportunităților de angajare în industria serviciilor asociată turismului. Industria serviciilor include serviciile de transport și serviciile de ospitalitate (cazarea, inclusiv hotelurile și stațiunile, veniturile din divertisment, cum ar fi parcurile, cazinourile, mall-urile, veniturile din muzică și teatrele).

Dacă luăm în calcul strategia urmărită de palierul turistic montan românesc sunt de dorit următoarele direcții de acțiune:

- o tactică vizând redresarea (în scopul recuperării pietelor de profil pierdute);

-o direcție de dezvoltare, în scopul obținerii, pe parcurs, a unor performanțe net superioare în acest domeniu, comparativ cu perioada actuală.

Turismul rural este o stare de spirit ce implică deopotrivă ospitalitate din partea comunității rurale și respect și considerație pentru mediul rural, din partea turistului. Valorificarea acestor obiective turistice poate aduce mari avantaje locuitorilor și comunității. Programe existente în cadrul organizării regionale, facilitățile fiscale și avantajele oferite la nivelul zonei, asigură posibilități multiple de a se investi în agroturism.

Componentă fundamentală a dezvoltării economice, turismul este parte din prioritățile prezentei Strategii de Dezvoltare Locală. Integrarea turismului în conceptul de marketing teritorial ține de oportunitatea pe care turismul o oferă ca posibilități de promovare a zonei. Astfel că implementarea unor măsuri de promovare a turismului asigură promovarea tuturor aspectelor locale, de la potențial economic până la resurse naturale de calitate.

Turismul este una dintre politicile transversale ale Uniunii Europene fundamentată juridic prin articolul 3, litera "u" din Tratatul de la Maastricht, în care se autorizează comunitatea să adopte măsuri de dezvoltare în acest sector. Turismului îi sunt adresate dispozițiile de liberă circulație a persoanelor, a mărfurilor, a serviciilor întreprinderilor mici și mijlocii.

Vorbind despre turism semnifică să înfruntăm domenii cum ar fi protecția mediului, politicile de ocupare a forței de muncă, dezvoltarea transporturilor, protecția consumatorilor, dezvoltarea de tehnologii moderne, tradiție culturală locală. La nivelul întregii Uniuni Europene există aproximativ 2 milioane de inițiative economice în sectorul turistic. Aceasta semnifică un procent de 5% ca aport la economia comunitară.

Administrația publică prin implementarea prezentei strategii va urmări să promoveze și să susțină orice inițiativă privată sau public-privată de dezvoltare a turismului.

Următoarele măsuri se impun în această direcție:

- încurajarea întreprinderilor turistice pentru satisfacerea exigențelor clienților;
- crearea, modernizarea și eficientizarea infrastructurilor de turism;
- valorificarea resurselor umane în turism;
- identificarea de piețe naționale și internaționale care să primească oferta locală de turism;
- sprijin și consultanță oferită întreprinzătorilor din domeniu în vederea accesului la finanțări europene în domeniul turismului;
- crearea și utilizarea unui sistem de indicatori;
- monitorizare în mass-media.

Promovarea ofertei turistice va urmări premisele prezentate mai jos:

- definirea unei mărci locale și crearea de activități pentru susținerea acestuia;
- elaborarea de materiale de promovare, unitare și de calitate (tematice sau diversificate, în limba română și alte limbi de circulație internațională): postere, broșuri, materiale informative, cataloage cu produse și servicii, hărți, calendare ale evenimentelor, etc.;

Comuna Tiream,
Județul Satu Mare

- diseminarea materialelor de promovare prin centre de informare turistică locale, prin birourile de turism din străinătate și în localitățile din străinătate;
- promovare on-line și crearea de legături între site-urile internet existente;
- susținerea de activități de promovare în mass-media;
- integrarea pachetelor și circuitelor turistice în programele naționale de promovare;
- încurajarea oricăror altor canale și mijloace de promovare a turismului (evenimente, concursuri, conferințe, spectacole, etc.).

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
▪ Regiune pitoreasca ▪ Existenta unor obiective atractive pentru turiști in comuna si in apropiere ▪ Păstrarea aspectului architectural ▪ Zona geografică deosebită, peisaje unice ▪ Monumente protejate ▪ Potențial turistic ridicat ▪ Zona nepoluată ▪ Cadru mirific ▪ Există edificii cu valoare istorică, culturală, printre obiectivele culturale din comună	▪ Corelare ineficienta/inexistenta cu alte forme de turism din zonă (turism rural, turism pentru vanatoare si pescuit, turism cultural, etc.) ▪ Agroturism slab dezvoltat ▪ Nepromovarea obiectelor de interes turistic ▪ Infrastructura de transport este deficitara ceea ce impiedica potentialii investitori ▪ Unele cladiri vechi tradiționale sunt ruinate ▪ Inexistenta unor structuri de cazare turistica si lipsa de valorificare a atractiilor turistice existente ▪ Zone de agrement lipsite de modernizarea drumurilor si dotarea tehnico-edilitara ▪ Inexistenta investitiilor străine, investitii autohtone reduse in domeniul turismului-a agroturismului; ▪ Cunoștinte insuficiente legate de elaborarea si administrarea proiectelor finanțate din fonduri europene
OPORTUNITATI	AMENINTARI
▪ Valorificarea sprijinului financiar oferit prin PNDR pentru dezvoltarea turismului ▪ Încurajarea întreprinderilor turistice pentru satisfacerea exigențelor clienților; ▪ Crearea, modernizarea și eficientizarea infrastructurilor de turism; ▪ Valorificarea resurselor umane în turism; ▪ Identificarea de piețe naționale și internaționale care să primească oferta	▪ Interes redus al investitorilor pentru demararea de afaceri in turism, datorita infrastructurii fizice si sociale neadecvate, raportat la potentialul teritoriului ▪ Instabilitate legislativa ▪ Condiții de creditare greu accesibile si rata dobanzii foarte ridicata ▪ Alocări insuficiente de la bugetul de stat pentru investitii in turism

*Comuna Tiream,
Județul Satu Mare*

locală de turism;

- Sprijin și consultanță oferită întreprinzătorilor din domeniu în vederea accesului la finanțări europene în domeniul turismului;
- Crearea și utilizarea unui sistem de indicatori;
- Monitorizare în mass-media.

Comuna Tiream,
Județul Satu Mare

7.5. Educație și cultură

Puncte tari	Puncte slabe
○ Existența în comună a infrastructurii educaționale. ○ Existența unui camine cultural ○ Existența bisericilor la nivelul comunei ○ Existența unei grădinițe ○ Management școlar adecvat în unitățile de învățământ public; ○ Implementarea programelor de integrare a copiilor de alte etnii în unitățile învățământului obligatoriu. ○ Existența patrimoniului cultural dezvoltat. ○ Organizarea anuală a evenimentelor culturale locale precum Hramul Bisericilor ○ Puternic patriotism local ○ Existența personalului calificat în învățământ	○ Populația școlarizată în învățământul primar, învățământul gimnazial în scădere datorită scăderii demografice a populației; ○ Gradul ridicat al tinerilor care pleacă din localitate
Oportunitati	Amenințări
○ Asigurarea egalității de șanse și creșterea participării la educație; ○ Dezvoltarea infrastructurii educaționale; ○ Dezvoltarea educației permanente din perspectiva instituțională; ○ Creșterea calității în educație. ○ Reabilitarea și modernizarea școlilor ○ Reabilitarea și modernizarea grădinițelor ○ Modernizarea caminelor culturale ○ Înființare Centru de îngrijire bătrâni	○ Îmbătrânirea populației din comună ○ Reducerea populației școlare datorată declinului natalității ○ Tendința de reducere a exigenței în procesul de evaluare didactică ○ Buget încă insuficient alocat învățământului public

Comuna Tiream,
Județul Satu Mare

7.6. Resurse umane- piața muncii

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
■ forța de muncă ieftină ■ existența resurselor umane într-un volum și o calificare ce pot asigura dezvoltarea activității economico-sociale; ■ se acordă mare atenție serviciilor sociale; ■ disponibilitatea de a munci în condiții de motivare adecvată; ■ ospitalitatea recunoscută a locuitorilor; ■ rata infracționalității extrem de redusă; ■ forța de muncă relativ bună ■ locuri de muncă variate, chiar pe teritoriul comunei	■ existența șomajului de lungă durată, care conduce la descalificarea și descurajarea foștilor angajați; ■ număr mare al persoanelor care nu au ocupație; ■ insuficienta informare a populației cu privire la programele de calificare și reconversie existente în județ; ■ adaptarea mai lentă a populației rurale mature și vârstnice la schimbările și provocările lumii actuale, în general, și la fenomenul mobilității și reconversiei profesionale, în special; ■ migrarea persoanelor tinere spre mediul urban și străinătate, mai cu seamă a celor cu pregătire profesională înaltă; ■ capacitatea financiară relativ scăzută a locuitorilor zonei.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
■ integrarea grupurilor etnice defavorizate în societate ■ existența unor persoane care cunosc arta artizanatului ■ atragerea de programe cu finanțare europeană pentru stimularea ocupării forței de muncă; ■ adaptarea programelor de învățământ la cerințele economiei de piață; ■ existența unor reglementări ce acordă facilități angajatorilor care creează noi locuri de muncă pentru șomeri, tineri absolvenți etc ■ monitorizarea stării ocupaționale a populației; ■ organizarea de cursuri de formare și reconversie profesională în comună; ■ accesarea fondurilor europene pentru dezvoltarea profesională a persoanelor active din comună; ■ creșterea nivelului de pregătire profesională a forței de muncă;	■ declinul demografic și îmbătrânirea populației comunității; ■ creșterea șomajului în rândul absolvenților de liceu; ■ migrarea forței de muncă; ■ amplificarea pregătirii teoretice a forței de muncă în detrimentul aspectelor aplicative; ■ creșterea ponderii muncii la negru, cu efecte negative asupra pieței muncii, economiei locale și asistenței sociale în perspectivă. ■ pierderea tinerilor datorită condițiilor socio-economice precare și a lipsei de perspective și de încredere într-o schimbare pozitivă

7.7. Sănătate și asistență socială

Puncte tari	Puncte slabe
■ existența infrastructurii medicale ■ cabinetele dispun de personal calificat	■ slaba educație sanitară a comunității; ■ numărul crescut al persoanelor care lucrează la negru, neputând beneficia de servicii medicale gratuite; ■ prețurile ridicate la medicamente. ■ serviciile acordate (asistență medicală, socială) sunt afectate de bugetul insuficient
Oportunități	Amenințări
■ reabilitarea dispensarului uman din comună; ■ atragerea în comună a personalului medical ■ evaluarea stării de sănătate a pacienților din comună, prin Programul național de evaluare a sănătății populației; ■ realizarea unor cursuri de igienă și educație sexuală pentru comunitate; ■ servicii de planning familial; ■ construirea unui centru de sanatate; ■ înființare Centru de bătrâni.	■ imposibilitatea unor pacienți de a plăti anumite servicii medicale; ■ slaba receptivitate a pacienților la programele naționale de sănătate; ■ creșterea numărului bolnavilor cronici.

Comuna Tiream,
Județul Satu Mare

7.8. Administrație publică locală

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
■ actualizarea periodică a organigramei primăriei; ■ implicarea efectivă a conducerii la nivel de vârf în procesul de conștientizare și aplicare a acțiunilor legate de reforma în administrație; ■ existența procedurilor ce reglementează fluxul de documente în instituție; ■ existența unor proceduri care să descrie modul de realizare a activităților și subactivităților ce vizează organizarea muncii în instituție; ■ compartimentului de informare a Cetățeanului și Relații Publice care funcționează în cadrul Consiliului Local al comunei Tiream ca interfață principală între instituție și cetățeni; ■ aplicarea metodologiei de evaluare a performanțelor personalului angajat în administrația publică; ■ transparență în recrutarea și în promovarea personalului; ■ participarea, în limita fondurilor a tuturor categoriilor de personal la activități de formare continuă; ■ existența la nivelul instituției a unei strategii de formare continuă a funcționarilor publici predominantă la nivelul instituției a relațiilor de colaborare între colegi, ■ existența unui program de contabilitate și salarii, ITL –Asistenta sociala; ■ existența unui cadru legal coerent și stabil privind liberul acces la informația de interes public și transparența actului administrativ;	■ rezistența la schimbare manifestată de o parte din personalul instituției; ■ resurse financiare insuficiente destinate modernizării și dezvoltării activităților instituției; ■ ineficiența mecanismului de elaborare a politicilor publice la nivelul primăriei; ■ insuficienta conștientizare a noțiunilor de eficiență, rentabilitate și transparență în administrarea domeniului public și privat al comunei, ■ dificultăți de comunicare internă între diferitele compartimente funcționale și între structuri ale administrației publice locale; ■ existența încă a unui sentiment de frustrare a funcționarilor (angajați contractuali și funcționari publici) motivat de sistemul de salarizare, promovare, precum și de menținere a unei imagini publice negative a funcționarului din administrația publică; ■ imposibilitatea promovării pe post a salariaților; ■ posibilități reduse de motivare financiară a personalului și de atragere a persoanelor cu calificare superioară în structurile funcționarilor publici; ■ resurse financiare limitate pentru susținerea programului de pregătire; ■ încărcarea cu sarcini suplimentare peste cele prevăzute în fișa postului datorită insuficienței personalului din instituție; ■ nu se realizează testarea periodică a funcționarilor publici; ■ nu se realizează rapoarte de activitate lunare, ci doar trimestriale; ■ existența fondurilor limitate alocate formării continue a funcționarilor publici; ■ imposibilitatea de motivare suplimentară a personalului, ■ dificultăți legate de aplicarea curentă a noilor acte normative datorită multitudinii și complexității acestora; ■ inexistența unui compartiment de informatizare;

■ număr insuficient de calculatoare iar unele dintre acestea sunt uzate moral; ■ resurse financiare insuficiente pentru informatizarea administrației publice locale; ■ lipsă de interes a cetățenilor în a se implica activ în procesul de luare a deciziei la nivel local.	
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
■ posibilități de accesare a unor fonduri externe destinate în mod special modernizării administrației publice; ■ lucrări de cadastru imobiliar intravilan și extravilan, realizare PUG; ■ dotări pentru intervenții în caz de situații de urgență; ■ dotarea administrației locale, ■ dezvoltarea unor legături puternice între consiliul județean și autoritățile locale; ■ mai multe posibilități de instruire a personalului prin agenții de formare profesională. ■ colaborarea cu fundații din Ungaria, Anglia, Suedia, si Olanda	■ teamă de risc, inertia unor funcționari publici - mai ales din funcțiile de conducere; ■ inerție mare privind implicarea factorilor responsabili dar și a comunității în programele de dezvoltare; ■ tendința mass-mediei de a reflecta cu precădere - și, de regulă, fără a verifica - aspectele negative ale anumitor activități din administrație, de cele mai multe ori informațiile fiind greșit interpretate sau neînțelese; ■ fluctuația funcționarilor publici - datorită salariilor mici personalul bine pregătit este tentat să caute locuri de muncă în sectoral privat; ■ pe de altă parte imposibilitatea angajării imediate a altor funcționari publici influențează în mod negativ continuitatea activităților; ■ dificultatea realizării unei strategii și a unor planuri de acțiune care să reziste schimbărilor politice - clasa politică actuală nu are încă suficientă maturitate încât să aprecieze și să implementeze programele inițiate de conducerile instituțiilor din mandatele anterioare; ■ schimbări legislative prea frecvente pentru a fi asimilate eficient.

Capitolul 8

8. Estimarea necesităților de finanțare

Sprijinirea proiectelor de dezvoltare în perioada 2020-2027 din domeniul agriculturii, zootehniei, infrastructurii, transportului, mediului, economic, turistic, educației, culturii, sănătății, asistenței sociale, administrației publice, va duce la creșterea economică a comunei Tiream și la creșterea nivelului de trai a locuitorilor zonei. Pentru a-și atinge obiectivele propuse se urmărește atragerea de fondurilor comunitare și private într-un procent cât mai mare și micșorarea fondurilor provenite de la bugetul de stat.

Cofinanțarea proiectelor, cât și realizarea proiectelor tehnice, a studiilor de fezabilitate, întocmirea documentației trebuie susținute din fondurile rezultate de la bugetul local.

Se va acorda o atenție deosebită și întocmirii documentelor referitoare la aspectele financiare ale proiectului prezentate prin intermediul studiilor de fezabilitate și proiectelor tehnice (evoluția estimată a veniturilor și cheltuielilor pentru următoarea perioadă de timp de regulă următorii câțiva ani, indicatori de rentabilitate etc.).

Un element cheie al oricărui proiect îl reprezintă modul de satisfacere al nevoilor comunității locale.

Volumul cheltuielilor trebuie previzionat cu atenție și monitorizat pe tot parcursul derulării proiectului. Cheltuielile care urmează să se efectueze în vederea realizării proiectului nu vor avea o structură omogenă și, din acest motiv, trebuie să se facă distincția între diferitele destinații ale resurselor de care dispune primăria comunei Tiream.

Necesitățile de finanțare reprezintă o cuantificare a nevoilor locale, indiferent de sursa de finanțare (buget de stat, buget local, fonduri comunitare, fonduri private).

O primă distincție importantă este cea dintre cheltuielile inițiale – care vor fi efectuate pentru a pune în mișcare noul proiect – și cele aferente realizării efective a proiectului.

Primele trebuie efectuate de regulă o singură dată, în perioada inițială. Cea de-a doua categorie de cheltuieli va avea un nivel mai stabil în timp, dar este și mai îndepărtată în timp față de momentul întocmirii studiului de fezabilitate și/sau proiectului tehnic.

Este foarte important să existe un grafic al celor două categorii de cheltuieli și să se determine cu precizie momentul în care proiectul să se realizeze.

În cazul în care acest moment este mai îndepărtat în realitate decât s-a presupus inițial, s-ar putea ca rentabilitatea proiectului să nu mai fie cea scontată.

Atunci când se previzionează cheltuielile cu activitatea curentă, va trebui să se determine și mărimea resurselor necesare.

Un volum prea mare va ține resurse imobilizate în mod inutil, în timp ce un volum prea redus creează riscul unor întreruperi forțate ale realizării proiectului. Va trebui să se poată justifica nivelul pentru care s-a optat.

Datele referitoare la veniturile și cheltuielile previzionate vor da o imagine asupra rentabilității proiectului. În aprecierea acestei rentabilități este bine să se evalueze cum vor arăta rezultatele în cazul în care apar evenimente neprevăzute.

De aceea s-a stabilit că planificarea strategică din punct de vedere financiar este greu de realizat datorită schimbărilor legislației. Din aceeași cauză, bugetul local pe următorii 7 ani nu se poate exprima exact.

Pentru a previziona bugetul pe următorii 7 ani, s-a avut în vedere bugetul din ultimii 7 ani. Repartizarea veniturilor arată gradul mare de dependență față de bugetul de stat și necesitatea alocării unor sume care să permită măcar asigurarea unui buget minim de funcționare pentru:

- Venituri: resurselor financiare publice;
- Venituri totale sunt alcătuite din:
 - o Venituri curente;
 - A. Venituri fiscale;
 - A.1. Impozite directe;
 - A.2. Impozite indirecte;
 - B. Venituri nefiscale;
 - o Venituri din capital;
- Venituri proprii: fiscale și nefiscale;
- Subvenții și alocații: sume de bani care sunt acordate de către stat pentru anumite categorii sociale sau pentru sprijinirea IMM-uri lor;
- Cheltuieli Totale: reprezintă suma cheltuielilor efectuate de tipurile diverse de administrații publice;
- Cheltuieli curente: de personal, de materiale și servicii, subvenții, prime, transferuri, dobânzi aferente datoriei publice, rezerve;
- Cheltuieli pentru investiții sau de capital: cheltuieli pentru implementarea proiectelor propuse în cele 8 domenii de activitate: infrastructură, mediu, sănătate, educație, administrație etc.

Bugetul general al UAT Tiream este instrumentul care stabilește și autorizează, pentru fiecare exercițiu financiar, suma totală a veniturilor și a cheltuielilor considerate necesare.

Bugetul este întocmit și executat în conformitate cu următoarele principii: unitate, exactitate bugetară, anualitate, echilibru, unitate de cont, universalitate, specificitate, bună gestiune financiară și transparență.

- Principiul unității și principiul exactității bugetare implică înregistrarea tuturor veniturilor și cheltuielilor, în cazul în care acestea sunt prevăzute de buget.
- Principiul anualității implică adoptarea bugetului pentru fiecare exercițiu bugetar și utilizarea, în principiu, atât a creditelor de plată, cât și a creditelor de angajament pentru exercițiul bugetar în cursul anului respectiv.
- Principiul echilibrului implică faptul că estimările veniturilor pentru exercițiul bugetar trebuie să fie egale cu creditele de plată pentru exercițiul respectiv: operațiunile de împrumut în scopul acoperirii unui eventual deficit bugetar nu sunt

compatibile cu sistemul resurselor proprii și nu sunt autorizate.

- În conformitate cu principiul unității de cont, bugetul se întocmește și se execută în lei, iar conturile se prezintă în lei.
- Principiul universalității implică faptul că veniturile totale acoperă creditele totale de plată, cu excepția unor anumite venituri, determinate în mod limitat, alocate pentru finanțarea unor anumite cheltuieli. Veniturile și cheltuielile sunt înregistrate integral în buget, fără a fi ajustate între ele.
- Principiul specificității implică faptul că fiecare credit trebuie să aibă o anumită destinație și să fie alocat unui obiectiv specific în scopul prevenirii oricărei confuzii între credite.
- Principiul bunei gestiuni financiare este definit în raport cu principiile economiei, eficienței și eficacității.
- Bugetul este întocmit în conformitate cu principiul transparenței, asigurând o bună informare privind execuția bugetară și conturile.
- Prezentarea creditelor și a resurselor în buget se face în funcție de destinație, adică întocmirea bugetului pe activități în vederea consolidării transparenței în gestiunea bugetului în ceea ce privește obiectivele bunei gestiuni financiare, în special obiectivele eficienței și eficacității.

Fondurile nerambursabile

Prezintă dezavantajul costurilor (financiare și temporale) aferente documentațiilor pentru cererea de finanțare și raportărilor tehnice și financiare. În plus, este necesară cofinanțarea locală a proiectelor și finanțarea în totalitate a cheltuielilor neeligibile (printre care și TVA), ceea ce pentru administrația publică poate reprezenta o problemă, mai ales în cazul programelor de finanțare care prevăd cote mari ale contribuției locale. Dar marele avantaj al surselor de finanțare nerambursabilă prin programe ale Uniunii Europene este că, pentru administrațiile publice locale, procentul de cofinanțare este de doar 2% (pentru majoritatea programelor), iar valorile investițiilor sunt mari și chiar foarte mari, raportat la nevoile comunităților și la posibilitatea de cofinanțare.

Parteneriatele de tip public-privat

Parteneriatele de tip public-privat sunt o soluție general recomandată și promovată pentru rezolvarea problemelor sau eficientizarea serviciilor publice. Apariția Legii nr. 178/2010 (cu modificările și completările ulterioare) care reglementează parteneriatul public-privat este privită drept o oportunitate reală de a implementa proiectele propuse.

La nivelul administrațiilor publice există posibilitatea dezvoltării parteneriatelor de tip public-privat în diverse domenii. În urma adoptării legii parteneriatului public-privat s-ar putea externaliza o serie de servicii și activități publice, partenerii locali putând fi atât mediul de afaceri, cât și sectorul non-profit.

Creditarea

Din punct de vedere procedural, creditarea este o modalitate relativ simplă, de obținere a finanțării pentru proiectele de investiții. Costurile aferente creditelor sunt mari și implică și un anumit grad de risc vis-à-vis de posibilitatea de rambursare a datoriilor, mai ales într-o situație de incertitudine cum este cea generată de criza financiară. În plus, un grad ridicat de îndatorare poate reprezenta o blocare a posibilităților de investiții pe termen scurt și mediu, cu atât mai mult cu cât o organizație cu datorii mari devine neeligibilă atât pentru accesarea altor credite, cât și pentru atragerea de fonduri nerambursabile.

Guvernul României stabilește anual limitele pentru finanțările rambursabile care pot fi contractate de administrațiile locale, pentru încadrarea în nivelul deficitului bugetului general consolidat.

Capitolul 9

9. Evaluarea și monitorizarea strategiei de dezvoltare locală

Proiectul de planificare strategică a comunei Tiream trebuie să ia în considerare necesitatea unui proces de evaluare coerent a programelor și rezultatelor vizate. Evaluarea trebuie să se bazeze pe elemente structurale serioase și să fie realizată de grupuri specializate pe domenii de interes. Efortul de evaluare trebuie să țină seama de caracteristicile comunității Satu Mareene și să aibă un caracter permanent (care să includă și monitorizare nu doar evaluări finale).

9.1. Ciclul planificare-evaluare

În ceea ce privește evaluarea nevoilor, pe măsură ce desfășurăm o monitorizare a acestora apare necesitatea să acționăm prin modificarea programului. Obținem până la urmă un ciclu interactiv planificare-evaluare. În prima fază, cea de planificare, vorbim despre formularea unei probleme, conceptualizarea alternativelor, detalierea posibilelor cursuri ale acțiunii și a implicațiilor lor, evaluarea alternativelor și selectarea celei mai bune și de implementarea alternativei alese. A doua fază se referă la formularea obiectivelor, scopurilor și ipotezelor programului, conceptualizarea și operaționalizarea componentelor principale ale evaluării:

- programul,
- participanții,
- condițiile și măsurătorile,
- designul evaluării,
- detalierea modului în care vor fi coordonate aceste componente,
- analiza informației
- utilizarea rezultatelor.

Se propune realizarea programelor operaționale, precum și a planurilor de acțiune pe baza evaluării nevoilor existente în fiecare domeniu.

Adoptarea programului se va face doar după efectuarea unei analize exacte, care poate duce la revizuirea programului.

La acest nivel se impune efectuarea unor analize de gradului de realism a programului și a obiectivelor lui, analize cost-beneficiu sau cost eficiență (după caz).

După implementarea programului se va realiza monitorizarea acestuia, pe baza unui set de indicatori specifici fiecărui program.

Pentru programele cu o desfășurare mai îndelungată de timp se impune efectuarea unei analize intermediare, care să ne spună în ce măsură operațiunile programului merg bine și la timp, precum și în ce măsură sunt îndeplinite obiectivele programului. Pe baza acestei

evaluări se pot impune modificări ale programului și implementarea acestor modificări.

La încheierea programului sau a unui ciclu al programului se va efectua o evaluare sumativă (orientată spre performanța programului, valoarea sa pentru societate), care să ne spună în ce măsură programul poate sau trebuie să fie continuat.

9.2. Etapele evaluării

Un program poate fi evaluat atunci când:

- ✓ Scopurile și obiectivele programului, cele mai importante efecte secundare care ar putea să apară, informațiile necesare pentru evaluare sunt bine definite;
- ✓ Scopurile și obiectivele programului sunt plauzibile;
- ✓ Informațiile necesare pot fi obținute;
- ✓ Beneficiarii evaluării au ajuns asupra unui acord asupra modului în care vor fi utilizate rezultatele acesteia.

Modul în care se desfășoară o evaluare diferă de la program la program. Etapele generale ale unei evaluări pot fi:

1. Clarificarea obiectului evaluării (programul)
2. Identificarea scopului evaluării și a beneficiarilor acesteia
3. Identificarea datelor necesare
4. Alegerea și aplicarea metodelor de culegere a datelor
5. Analiza datelor
6. Prezentarea rezultatelor

Forma de evaluare recomandată este aceea participativă, în care sunt implicate toate părțile implicate în program (beneficiarii programului, organizația care a implementat programul, partenerii și finanțatorii programului).

Avantajele acestei abordări sunt:

- ✓ Accent pe participanți;
- ✓ Gamă largă de beneficiari care participă;
- ✓ Scopul este învățarea;
- ✓ Design flexibil;
- ✓ Metode de apreciere rapidă;
- ✓ Participanții din exterior vin în calitate de facilitatori.

9.3. Indicatori ai programelor

Indicatorii unui program pot fi definiți drept orice valori care pot fi calculate sau măsurate și care ne pot da informații despre gradul de succes al îndeplinirii obiectivelor unui program.

Obiectivele sunt așteptări exprimate în termeni cantitativi (de exemplu, se așteaptă o creștere economică anuală de 5%) iar indicatorii sunt măsurători reale, sunt fapte (indicatorul creștere economică se măsoară la trecerea unui an de la anunțarea obiectivului; dacă este mai mare sau egal cu 5%, obiectivul a fost îndeplinit).

Pot exista mai mulți indicatori pentru fiecare obiectiv și de aceea este foarte important ca indicatorii propuși să fie cu adevărat cele mai bune măsuri ale îndeplinirii obiectivelor.

Indicatori de evaluare a implementării strategiei comunei Tiream

Dezvoltare economică și competitivitatea mediului de afaceri

- Numărul întreprinderilor
- Numărul societăților cu participare străină la capital
- Densitatea IMM-urilor (număr IMM-uri la 1.000 de locuitori)
- Cifra de afaceri totală
- Numărul șomerilor înregistrați
- Numărul mediu al salariaților
- Producția agricolă vegetală și animală
- Suprafața terenurilor agricole valorificate
- Număr silozuri agricole
- Km de drumuri de exploatare agricolă înființate/reabilitate
- Numărul de parteneriate de tip public-privat dintre Primăria Tiream și mediul de afaceri

Infrastructură

- Lungimea drumurilor comunale modernizate
- Lungime trotuare modernizate
- Lungime rețea de apă potabilă
- Lungime rețea de canalizare
- Grad de conectare la rețeaua de apă potabilă
- Grad de conectare la rețeaua de canalizare
- Grad de conectare la rețeaua de electricitate

Educație și cultură

- Numărul sălilor de clasă

- Unități de învățământ reabilite
- Numărul laboratoarelor școlare
- Numărul sălilor de sport
- Numărul volumelor din Biblioteca Publică
- Numărul de abonați ai Bibliotecii Publice
- Numărul așezămintelor culturale reabilite/ construite
- Evenimente culturale organizate
- Numărul obiectivelor cultural-religioase reabilite
- Numărul obiectivelor cu valoare istorică reabilite
- Numărul de locuri de parcare în vecinătatea obiectivelor culturale

Sănătate și servicii sociale

- Unități medico-sanitare reabilite
- Incidența bolilor frecvente
- Numărul de parteneriate în domeniul furnizării serviciilor sociale
- Numărul cazurilor de abandon școlar
- Numărul cazurilor de violență domestică
- Numărul cazurilor de abandon familial
- Gradul de acoperire cu servicii sociale pentru copii proveniți din medii defavorizate
- Rata șomajului în rândul persoanelor defavorizate
- Numărul întreprinderilor sociale

Servicii publice

- Numărul traseelor de transport public școlar
- Numărul stațiilor de transport în comun amenajate pentru transportul public școlar
- Funcționari publici beneficiari ai sesiunilor de specializare și perfecționare în domenii de interes (achiziții publice, management de proiect, furnizarea serviciilor publice, ECDL etc);
- Numărul studiilor de evaluare a oportunității externalizării serviciilor publice
- Numărul stâlpilor de iluminare stradală
- Zone publice supravegheate video
- Rata infracționalității (număr infracțiuni la 10.000 de locuitori)
- Numărul echipamentelor în parcurile de joacă pentru copii
- Numărul băncilor instalate în spațiile publice
- Numărul de coșuri de gunoi montate în spațiile publice
- Numărul bazelor sportive
- Numărul zonelor de agrement

Mediu

*Comuna Tiream,
Județul Satu Mare*

- Cantitatea de deșeuri menajere generate
- Gradul de acoperire a serviciilor de salubritate
- Cantitatea de deșeuri de echipamente electrice și electronice colectată selectiv pe locuitor
- Numărul de acțiuni de ecologizare
- Suprafața împădurită

9.4. Scopul monitorizării și evaluării implementării Strategiei este:

- Evaluarea atingerii obiectivelor în timp util și în bugetul local.
- Constatarea dacă proiectele implementate sunt durabile.
- Succesul realizării Strategiei depinde, în mare măsură, de participarea tuturor locuitorilor la procesul de implementare și monitorizare a acesteia. În procesul implementării prezentei Strategii vor fi implicați mai mulți actori, fiecare respectând responsabilități bine determinate, îndeplinind rolul de implementator sau de control al proiectelor planificate. În plan instituțional **principalii actori ai implementării strategiei vor fi:**

- ✓ Administrația publică locală –Primarul, Consiliul Local, Primăria;
- ✓ Agenții economici;
- ✓ Investitorii;
- ✓ Societatea civilă.

Performanța implementării strategiei va fi evaluată pe baza unor rapoarte strategice, elaborate de Unitatea Administrativ Teritorială Tiream. În elaborarea raportului strategic se va avea în vedere includerea de date relevante pentru evaluarea eficacității și eficienței măsurilor aplicate. Aceste rapoarte strategice vor fi realizate în 2022, 2024 și 2027, fiind prezentate în cadrul ședințelor și transmise autorităților de la nivel regional.

În cadrul raportului vor fi evidențiate:

- Situația și evoluția socio-economică la nivelul local
- Realizările, problemele și perspectivele în ceea ce privește implementarea
- Exemplele de bună practică
- Orice propuneri de modificare a strategiei de dezvoltare locală și a tabelor financiare

Raportul va sintetiza evoluțiile relevante în implementarea Strategiei, deficiențele constatate și recomandările pentru remediere prin ajustarea Strategiei și a Planului de Acțiune, care vor fi, la rândul lor, supuse aprobării Consiliului Local.

9.5. Evaluarea ex-post a impactului strategiei

Evaluarea ex-post a impactului strategiei va urmări să analizeze.

- modul de folosire a resurselor,
- realizarea impactului așteptat și
- eficiența intervențiilor

Se vor evalua factorii de succes sau de eșec, cât și sustenabilitatea rezultatelor și impactului strategiei. Pentru o evaluare adecvată a rezultatelor strategiei evaluarea ex-post trebuie realizată după trecerea unui anumit timp de la implementare. În acest scop pot fi contractați evaluatori externi.

Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei pentru dezvoltare durabilă a comunei Tiream are drept scop atât aprecierea gradului de realizare al proiectelor propuse de document, per ansamblu, cât și fundamentarea eventualelor revizui și modificări ale obiectivelor, țăntelor, planurilor de măsuri și acțiuni.

Monitorizarea reprezintă un procesul continuu de culegere a informațiilor relevante despre modul de implementare a Strategiei pentru dezvoltarea durabilă a comunei Tiream , în timp ce evaluarea este un proces care folosește informațiile obținute pe parcursul monitorizării pentru a stabili dacă strategia și-a atins ținta și a avut eficiența scontată: și-a îndeplinit viziunea și obiectivele strategice și specifice menționate.

Monitorizarea implementării strategiei va fi realizată în permanență de către un departament al Primăriei Comunei Tiream, desemnat prin decizie a Primarului Comunei Tiream. Monitorizarea va consta în verificarea implementării în perioada programată a activităților, colectarea datelor necesare pentru popularea bazei de date a indicatorilor de evaluare etc. Această activitate contribuie și la o îmbunătățire a coordonării proiectelor realizate la nivel local cu cele realizate la nivel județean și regional.

Evaluarea implementării strategiei se bazează pe compararea gradului de atingere a țintelor propuse inițial cu situația dezvoltării comunei la diferite momente. Pentru aceasta trebuie avută în vedere evoluția indicatorilor de evaluare și a stadiului la care aceștia se află în funcție de țintele aferente stabilite în cadrul obiectivelor specifice.

Evaluarea va fi efectuată de către departamentul care va realiza și activitatea de monitorizare. La o perioadă stabilită de Primarul Comunei Tiream (se recomandă perioade nu mai mici de 1 an), acest departament va prezenta în plenul Consiliului Local un raport de evaluare a implementării strategiei care va conține situația indicatorilor de evaluare. În baza acestei situații, departamentul va propune eventuale modificări sau actualizări ale prevederilor strategiei.

Capitolul 10

10. Portofoliu de proiecte

Strategia de dezvoltare este concepută ca document ce oferă baza esențială în care se includ proiectele ce se estimează a fi necesare în rezolvarea problemelor localității. Proiectele vor fi implementate în viitoarele programe de finanțare, indiferent de sursele de finanțare ale acestora, fie că provin din bugetul local, bugetul de stat, fonduri private, fonduri comunitare, etc. În general, pentru stabilirea proiectelor se organizează întâlniri cu autoritățile locale unde se prezintă și se discută pe baza problemelor întâlnite în localitate.

Criteriile de selecție pentru alegerea proiectelor sunt foarte importante și trebuie să întrunească următoarele cerințe:

- ✓ sa fie proiecte importante de la nivelul comunității care să rezulte din nevoile identificate și din prioritățile stabilite;
- ✓ să vizeze soluționarea unor probleme majore la nivel local, dar care să fie în concordanță și cu cele stabilite la nivel național, regional;
- ✓ să fie proiecte cu concepte integrate de dezvoltare (infrastructură, economice și sociale);
- ✓ să nu aibă sau să aibă puține probleme juridice, care pot fi soluționate în cât mai scurt timp cu putință;
- ✓ să nu reprezinte o nevoie imediată având în vedere că aceste proiecte vor fi finanțate după 2021;
- ✓ să propună standarde de calitate superioare celor existente;
- ✓ să se analizeze mecanismele instituționale adecvate de implementare ale acestor proiecte și să fie orientate spre rezultate;
- ✓ să se facă dovada unor studii / analize care pot justifica oportunitatea implementării acestora.

Instituțiile implicate în implementarea proiectului sunt toți partenerii alături de care localitatea realizează implementarea proiectului. Aceștia pot fi instituții publice sau private, O.N.G.-uri, asociații ș.a.

Termenul de implementare a proiectului se stabilește de către conducătorii administrației publice locale, respectiv primar și/sau consiliul local. Sunt trei categorii de termene de implementare:

- ✓ Termen de implementare imediată
- ✓ Termen scurt: 1-3 ani
- ✓ Termen mediu și lung: 3-7 ani

Bugetul estimativ al implementării proiectului se stabilește de către conducătorii administrației publice locale, respectiv primar și/sau consiliul local, în funcție de o analiză a pieței, cereri de ofertă, studii de fezabilitate ș.a.

Sursa posibilă de finanțare a proiectului poate fi bugetul local, finanțări externe sau interne, sponsorizări ș.a.

Proiectele propuse pentru perioada 2021-2027 sunt următoarele:

1. Modernizare străzi de interes local;
2. Rigole carosabile;
3. Înființare și amenajare piste de biciclete;
4. Repararea, întreținerea și modernizarea drumurilor agricole;
5. Extindere sistem de alimentare cu apă în comuna Tiream;
6. Înființarea unui sistem centralizat de canalizare și stație de epurare;
7. Modernizare iluminat public;
8. Extindere rețea electrică pe strada Simion Barnutiu;
9. Reabilitarea, modernizarea și dotarea Caminelor Culturale din comuna Tiream;
10. Construire Sală de Sport;
11. Construirea, renovarea, modernizarea și dotarea unităților de învățământ;
12. Centre multifuncționale pentru servicii sociale - locuințe protejate pentru persoane cu dizabilități;
13. Construirea unui depozit frigorific pentru depozitare legume-fructe;
14. Centre de interes turistic;
15. Achiziții utilaje agricole;
16. Achiziție remorcă și tractor;
17. Organizare de evenimente culturale;
18. Creare spații de joacă pentru copii;
19. Încurajarea asocierii producătorilor de legume-fructe;
20. Centru intermodal;
21. Școală cu program prelungit;
22. Modernizare caminelor culturale;
23. Înființare centru de zi pentru vârstnici;
24. Anvelopare termică a clădirii școlii;
25. Anvelopare termică a clădirilor de interes public;
26. Amenajare parc;
27. Rețea de încălzire cu apă termală;
28. Foraj de exploatare a apei termale;
29. Construirea unui micro parc industrial;
30. Pista de biciclete care să lege orașul Carei de localitățile Tiream, Vezendiu și Portita;
31. Podete pentru acces auto în gospodării;
32. Amenajarea zonei turistice "Lacul Barnoti" cu zone de picnic, de pescuit și cu posibilitatea organizării de activități sportive (După terminarea perioadei de concesiune).

Capitolul 11

11. Evaluare și monitorizare

Pentru a urmări gradul de îndeplinire a obiectivelor stabilite în cadrul Strategiei de Dezvoltare Locală a comunei Tiream, este necesară o monitorizare permanentă și o evaluare a rezultatelor acțiunilor întreprinse.

Portofoliul de proiecte este stabilit pentru orizontul de timp 2021 – 2027, proiectele având durate diferite în timp, ceea ce înseamnă că și obiectivele stabilite vor putea fi atinse treptat, pe baza unui Plan de acțiune anual.

Implementarea unei strategii de dezvoltare durabilă se bazează, de asemenea, pe responsabilizare. În acest sens, prin Dispoziție a Primărilor din comuna Tiream se va constitui Grupul de monitorizare și evaluare, compus din reprezentanți ai principalelor direcții responsabile de implementarea strategiei, dar și de reprezentanți ai comunității locale.

Atribuțiile propuse pentru Grupul de monitorizare și evaluare:

- ✓ Asigurarea legăturilor cu agenții economici, organizațiile neguvernamentale, etc.
- ✓ Culegerea de rapoarte cu privire la stadiul implementării proiectelor cuprinse în strategie
- ✓ Identificarea proiectelor implementate la nivelul județului, care contribuie la îndeplinirea obiectivelor și care nu au putut fi nominalizate în strategie
- ✓ Implicare în stabilirea de măsuri pentru obținerea de finanțare pentru acele proiecte care nu au obținut finanțare în cel puțin trei ani de la începerea implementării strategiei

Pentru evaluarea rezultatelor și efectelor implementării se folosesc o serie de indicatori ce măsoară impactul strategiei:

- Indicatori de realizare – reflectă ceea ce s-a produs prin implementarea proiectelor propuse în strategie. Realizările imediate țin de răspunderea exclusivă a structurilor responsabile cu managementul proiectelor respective, care trebuie să raporteze pe marginea lor prin intermediul sistemului de monitorizare.
- Indicatori de rezultat – măsoară avantajele resimțite de beneficiarii finali ai acestor proiecte. Indicatorii de rezultat ne arată dacă s-a îndeplinit scopul pentru care au fost implementate aceste proiecte.

Planul de acțiune pentru implementarea strategiei poate fi corelat cu planul aferent îndeplinirii obiectivelor proprii, inclusiv a celor referitoare la calitate. O parte din indicatorii de rezultat pot fi măsurați anual prin sondaje de măsurare a gradului de satisfacție al cetățenilor sau a mediului de afaceri.

Comuna Tiream,
Județul Satu Mare

Indicatorii de rezultat propuși pentru fiecare obiectiv strategic sunt sintetizați în continuare:

Obiectiv strategic	Indicatori de rezultat	Beneficii
Creșterea capitalului fix	Numărul de firme cu sediul în comuna Tiream	Creearea de locuri de muncă
		Suplimentarea fondurilor primăriei, din taxe și impozite
	Tinerii care se stabilesc în comună - prin urmare nu părăsesc țara sau localitate	Forță de muncă tânără
		Oameni implicați care au idei inovatoare
		Inițiativă și perseverență
		Dispuși să își asume riscuri și sunt încrezători în forțele proprii
	Antreprenorat în mediul rural	
	Construirea unor locuințe ANL destinate tinerilor	Tineri care rămân în comună și beneficiază de locuință și loc de muncă
Îmbunătățirea capitalului uman	Infrastructura modernizată	O comună atractivă dpdv al infrastructurii atrage de la sine oameni competenți, și societăți comerciale prospere
		Taxe/impozite suplimentare pe venit și transferuri sociale mai mici datorită câștigurilor mai mari prin educație
		Câștiguri nete mai ridicate asociate cu

		mai multă educație (după deducerea taxelor)
		Creșterea nivelului de competențe al profesioniștilor angajați deja în diferite instituții
	Infrastructura de sănătate îmbunătățită	Speranță de viață ridicată, nivel ridicat de preocupare pentru sănătate, boli depistate și tratate la timp

Capitalul uman reprezintă unul dintre motoarele dezvoltării, atât la nivel social și comunitar, cât și la nivel individual. De aici, în contextul în care investiția indivizilor în educație superioară este redusă, reprezentând un act mai puțin frecvent decât în alte țări, dar și redus ca frecvență în ansamblul societății românești, o strategie axată pe dezvoltarea capitalului educațional constituie atât o atitudine de adaptare activă, orientată spre creștere, cât și un act riscant.

Capitalul educațional, starea de sănătate și veniturile curente sunt puternic intercorelate, atât la nivel individual cât și agregat. Capitalul uman și resursele economice fac, astfel, parte din aceeași sferă a dezvoltării, nivelurile lor fiind, în bună măsură, interdependente. Concluzia vine în aparență contradicție cu credința răspândită în societatea românească, că educația și nivelul de calificare nu au nici o legătură cu veniturile obținute. Este probabil ca, la același nivel de calificare, alte criterii decât cel al competenței să intervină în selecția și recompensarea angajaților. Este cazul relațiilor sociale, extrem de active și utile în societatea românească. Circulația extinsă a acestor exemple, considerate anormale, dar practicate pe scară largă, în virtutea dublei morale, existența lor cu o frecvență destul de importantă, contribuie însă la neîncrederea în sistemul educațional, ca și la migrația destul de intensă a absolvenților de învățământ superior, înregistrată în România începând cu a doua jumătate a anilor '90. Se adaugă aici și specializarea defectuoasă, faptul că destul de frecvent, pozițiile din organizații publice sau private nu sunt ocupate de posesori de diplome în specialitatea respectivă, în ciuda unei oferte de forță de muncă destul de consistente cantitativ pe piața respectivă. Toate acestea contribuie la o lipsă de încredere în valențele eficiente, din punct de vedere economic, ale investiției individuale în educație, adăugându-se la transformarea acesteia într-un act relativ „riscant”, prin faptul că nu este practicat măcar de o majoritate relativă.